

**Journalistikk møter KI:
Balansen mellom innovasjon og etikk**

*En kvalitativ studie av samspillet mellom kunstig intelligens
og journalistikk, med fokus på etiske hensyn og innovasjon*

Alva Moe Nervik
Masteroppgave i medier og kommunikasjon
Institutt for informasjons- og medievitenskap
Universitetet i Bergen
Våren 2024

Forord

Å jobbe med denne masteroppgaven har vært en spennende og lærerik opplevelse. Jeg ønsker å gi en stor takk til de som har bidratt til studiens gjennomføring.

Først vil jeg takke min veileder, Ole Johan Mjøs, for din veiledning og støtte, og for at du har sørget for å fortelle meg x-antall ganger at jeg må legge jobben til side og at «de fleste tar bare én master. Det er *nå* det gjelder». Dine tilbakemeldinger har virkelig hjulpet meg å formere og forbedre denne oppgaven.

En stor takk også til alle journalistene og mediehusene som deltok i studien. Deres åpenhet og vilje til å dele sine erfaringer har vært avgjørende for å gi dybde og relevans til forskningen.

Jeg vil også gi en spesiell takk til gjengen på SUJO for all hjelpen med å finne relevante respondenter til dybdeintervjuene. Uten deres støtte hadde det vært utfordrende å finne de riktige personene og få dem til å stille til intervju.

Til familie, kjæreste og venner: Tusen takk for all deres støtte og forståelse. Deres oppmuntring og tålmodighet har gjort denne reisen mye lettere.

Til slutt vil jeg takke Universitetet i Bergen for å ha gitt meg muligheten til å gjennomføre denne forskningen, samt for å ha gitt meg tilgang til nødvendige ressurser og fasiliteter.

Denne oppgaven er med andre ord et resultat av mange menneskers innsats og støtte, og jeg håper at funnene vil bidra til en bedre forståelse av hvordan kunstig intelligens kan brukes etisk og ansvarlig i journalistikken.

Alva Moe Nervik,
Oslo, 29. mai 2024

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker bruken av kunstig intelligens (KI) i journalistikken, med særlig vekt på de etiske utfordringene som oppstår ved integreringen av teknologien. Gjennom en kombinasjon av teoretiske perspektiver og data fra dybdeintervjuer med journalister i de tre mediehusene NRK, BT og TV2, kartlegges hvordan KI både kan berike og utfordre journalistikken. Oppgaven fremhever at KI har potensiale til å effektivisere mange journalistiske prosesser, hvilket frigjør ressurser og gir journalister mer tid til undersøkende arbeid. Ved å automatisere tidkrevende oppgaver som transkribering og dataanalyse, muliggjør KI en mer effektiv arbeidsflyt. Journalistene kan dermed konsentrere seg om mer komplekse og kreative oppgaver som krever menneskelig innsikt og vurdering. Dette perspektivet ble særlig understreket av respondentene, som verdsatte muligheten til å produsere dyptgående og analytisk innhold takket være KI-verktøyene. Denne effektiviseringen representerer en betydelig fordel ved bruk av KI i journalistikken, da den potensielt kan heve kvaliteten på det journalistiske arbeidet.

Samtidig identifiserer oppgaven flere betydelige etiske utfordringer knyttet til bruken av KI i journalistikken. En kritisk bekymring er personvern. KI-systemer involverer ofte innsamling og analyse av store mengder data, noe som kan medføre risiko for brudd på personvernregler som GDPR. Respondentene understreket behovet for å etablere og følge strenge personvernprotokoller for å sikre at bruken av KI er i tråd med gjeldende lover og etiske retningslinjer. Uten slike protokoller kan det oppstå alvorlige personvernproblemer som kan skade både enkeltindivider og mediehusenes omdømme. Det er derfor avgjørende å utvikle systemer og praksiser som beskytter personopplysninger og sikrer ansvarlig databruk.

En annen stor utfordring er risikoen for bias og diskriminering. KI-systemer er avhengige av store mengder treningsdata, og dersom disse dataene er skjeve eller ubalanserte, kan det føre til forsterkning av eksisterende skjevheter. Det er derfor viktig å bruke varierte og representative datasett og gjennomføre kontinuerlige evalueringer for å sikre rettfærdige og nøyaktige resultater. Dette krever en bevisst tilnærming til datainnsamling og en kontinuerlig overvåkning av algoritmene for å identifisere og korrigere de potensielle skjevhetene.

Kildekritikk og manipulering av informasjon er også sentrale temaer som belyses i oppgaven. KI-systemer kan reprodusere eksisterende data uten å skille mellom verifisert informasjon

eller forfalskede data, hvilket øker behovet for strenge verifikasjonsprosesser. Respondentene påpekte viktigheten av å ha klare retningslinjer for å validere KI-generert innhold før publisering, inkludert en teknisk gjennomgang og en vurdering av innholdets pålitelighet. Å utvikle robuste metoder for verifikasjon og validering av KI-generert innhold er derfor nødvendig for å unngå spredning av feilinformasjon og sikre at publikum mottar nøyaktig informasjon. Bekjempelsen av falske nyheter er en annen utfordring som kan svekke offentlighetens tillit. KI-verktøy kan, hvis de misbrukes, forsterke problemet med desinformasjon, ved å generere falske nyheter som ser tilsynelatende autentiske ut.

For å møte disse utfordringene på en effektiv måte, er det viktig å utvikle og implementere klare strategier. Under dybdeintervjuene var respondentene klare på at en kontinuerlig kunnskapsheving er avgjørende, og at mediehusene bør sørge for å holde journalistene oppdatert om de nyeste teknologiske fremskrittene og beste praksiser for etisk bruk av KI. En felles bransjestandard for KI-opplæring vil kunne bidra til å etablere retningslinjer og metoder for bruk av KI i journalistisk arbeid på en mer generell basis, og ikke bare internt i mediehusene.

Åpenhet og dialog er også essensielt for å bygge tillit og forståelse mellom journalistene og publikum. Respondentene understreket viktigheten av å dele erfaringer, både positive og negative, for å fremme en kultur av læring og transparens. Uten klar kommunikasjon kan det lett oppstå misforståelser om teknologiens rolle og kapasitet, som igjen kan skape et gap mellom publikums forventninger og journalistisk praksis. Ved å være åpne om utfordringer og feil, kan mediehusene bygge en sterkere tillit hos publikum og bidra til en mer informert offentlig debatt om bruken av KI i journalistikken.

Oppgaven konkluderer med at KI har potensialet til å fundamentalt forandre journalistikken, men at det krever en bevisst og ansvarlig tilnærming for å håndtere de etiske utfordringene. Ved å implementere klare retningslinjer, investere i kontinuerlig opplæring, og opprettholde en åpen dialog, kan mediehusene dra nytte av teknologien på en måte som styrker journalistikkens integritet og samfunnsrolle. På den måten kan de sikre at journalistikken fortsatt kan fungere som en kritisk og uavhengig stemme i samfunnet, selv i en tid med rask teknologisk utvikling. Gjennom en kombinasjon av teknologisk innovasjon og etisk refleksjon, kan journalistikken tilpasse seg nye utfordringer og muligheter, og dermed fortsette å spille en sentral rolle i demokratiet.

Abstract

This master's thesis explores the use of artificial intelligence (AI) in journalism, focusing on the ethical challenges that come with integrating this technology. Combining theoretical perspectives and data from in-depth interviews with journalists from NRK, BT, and TV2, the study examines how AI can both enhance and complicate journalism. The findings show that AI can streamline many journalistic processes, freeing up resources and allowing journalists more time for investigative work. By automating time-consuming tasks like transcription and data analysis, AI makes the workflow more efficient. This lets journalists focus on more complex and creative tasks that require human insight and judgment. Respondents appreciated the opportunity to produce more in-depth and analytical content thanks to AI tools, highlighting a significant benefit of using AI in journalism: the potential to improve the quality of journalistic work.

However, the thesis identifies several ethical challenges. Privacy is a major concern, as AI systems often involve collecting and analyzing large amounts of data, risking violations of privacy regulations like GDPR. Respondents stressed the need for strict privacy protocols to ensure compliance with laws and ethical guidelines. Another significant challenge is bias and discrimination, as AI systems rely on large training datasets that can reinforce existing biases. Using diverse datasets and continually evaluating systems are crucial for ensuring fair and accurate results. Source criticism and information manipulation are also key issues. AI can reproduce existing data without distinguishing between verified and falsified information, increasing the need for strict verification processes. Respondents emphasized the importance of validating AI-generated content before publication to prevent misinformation and ensure public trust. Combating fake news generated by AI tools is another challenge that can erode public trust.

To address these challenges, the thesis recommends developing clear strategies, including continuous knowledge enhancement and establishing industry trust between journalists and the public. Sharing experiences, both positive and negative, promotes a culture of learning and transparency. The thesis concludes that AI has the potential to transform journalism fundamentally, but it requires a thoughtful and responsible approach to manage ethical challenges.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
Abstract	5
1.0 Innledning	8
1.1 Introduksjon til tema	8
1.2 Oppgavens struktur.....	9
1.3 Problemstilling og undersøkelsesspørsmål	11
1.3.1 Undersøkelsesspørsmål 1.....	12
1.3.2 Undersøkelsesspørsmål 2.....	12
1.3.3 Undersøkelsesspørsmål 3.....	12
1.4 Bakgrunn for valgt tema	13
1.5 Formål med oppgaven.....	13
1.6 Oppgavens relevans.....	14
1.7 Om mediehusene	14
2.0 Teoretiske perspektiver og begrep	17
2.1 Journalistikkens rolle og betydning.....	18
2.1.1 Journalistikkens samfunnsoppdrag.....	19
2.1.2 Vær Varsom- og redaktørplakaten	20
2.1.3 Digital innovasjon i journalistikk.....	21
2.2 Kunstig intelligens.....	23
2.2.1 Generativ kunstig intelligens	24
2.3 Kunstig intelligens i journalistikken	26
2.3.1 Innsamling.....	26
2.3.2 Transkribering	26
2.3.3 Produksjon	27
2.3.4 Personalisering	28
2.4 Digital etikk og journalistikk.....	29
2.4.1 Personvern.....	31
2.4.2 Bias og diskriminering.....	31
2.4.3 Kildekritikk	33
2.4.4 Manipulering og falske nyheter	34
2.5 Retningslinjer og reguleringer	36
2.6 Fremtidig utvikling av KI i journalistikken	37
3.0 Metode	40
3.1 Forskningsdesign	40
3.2 Utvalg og datainnsamling	41
3.3 Gjennomføring.....	43
3.4 Etske overveielser.....	44
3.5 Forskningens gyldighet og pålitelighet	45
3.6 Respondentene.....	45

4.0 Analyse og funn	47
4.1 <i>Daglig bruk av KI i journalistiske praksiser.....</i>	47
4.1.1 Effektivisering gjennom automatisering	48
4.1.2 Forbedring av nyhetsdekning og rapportering	53
4.2 <i>Etiske utfordringer</i>	55
4.2.1 Troverdighet og redaksjonell kontroll	55
4.2.2 Utfordringer med bias.....	57
4.2.3 Manipulasjon av bilder og informasjon	58
4.2.4 Kildevern og sikkerhet.....	60
4.3 <i>KIs påvirkning på journalistisk objektivitet og nøytralitet.....</i>	61
4.4 <i>KI-personalisering.....</i>	63
4.4.1 Ekkokammer og filterbobler.....	65
4.5 <i>Fremtidige utfordringer og muligheter</i>	69
4.5.1 Fremtidige utfordringer	70
4.5.2 Fremtidige muligheter	74
4.6 <i>Retningslinjer for KI-bruk i norske mediehus</i>	78
5.0 Diskusjon.....	80
5.1 <i>Funn.....</i>	80
5.2 <i>Mulige løsninger på utfordringer.....</i>	83
5.2.1 Personvern.....	83
5.2.2 Bias og diskriminering.....	84
5.2.3 Kildekritikk	84
5.2.4 Manipulering og falske nyheter	85
5.2.5 Forbedring av retningslinjer og reguleringer	85
5.2.6 Etisk bevissthet og sikkerhetsnett	86
5.2.7 Kildevern	87
5.2.8 Filterbobler.....	87
5.3 <i>Strategier for effektiv og etisk KI-implementering</i>	88
5.3.1 Kontinuerlig kunnskapsheving	89
5.3.2 Åpenhet og dialog	90
5.3.3 Etiske retningslinjer.....	91
5.3.4 Integrering i praksis.....	92
6.0 Konklusjon	93
6.1 <i>Begrensninger ved studien</i>	95
6.2 <i>Videre forskning.....</i>	96
7. Referanseliste.....	97
8. Vedlegg	105

1.0 Innledning

1.1 Introduksjon til tema

Innenfor journalistikken representerer bruken av kunstig intelligens (KI) både en kilde til innovasjon og en arena for etiske refleksjoner. Det bidrar til å omforme journalistikkbransjen ved å tilby forbedret effektivitet i nyhetsinnsamling- og produksjon, slik at journalister kan bruke sin tid mer målrettet på undersøkende journalistikk og feltarbeid, heller enn rutinemessige skriveoppgaver. Dette teknologiske skiftet reiser imidlertid bekymringer angående integriteten til journalistikken, da KI også kan brukes til å spre falske nyheter og svekke publikums tillit til media. Disse bekymringene understreker viktigheten av at journalister og mediehus forblir tro mot prinsippene om sannhet og transparens, da et normativt grunnlag for seriøs journalistikk nemlig er forpliktet på sannhet og at journalisten har god innsikt i det hen formidler (Eide, 2008, s. 14).

Kunstig intelligens refererer til algoritmer og maskinlæring som er utviklet for å kunne utføre ulike oppgaver som tradisjonelt sett krever menneskelig intelligens, som blant annet tale- og ansiktsgjenkjenning, beslutningstaking og språkbehandling (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019, s. 19). Dette spekteret av teknologier, fra nevralt nettverk og naturlig språkbehandling, til dyp læring og maskinvisjon, fortsetter å utvikle seg i et stadig raskere tempo, og integreres i alt fra applikasjoner, virtuelle assistenter og «smarthus»-teknologier, til selvkjørende biler og medisinsk diagnostikk (Solheim, 2023). Innovative plattformer som ChatGPT og bildegeneratoren DALL-E representerer ytterligere anvendelser av KI, og understreker teknologiens evne til å produsere både visuelt og skriftlig innhold etter forespørsel.

KIs inntreden i hverdagslivet og i nesten alle norske hjem, i form av mobilteknologi og tjenester som Netflix, illustrerer dens kontinuerlige tilstedeværelse og den økende avhengigheten samfunnet har til disse teknologiene. Teknologiens rolle har alltid vært preget av kontinuerlig evolusjon. Historiske gjennombrudd, som Spinning Jenny introdusert i 1780, har tjent som forvarslere om betydelige sosiale og industrielle omveltninger, og markerte begynnelsen på epoker med store sosiale og økonomiske forandringer (Solheim, 2023). Ved å se tilbake på slike perioder som har ført til den industrielle revolusjonens påvirkning på utviklingen av en global forbrukskultur, får vi verdifull innsikt i hvordan vi i dag kan navigere

de etiske dilemmaene som oppstår i møtet med den digitale revolusjonen, og hvor viktig det er å utforme en ansvarlig fremtid for KIs rolle i samfunnet (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 89).

I nyere tid har teknologiens fremskritt gjort at KI ikke bare har blitt en integrert del av våre private og profesjonelle felt, men det endrer også måten myndigheter og næringsliv opererer på. Med den generelle utviklingen mot mer avansert KI, som etter hvert har blitt i stand til å ta på seg og utføre oppgaver på en rekke felt, inkludert journalistikk, må vi nøye vurdere hvilke roller som forblir for mennesker i møte med teknologier som har potensialet til å være både en uerstattelig hjelper og en betydelig trussel. Selv respekterte teknologiekspertene, som Elon Musk, Stephen Hawking og Bill Gates, er blant dem som har advart mot de ulike farene som KI kan by på. Ifølge dem tegner kunstig intelligens til å bli både det mest fantastiske hjelpemiddelet vi noen gang har konstruert, og en av de største truslene (Bjørkeng, 2019, s. 11).

Mens anvendelsen av KI blir en stadig mer integrert del av vår hverdag, står vi også overfor betydelige utfordringer som følge av denne teknologiske fremgangen. Spørsmål knyttet til etikk, som rettferdighet, ansvarlighet, personvern og sikkerhet, krever grundig vurdering. Innen journalistikken, hvor etisk integritet ligger som grunnlag, utfordrer implementeringen av KI-systemer bransjens kjerneverdier: nøyaktighet, rettferdighet og objektivitet (Dierickx & Lindén, 2023). Debatter om hvordan man kan sikre etisk bruk av generativ KI-teknologi blir stadig viktigere, gitt dens potensial til å masseprodusere og distribuere nyhetsinnhold i mye større skala enn før.

Denne oppgaven vil fokusere på kunstig intelligens – stort sett referert til med den norske forkortelsen KI – og dens anvendelse i produksjonen av journalistisk innhold, samt adressere nødvendige etiske overveielser og hvilke praksiser som kan opprettholde journalistikkens integritet i møte med KIs fremvoksende rolle.

1.2 Oppgavens struktur

Oppgaven vil først ta for seg hva kunstig intelligens er, og hvordan det brukes i forbindelse med journalistikk. Videre diskuteres de etiske spørsmålene som oppstår ved bruken av KI, og hvordan slike spørsmål kan håndteres på en ansvarlig måte. Deretter vil jeg undersøke hvordan mediehusene BT, NRK og TV2 benytter KI til å generere nyhetsartikler, samt hva

dette kan medføre. Jeg vil gå igjennom konsekvenser som spredning av desinformasjon og hvordan dette påvirker personvern og dataetikk, og hvilke tiltak som finnes for å beskytte samfunnet mot slike negative konsekvenser. Gjennom en grundig undersøkelse og analyse av disse spørsmålene, vil oppgaven ha som mål å bidra til en dypere forståelse for hvordan KI kan benyttes på en mer ansvarlig og etisk måte i journalistikken.

Kapittel 1: Introduksjon

Det innledende kapittelet tar utgangspunkt i den rivende utviklingen av kunstig intelligens i journalistikken, en trend som har vist seg både lovende og problematisk. Forskningens formål er å undersøke implementeringen av KI i journalistikk og dens etiske implikasjoner. Med en akutt økning i bruk av KI-teknologier adresserer denne studien sentrale problemstillinger og undersøkelsesspørsmål for å veilede forskningen innenfor dette voksende feltet.

Kapittel 2: Teoretiske perspektiver og begrep

Gjennom en systematisk gjennomgang av relevant litteratur, inkludert nøkkelstudier og tidligere teoretisk arbeid, etableres et grunnlag for å oppnå en forståelse av KIs potensiale og farer. Det presenteres en kritisk analyse av tidligere forskning og en gjennomgang av teoretiske perspektiver som berører både generativ KI, etiske overveielser og hvordan dette gir en innvirkning på journalistiske praksiser.

Kapittel 3: Metode

Metodekapittelet gir en detaljert beskrivelse av forskningsdesignet, utvalgskriteriene for intervjuobjekter, og de metodologiske overveielsene som ligger til grunn for studien. Her forklares hvordan intervjuguiden ble utformet og valget av en kvalitativ tilnærming for å innhente dyp innsikt på feltet. Prosedyrer for databehandling, inkludert transkribering og analyse, skisseres tydelig, og det gjøres rede for hvordan forskningens validitet, reliabilitet og etiske hensyn ble håndtert.

Kapittel 4: Analyse og funn

Analysekapittelet beskriver metodikken for å behandle og analysere kvalitative data fra intervjuene. Resultatene presenteres strukturert, med funn organisert etter tema for klarhet og oversikt. Hvert deltema – som bruken av KI i journalistikk, etiske bekymringer knyttet til teknologien, og retningslinjer for ansvarlig bruk – utforskes i detalj for å avdekke innsiktene og mønstrene som har oppstått fra dataene.

Kapittel 5: Diskusjon

I diskusjonskapittelet sammenlignes funnene fra studien med eksisterende forskning og teoretiske perspektiver. Det reflekteres over hvordan resultatenes betydning kan påvirke fremtidige journalistiske praksiser. Det diskuteres hvordan studiens innsikter kan bidra til et mer etisk rammeverk for bruk av KI i journalistikk og hvilke retningslinjer som kan implementeres for å adressere de etiske utfordringene som ble identifisert.

Kapittel 6: Konklusjon

Konklusjonskapittelet oppsummerer hovedfunnene og besvarer forskningsspørsmålene som ble stilt i begynnelsen av studien. Implikasjonene av studien og dens begrensninger diskuteres, samt hvordan disse funnene kan informere fremtidig forskning. Avslutningsvis foreslås potensielle retninger for videre studier som kan bygge på denne oppgavens resultater, med vekt på behovet for videreutvikling av etiske retningslinjer for KI i journalistikken.

1.3 Problemstilling og undersøkelsesspørsmål

Denne masteroppgaven tar for seg de etiske implikasjonene av kunstig intelligens i journalistikken, en utvikling som byr på betydelige fordeler og samtidig stiller kritiske etiske spørsmål. Med fremveksten av KI-generert innhold er det avgjørende å utforske og forstå de utfordringene som oppstår i skjæringspunktet mellom teknologi og journalistiske prinsipper.

Problemstillingen for denne masteroppgaven er kompleks, og den krever en grundig utforskning av de etiske og moralske spørsmålene som kan oppstå når det gjelder bruken av KI i journalistikk. Den lyder som følger:

«Hvilke etiske utfordringer oppstår ved bruken av kunstig intelligens i journalistikken, og hvordan kan disse utfordringene håndteres for å fremme en ansvarlig bruk av teknologien?»

Valget av problemstilling er spesielt viktig fordi den kaster lys over hvordan etikk og teknologisk innovasjon vikler seg inn i hverandre. Det blir et springbrett for å dykke dypere inn i spesifikke områder som er direkte relevant for feltet. Denne tilnærmingen legger til rette for en kritisk analyse av KI-implementeringens konsekvenser og de strategier som kan anses

som både nødvendige og effektive for å sikre ansvarlig praksis i formidling av det journalistiske arbeidet.

For å sørge for at studien min gir konkret innsikt og praktisk relevans, kommer jeg til å særlig fokusere på tre fremtredende mediehus i Norge – NRK, BT og TV2 – og hvordan de takler overgangen til en mer KI-integrert journalistikk. Hva er deres tilnærminger, og hva kan vi lære av dem? Denne sammenlignende analysen er ikke bare nyttig for å forstå nåværende praksiser, men også for å gi innsikt som kan forme fremtidens medielandskap.

I tillegg er det essensielt å utvikle undersøkelsesspørsmål som resonnerer med den overordnede problemstilling om etikken rundt bruk av KI i journalistikken. Disse spørsmålene sørger for å lede til konkrete og nyttige innsikter, samtidig som de gir rom for dybde og nyansert analyse. Spørsmålene sikrer at oppgaven er rettet mot tydelig definerte mål, hvilket vil hjelpe med å strukturere forskningen og sørge for at resultatene blir så relevante og anvendbare som mulig i den virkelige verden. Disse tre undersøkelsesspørsmålene lyder slik:

1.3.1 Undersøkelsesspørsmål 1

«Hvordan påvirker KI journalistikkens rolle i samfunnet?»

Det første spørsmålet er utvalgt for å utforske det bredere landskapet der hvor journalistikken møter KI. Dette spørsmålet åpner for en vurdering av journalistikkens grunnleggende oppdrag og hvordan teknologiske verktøy kan forsterke eller svekke dette oppdraget.

1.3.2 Undersøkelsesspørsmål 2

«Hvilke etiske dilemmaer reiser bruken av KI i det journalistiske arbeidet?»

Det andre spørsmålet går rett inn på kjernen av oppgavens etiske utforskning. Det berører konkrete etiske spørsmål som kan oppstå i det redaksjonelle arbeidet når KI-verktøy blir en del av prosessen.

1.3.3 Undersøkelsesspørsmål 3

«Hvordan kan mediehus sikre etisk bruk av KI i journalistikken?»

Det tredje og siste spørsmålet søker å identifisere og vurdere de praktiske løsningene og strategiene som kan anvendes av mediehus for å sikre at bruken av KI står i tråd med journalistiske etiske standarder. Dette spørsmålet hjelper til med å koble teori og praksis, og ser på hvordan teoretiske etiske overveielser faktisk blir implementert i journalistikkens hverdag.

1.4 Bakgrunn for valgt tema

Kunstig intelligens og dens voksende rolle i journalistikken utgjør kjernen av min forskningsinteresse. Med potensiale til å reformere nyhetsformidling gjennom forbedret effektivitet og hurtighet, står KI som et lovende, men også kontroversielt, redskap. Mens det åpner for raskere og muligens mer innsiktsfulle nyhetsoppdateringer, fører det også med seg en rekke etiske dilemmaer som berører personvern, datasikkerhet og journalistisk integritet.

Min interesse for dette feltet ble ytterligere forsterket gjennom mitt arbeid ved Senter for undersøkende journalistikk (SUJO), hvor jeg tett fulgte erfarne journalisters erfaringer og synspunkter rundt bruken av KI på dette feltet. Denne erfaringen gjorde meg oppmerksom på en splittet oppfatning, nemlig en blanding av optimisme for nyvinningenes muligheter og bekymring for journalistikkens fremtid i møte med den teknologiske forandringen. Min tid hos SUJO startet som praktikant, og etter endt periode fikk jeg en deltidsstilling som prosjektkoordinator. SUJO, som ble etablert i 2018 og representerer det første initiativet av sitt slag i Norden, streber etter å styrke den undersøkende journalistikken ved å utvikle kompetanse og tilby opplæring i dybdejournalistiske metoder, spesielt for lokale og regionale medier (SUJO, 2023). Observasjon av, og samtaler med, disse dyktige journalistene ga meg en unik innsikt i hvordan de ser på og tilnærmer seg de pågående endringene – med en ambisjon om å lede an og dele sin ekspertise med bransjen for en bevisst integrering av KI.

1.5 Formål med oppgaven

Denne oppgaven tar sikte på å belyse kunstig intelligens og automatiseringens innflytelse på journalistikken, et felt hvor rask og nøyaktig informasjon er avgjørende. Mitt hovedmål er å utforske hvordan vi kan navigere i dette nye terrenget på en måte som styrker journalistikkens integritet og etiske fundament. Det vil si, jeg vil utforske hvordan KI kan omforme

journalistenes arbeidsprosesser, både positivt og negativt, og hvilke skritt som kan tas for å forsikre oss om at denne teknologien anvendes med et ansvarlig og etisk kompass. Gjennom dybdeintervjuer med nøkkelpersoner fra Bergens Tidende, TV2 og NRK, vil jeg søke å avdekke hvilke forholdsregler og praksiser som kan bidra til en ansvarlig tilnærming av KI, samtidig som vi tar vare på – og samtidig forbedrer – den journalistiske kvaliteten.

1.6 Oppgavens relevans

Oppgavens relevans ligger i dens fokus på KI som en voksende faktor i journalistikkbransjen og de konsekvenser dette kan ha for journalistenes rolle og funksjon. Med et spesielt øye på de tre store mediehusene jeg har valgt ut, vil denne studien bidra med innsikter som er av betydning for journalister på alle nivåer, fra lokale redaksjoner til nasjonale nyhetsorganisasjoner. Ved å identifisere og diskutere KI-verktøyenes innvirkning, vil oppgaven understreke behovet for en fornyet diskusjon om etikk og ansvarlighet innenfor feltet. Denne forskningen vil ikke bare adressere nåværende bruksmønstre, men også oppmuntre til videre vitenskapelig utforskning for å sikre at journalistikken forblir en tillitsverdig og pålitelig kilde i samfunnet.

1.7 Om mediehusene

I denne undersøkelsen dykker vi ned i hvordan kunstig intelligens endrer spillereglene i journalistikken, en sektor som står overfor unike etiske utfordringer så vel som muligheter. Med fokus på generativ KI og dens rolle i redaksjonelle miljøer, ser jeg på hvordan tre av Norges ledende mediehus – Bergens Tidende (BT), Norsk Rikskringkasting (NRK) og TV2 – manøvrerer i dette nye landskapet.

Bergens Tidende (BT)

Bergens Tidende, Vestlandets ledende regionsavis, bærer en visjon om å inspirere til utvikling preget av framtidstro, skapertrang og toleranse i Bergen og på Vestlandet (Bergens Tidende, 2023). Avisen, som står fast ved sine kjerneverdier – innsiktsfull, uredd, åpen, overraskende og troverdig – har forpliktet seg til å engasjere og berike sine lesere med ny innsikt daglig (Bergens Tidende, 2023). Frøy Gudbrandsen, tidligere sjefsredaktør i Bergens Tidende, understreker avisens rolle: «Vårt samfunnsansvar er å holde innbyggerne i regionen informert og å utfordre makthaverne ved å stille kritiske spørsmål» (Schibsted for business, u.å.). Når

det gjelder teknologi og kunstig intelligens, har BT etablert etiske retningslinjer som balanserer innovasjon med journalistisk integritet, særlig ved å adressere bruken av manipulerte bilder. De understreker viktigheten av fotografiets troverdighet og setter strenge grenser for når og hvordan bilder kan manipuleres.

TV2

TV2 skiller seg ut med sin verdensledende bruk av teknologi i nyhetsformidling. Med sin digitale tilstedeværelse når de effektivt ut til yngre målgrupper, samtidig som de tilbyr et bredt spekter av innhold som nyheter, samfunnsanalyser, sport og underholdning. «TV2 lever for å sette spor gjennom å være tett på og engasjere» sier de selv på sin nettside. Med kjerneverdier som åpenhet, fellesskap, nysgjerrighet, mot og lidenskap, fokuserer TV2 på å være en innovativ og inkluderende stemme i mediebransjen (TV2, 2024). Deres engasjement for teknologi vitner ofte om deres ambisjon om å være i forkant av den digitale transformasjonen i journalistikken.

Norsk Rikskringkasting (NRK)

NRK har siden 1933 vært en bærebjelke i det norske medielandskapet, og har kontinuerlig utviklet sitt innholdstilbud for å møte de sosiale, kulturelle og demokratiske behovene til det norske folk. De hadde lenge monopol på all kringkasting i Norge, og var faktisk de eneste som drev med det helt frem til begynnelsen av 1980-tallet (Fordal, 2022). Deres oppdrag er vidtrekkende, fra å formidle innhold som speiler Norden, til å fremme forståelse for nordisk samfunnsliv, kultur og språk. Dette oppdraget er forankret i NRK-plakaten og understreker organisasjonens engasjement for å berike det norske samfunnet med kvalitetsjournalistikk og allsidig programmering (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023). Gjennom sitt omfattende medietilbud, som spenner fra tradisjonell TV og radio til sosiale medier, holder NRK tritt med teknologisk innovasjon for å forbedre innholdsproduksjon og brukeropplevelse. Med deres brede medietilbud er det få nordmenn som ikke benytter seg av en eller flere av deres tjenester på en daglig basis, enten det er via Snapchat, TV, mobil eller radio.

Til tross for de distinkte karakteristikene og unike redaksjonelle tilnærmingene som er identifisert hos BT, TV2 og NRK, deler disse mediehusene en sentral plass i det nasjonale medielandskapet. BT representerer lokale vestlendinger med en dyp forankring i regionale verdier, TV2 bringer en kant av teknologisk innovasjon og appell til et bredere og yngre

publikum, mens NRK opprettholder en mer tradisjonell og omfattende kringkastingsrolle med en lang og rik historie. Denne studien har til hensikt å avdekke om det eksisterer et felles sett med holdninger og strategier knyttet til bruk av generativ KI i journalistikken på tvers av en lokalavis, en teknologifokusert redaksjon, og en klassisk kringkaster. Ved å sammenligne disse tre mediehusene, kan vi bedre forstå hvordan den norske pressen tilpasser seg og integrerer nye teknologiske verktøy i takt med et landskap i rask endring.

2.0 Teoretiske perspektiver og begrep

Kunstig intelligens blir stadig mer integrert i journalistikken, en utvikling som stiller nye krav til både produksjonsmetoder og etiske normer. Teknologiens innflytelse strekker seg fra effektivisering av det journalistiske arbeidet til stadig flere spørsmål om ansvar og rettferdig rapportering. Det er blitt sentralt å nøye vurdere både de potensielle gevinstene og de betydelige fallgruvene ved å integrere KI i nyhetenes formidling. Denne delen av oppgaven har som mål å kaste lys over hvordan KI former journalistikkens landskap. Dette innebærer å veie opp de potensielle fordelene mot utfordringene, og å undersøke hvordan journalistikken kan beholde sin troverdighet og etiske kjerne i møtet med digital innovasjon. Fra teoretiske betraktninger om journalistikkens etiske plikter til praktiske eksempler på KI-implementering, vil denne analysen avdekke hvordan man kan forvalte de nye verktøyene på en måte som opprettholder den journalistiske integriteten.

Forskningen vil baseres på innsikter fra sentrale verker og teorier som danner grunnlaget for diskusjonen om KI i journalistikken. Teorier og verk som vil være særlig relevante, inkluderer Martin Eides arbeid som belyser journalistikkens samfunnsrolle og de demokratiske prinsippene den hviler på, samt Norsk Presseforbunds Vær Varsom-plakat, som fungerer som en viktig etisk veileder for norske journalister. Videre vil jeg trekke inn Immanuel Kants filosofiske betraktninger om etikk, som vil gi innsikt i de moralske overveielserne journalister må gjøre når de tar i bruk KI. I tillegg vil jeg se på Dahles understrekning av journalistikkens tredelte ansvar: informasjonsfunksjonen, vaktbikkjefunksjonen og arenafunksjonen. Studier fra Bogen og Vikøren som fokuserer på utfordringene rundt desinformasjon og manipulering gjennom falske nyheter i en KI-drevet medievirkelighet, vil også bli diskutert. Solberg og Støles arbeid som ser på hvordan KI kan forbedre journalistisk produksjon og effektivitet, samtidig som de etiske implikasjonene adresseres, står også sentralt. Bergsjø og Bergsjøs forskning på hvordan KI påvirker personvern og etiske problemstillinger i journalistikken gir verdifulle innsikter. Forbrukerrådets rapporter om KI og personvern, samt deres anbefalinger for ansvarlig bruk av KI, vil bli brukt for å belyse de forbrukerrettslige aspektene ved KI i nyhetsproduksjon.

I tillegg til de teoretiske perspektivene, vil reelle erfaringer og perspektiver fra bransjen bli utforsket, spesielt da hvordan nyhetsrommene responderer på og anvender generativ KI i sin praksis. Det er lett å observere at nyhetsorganisasjoner verden over møtes KIs fremmarsj med

en blanding av begeistring og forsiktighet, som reflektert i David Caswells artikkel «AI and News: What's next?» (2023) og dens skildring av KI som den nye fronten for innovasjon i nyhetsrommet. Det erkjennes at mens KI kan bidra til å løfte journalistikken utover det alminnelige, så krever det også et nytt nivå av ansvarlig bruk og kommunikasjon.

På dette viktige skjæringspunktet, der KI begynner å forme fremtidens journalistikk, står vi foran en utfordring – ikke bare teknisk, men også når det kommer til hvordan vi skal opprettholde journalistikkens sosiale kontrakt. Ved å fokusere på hvordan KI er i ferd med å omskrive reglene i nyhetsrommene, ser vi også behovet for å utvikle etiske rammer som veileder bruken av teknologien. Det er en tid for nye ideer og tilnærminger, og hensikten med denne teoridelen er derfor å lede oss mot en forståelse av KI som harmonerer med journalistiske verdier, og som styrker dens rolle som en vital samfunnsinstitusjon.

2.1 Journalistikkens rolle og betydning

For å forstå journalistikkens rolle og dens fundamentale betydning i samfunnet, må vi først kjenne til dens kjernefunksjon. Journalistikken tar på seg oppgaven med å formidle komplekse og ofte abstrakte hendelser og temaer i et format som er tilgjengelig og forståelig for allmennheten, og det er fundamentalt knyttet til det demokratiske systemets kjerne (Eide, 2008, s. 14). Dens essens tjener som en kritisk bærer av sannheten og som en vaktbikkje for demokratiet. Ved å formidle essensielle nyheter, tjener nemlig journalistikken som en brobygger mellom faktiske hendelser og offentlig forståelse. Gjennom tidene har mediene, referert til som «den fjerde statsmakten», opprettholdt de demokratiske prinsippene etablert i opplysningstiden, i sjakk, og sørget for at de opptrer transparent og ansvarlig (Melby, 2018). Melby (2018) understreker videre viktigheten av de kritiske undersøkelsene av beslutningstakere og myndigheter, og mener de er fundamentale for å bevare demokratiske verdier, samt å gi borgerne innsikten de trenger for aktiv deltakelse.

Journalistikkens rolle har videreutviklet seg til å inkludere både tradisjonelle og moderne former for journalistikk, som i dag balanserer mellom etikken i fortellinger og integriteten i formidling med de nye utfordringene som kommer med teknologisk innovasjon. KI og automatisering endrer ikke bare hvordan historier fortelles, men også hvordan de blir identifisert og presentert for offentligheten. Med den teknologiske evolusjonen kreves det at journalistene ikke bare vedlikeholder, men faktisk transformerer deres praksis og måte å jobbe

på. De må veilede publikum gjennom et stadig skiftende landskap av informasjon, ofte formet av algoritmiske prosesser og datastyrte fortellinger, og allikevel opprettholde en urokkelig standard av sannhetssøking og faktasjekking (Nyre, 2009, s. 202). Som et resultat må journalister manøvrere i et landskap preget av algoritmisk bearbeiding og datadrevne narrativer, og likevel bevare integriteten i arbeidet. Balansegangen mellom de teknologiske mulighetene og ivaretagelsen av journalistikkens grunnleggende etiske plikter, skal sikre at journalistikken forblir en sentral og pålitelig stemme i samfunnsdialogen (Nyre, 2009, s. 202).

Den nye æraen stiller strenge krav til journalistisk etikk, som er kritisk i opprettholdelsen av mediernes troverdighet og for å ivareta publikums tillit. Vær Varsom-plakaten tjener som et etisk kompass i denne sammenhengen, som veileder journalister i å utøve sitt yrke med ansvarlighet og nøyaktighet (Norsk presseforbund, 2024). Journalister må i dag manøvrere gjennom komplekse informasjonsstrømmer og balansere åpenhet med personvern hensyn. De skal ikke bare rapportere, men også kritisk analysere og tolke de strømmene av data de presenterer for publikum, alltid med et blick for de større implikasjonene for samfunnet og den individuelle borgeren.

2.1.1 Journalistikkens samfunnsoppdrag

Midt i kjernen av journalistikkens rolle ligger dens samfunnsoppdrag, dypt rotfestet i prinsippet om at allmennheten har en ubetinget rett til å bli informert. Journalistikk som praksis er dynamisk, formet av en kontinuerlig streben etter å kaste lys over sannheter som ellers kunne forblitt skjult (Brurås, 2014, s. 38). Dette ansvarsområdet er vidstrakt, fra å belyse sosiale urettferdigheter til å sikre at makthavere opptrer med integritet. Journalistikken er ikke bare en narrativ brobygger, men også en kritisk vokter. Journalister har ifølge Dahle (2022, s. 10) et tredelt ansvar: de sprer samfunnsviktig informasjon (informasjonsfunksjonen), de stiller mektige til ansvar (vaktbikkjefunksjonen), og de stimulerer offentlig diskusjon (arenafunksjonen). Gjennom sin vaktbikkjefunksjon sørger journalistikken for at samfunnets institusjoner forblir transparente og ansvarlige, mens arenafunksjonen bidrar til å skape et rom for debatt og engasjement (Dahle, 2022, s. 9).

I et samfunn preget av teknologiske omveltninger, der journalister skal sørge for at Norges befolkning, som et velfungerende demokrati, skal holdes informerte og deltakende, blir deres arbeid med å opprettholde denne balansen enda mer kritisk. De er nødt til å utøve sin

dømmekraft for å skille fakta fra feilinformasjon og sørge for at etikk forblir i kjernen av deres yrkesutøvelse. Med Vær Varsom-plakaten som etisk anker, sørger journalistikken for at dens grunnlag – ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet – ikke bare blir opprettholdt, men også tilpasset vår tids utfordringer og muligheter (Orgeret, 2020). På denne måten står journalistikken i frontlinjen for å beskytte og fremme de demokratiske prinsipper den er bygget på. Dette innebærer et stadig behov for journalistisk innovasjon og tilpasning til en verden i endring. Ved å utføre disse funksjonene – informere, overvåke og engasjere – sikrer journalistikken at den ikke bare forteller historier, men også bidrar til å forme dem, og på denne måten ivaretar journalistikken sitt kjerneoppdrag og opprettholder sin rolle som samfunnets eget spill.

2.1.2 Vær Varsom- og redaktørplakaten

Et moderne demokratis kjerne består av mediene; vokterne av ytringsfrihet og formidlerne av sannhet. Ansvarligheten og etikken som media opererer med, er tydeliggjort i det etiske kompasset, kjent som Vær Varsom-plakaten, etablert av Norsk Presseforbund. Vær Varsom-plakaten er et kompendium av etiske retningslinjer, veiledende i å navigere et landskap hvor informasjonens autentisitet står i spissen for troverdighet og samfunnstillit (Norsk Presseforbund, 2024). Plakaten forsøker å finne en balanse mellom å beskytte enkeltpersoners og samfunnets interesser, samtidig som mediene får opprettholde sin kritiske funksjon, og den setter standarder for journalistisk integritet og troverdighet (Schwebs, Ytre-Arne & Østbye, 2020, s. 36). Hovedkategorier som pressens samfunnsrolle, integritet og troverdighet, journalistisk atferd og forholdet til kildene, samt publiseringsregler, styrer hver beslutning og ord som formidles til publikum (Norsk Presseforbund, 2024).

Møtet med den digitale tidsalderens utfordringer, spesielt innen kunstig intelligens og generative KI-systemer, fører til at Vær Varsom-plakatens prinsipper blir enda mer avgjørende. KI-verktøy som ChatGPT og liknende plattformer har revolusjonert hvordan informasjon genereres og distribueres, men dette reiser også spørsmål om autentisitet og ansvar (Mathiesen, 2023 kap. 3.7). Samtidig som disse teknologiene åpner for effektivitet og innovasjon, krever det at journalister navigerer et landskap hvor algoritmer og data har stor innflytelse på narrativet. Det oppstår en etisk utfordring der journalister må veie sin tradisjonelle funksjon som samfunnets beskyttere mot nye ansvarsområder som formidlere av datadrevet innhold (Bogen & Vikøren, 2023, s. 38). Det er dessuten enda viktigere å klargjøre

og opprettholde journalistikkens grenser og å sørge for at verktøyene brukes ansvarlig. Ethvert bidrag fra KI bør angis klart og tydelig, og journalisters ansvar for endelig innhold må understrekes. Dette ansvarlighetsprinsippet gjenspeiles i Vær Varsom-plakaten, der det står at «ord er mektige våpen. Misbruk dem ikke!» (Norsk Presseforbund, 2024).

Norsk Presseforbund har tatt på seg ansvaret for å håndheve disse standardene gjennom Pressens Faglige Utvalg (PFU), som opprettholder mediene som en pillar i demokratiet, uavhengig av teknologisk forandring. PFU arbeider for at medlemmene etterlever Vær Varsom-plakatens etiske krav, og i tilfeller av overtramp, er det ikke nødvendigvis strafferettslige konsekvenser, men et sterkt nederlag i offentlighetens øyne (Bogen & Vikøren, 2023, s. 39). I lys av dette har redaktører og journalister et enda større ansvar for å sørge for at all innholdsproduksjon, inkludert det som blir generert av KI, er i tråd med de etiske normene som samfunnet har satt for pressearbeidet. Dette inkluderer en nøye vurdering av hvordan informasjon blir presentert og tolket, og hvordan man kan opprettholde en offentlig tillit (Eide, 2008, s. 53). Det er ikke bare et spørsmål om faktasjekking, men også om å ivareta de grunnleggende verdiene som Vær Varsom-plakaten representerer.

Med dens prinsipper, sikrer Vær Varsom-plakaten at journalistikken fortsetter å tjene sitt formål som en vital samfunnsinstitusjon. Ved å følge de retningslinjene den presenterer, kan journalister forsikre publikum at selv i en tid med rask teknologisk utvikling, er integriteten og kvaliteten på nyhetene de mottar, beskyttet av et sett med normer som var like relevante da plakaten ble vedtatt for første gang i 1936 (Norsk Presseforbund, 2024), som det den er den dag i dag. Denne plikten til etikk og ansvarlighet er en kontinuerlig prosess, som krever engasjement og omsorg fra alle som arbeider med journalistikk.

2.1.3 Digital innovasjon i journalistikk

Innovasjon i journalistikken er en viktig driver for forandring i hvordan nyheter skapes, spres og mottas. I det transformative medielandskapet vi ser i dag, påvirket av rask teknologisk progresjon, omdefineres journalisters tradisjonelle roller. På bakgrunn av dette har teknologiske fremskritt, som KI, mediekonvergens og globalisering, ført til en betydelig forandring av mediebransjen. Martin Eide (2008, s. 20) ser på noen av de viktigste teknologiske innovasjonene som har skapt nye utfordringer for mediebransjen på tidlig 2000-tallet som konvergens, globalisering og liberalisering, og kommersialisering. Globaliseringen

har utvidet rekkevidden til medieorganisasjonene og samtidig beriket nyhetsrapporteringen med et bredere utvalg av perspektiver og kilder.

Den raske utviklingen av KI tilfører en ny dimensjon til journalistikkens verden, hvor KI ikke bare forenkler og effektiviserer nyhetsproduksjonen, men også frigjør journalistens kapasitet til å engasjere seg i mer krevende oppgaver. Implementeringen av KI i nyhetsrommet betyr at journalister nå kan automatisere oppgaver som grafikkproduksjon og dataverifisering, og dermed bruke mer tid på kreativt og analytisk arbeid (Lopez et al., 2022). Journalister må tilpasse seg en mer teknologiutnyttende praksis for å holde tritt i en bransje hvor konkurranseintensiteten stadig øker og publikums forventinger til hurtig og relevant nyhetsdekning intensiveres. Deuze og Beckett (2022) fremhever viktigheten av tilpasningen, og mener at dersom journalister ikke utnytter de mulighetene KI kan tilby, kan konsekvensene potensielt være at store teknologiselskaper får økt makt både over nyhetsformidling og hvordan journalistikk faktisk utøves (Deuze & Beckett, 2022).

Imidlertid er det ganske tenkelig at det ligger en latent forventning fra mediehusenes ledelse om en økning i antall publiserte saker som en følge av digitaliseringen. Brurås (2014, s. 12) påpeker nemlig at i en verden hvor «breaking news» ofte nærmest er gamle nyheter før de når trykken, på grunn av den lynraske spredningen via sosiale og digitale medier, har sine skyggesider – det er nemlig mindre tid til å sikre at hver bit av informasjon er klare for å se dagens lys når det gjelder kvalitet og pålitelighet (Brurås, 2014, s. 12). Med fartstiden i denne digitale tidsalderen er det tenkelig at etiske standarder i journalistikken står i fare for å bli overkjørt av tidspresset. I tillegg er det faktisk ikke lenger bare slik at det er journalister som forteller historiene, fordi det nå er et samarbeid på gang mellom menneske og maskin.

Det teknologiske landskapet fører til at vi har kommet til et punkt hvor journalister og redaksjoner må være smidige nok til å omfavne de nyeste teknologiske verktøyene. De må anvende dem til å styrke journalistikkens grunnleggende etiske prinsipper, og for å fortsette å sikre dens relevans og autoritet i samfunnsdebatten. Samtidig er det viktig at kvalitetsnormer som har tjent journalistikkens fundament, hele tiden ligger i bunn, også i denne nye utviklingen. Mark Deuze (2005) understreker dette med sine fem allmenne kvalitetsnormer som han mener burde gjelde for enhver journalist, inkludert; offentlig tjeneste, objektivitet, autonomi, aktualitet og etikk (Deuze, 2005). Dette er normer som sikrer at journalister

fortsetter å tjene som samfunnets vaktbikkjer og objektive formidlere, samtidig som de bevarer sin uavhengighet og etiske bevissthet i møte med teknologien.

2.2 Kunstig intelligens

Når vi snakker om kunstig intelligens, snakker vi om et felt i rask endring, og et felt som i stadig større grad påvirker hvordan vi lever og jobber – ikke minst i journalistikken. Kunstig intelligens er et samlebegrep for teknologier som simulerer menneskelig tenkning og handling. Tenk på en datamaskin som ikke bare følger faste instruksjoner, men som også kan lære, tilpasse seg og ta avgjørelser basert på data den bearbeider, med mål om å oppnå spesifikke resultater.

Begrepet kunstig intelligens ble først brukt av MIT-professor John McCarthy allerede i 1955 (Bergsjø, L. O. & Bergsjø H., 2019, s. 49). Siden den gang har definisjonene variert, og det er stadig flere som skal komme med egne forklaringer på hva kunstig intelligens er. I følge regjeringen.no defineres kunstig intelligens som «systemer som utfører handlinger, fysisk eller digitalt, basert på tolkning og behandling av strukturerte eller ustrukturerte data, i den hensikt å oppnå et gitt mål» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019, s. 9). Aftenpostenjournalist og forfatter, Per Kristian Bjørkeng, definerte KI som «datasystemer som kan trenes til oppgaver som vi ikke vet hvordan kan programmeres. Stikkordet er trening» (Gjerdet, 2018). Professor i informatikk ved UiO, Jim Tørresen, definerte KI tilbake i 2014 som «teknikker for å gi dataprogrammer en mest mulig intelligent respons, slik at maskiner kan utføre så mange oppgaver som mulig på best mulig måte» (Tørresen, 2014, s. 14). Francesco Marconi (2020) definerer KI litt bredt som «smarte maskiner som kan lære av erfaring og utføre menneskelignende oppgaver».

Definisjonene av KI er med andre ord mange. Noen legger vekt på maskinenes evne til automatisering av oppgaver som vi vanligvis ville forbundet med menneskelig kognitiv tenkning og oppførsel, men hovedsakelig så handler det om at vi ønsker at maskinene skal gjøre flest mulig oppgaver på en best mulig måte (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 50). Det er altså ikke bare automatisering; det handler om å tilnærme seg en form for «tenkning» som vi tradisjonelt sett har forbundet med mennesker – der systemet lærer gjennom trening og erfaring.

Går vi dypere inn på emnet, blir bildet enda mer komplekst. Det vi ser nå, er at KI ikke lenger bare er et nisjefenomen for teknologientusiaster. I dag er KI *overalt*. Det gjør at de algoritmene som driver disse teknologiene lærer fra den enorme mengden data vi mennesker produserer hver dag. Dette læringsgrunnlaget er ikke uten problemer; det kan bære på fordommer og skjevheter som algoritmene tar videre inn i sine konklusjoner og beslutninger. Og kanskje den største utfordringen; mens KI-systemer blir smartere, er de fortsatt langt fra å ha noe som kan sammenlignes med en menneskelig forståelse og intelligens. KI i dagens forstand gjør en fantastisk jobb med å analysere store mengder data, men de mangler evnen til å anvende og forstå denne informasjonen på en intelligent måte. De kan ikke, som vi mennesker, overføre kunnskap og erfaring fra ett problem til et helt annet felt. Ekspertene advarer om at vi bør være mer forsiktige med hvordan vi utvikler og bruker KI. KI-forsker Geoffrey Hinton trakk seg faktisk fra Google i protest mot videre utvikling av teknologien han selv hadde vært med på å skape (Taylor & Hern, 2023). Hans store bekymring er at vi ikke helt forstår konsekvensene av det vi lager.

2.2.1 Generativ kunstig intelligens

Forståelsen av generativ kunstig intelligens (GKI) har blitt sentral det journalistiske landskapet, ikke minst på grunn av verktøy som OpenAIs ChatGPT, som skaper verdi ved å raskt kunne skape tekstbasert innhold. Dette verktøyet har evnen til å analysere store mengder data og trekke ut de mest relevante punktene for å skape en klar og konsis oversikt. Dette er programmer som bygger på et bredt spekter av generativ KI-teknologi, inkludert tekst, bilder, video, lyd eller 3D-animasjoner, ut fra en tekst og store språkmodeller (Large language models - LLM) (Forbrukerrådet, 2023). LLM er basert på naturlig språkbehandling (Natural language processing – NLP), en teknologi innenfor maskinlæring og KI som blir trent opp til å forstå, analysere og manipulere menneskelig språk (Elastic, u.å).

Enkelt forklart tilhører generativ kunstig intelligens en gren av maskinlæringsmodeller og består av matematiske algoritmer som genererer ny data som tekst, bilder og lyd på egenhånd, basert på eksisterende data, og som kan automatisere produksjonen av store mengder data på mye kortere tid (Apte & Spanos, 2022). Mens tradisjonell KI ofte er designet for spesifikke oppgaver, ligger med andre ord GKIs kraft i evnen til å skape nye, originale datautganger basert på lærte mønstre fra eksisterende data. Verktøy som tekstgeneratoren ChatGPT eller bildegeneratorene MidJourney og DALL-E vil ut ifra en beskrivelse og en prompt få ut en

tekst eller bilde – og jo bedre beskrivelse du gir, jo bedre tekst eller bilde får du (Solheim, 2023). Dette feltet er i konstant utvikling og fortsetter å presse grensene for hva som er mulig innen tekstgenerering og språkforståelse.

Lanseringen av ChatGPT, som kom i november 2022, fanget raskt verdensomspennende oppmerksomhet, og tjenesten satte rekord som den hurtigst voksende i sitt slag noensinne (Forbrukerrådet, 2023). Faktisk var det slik at det tok ChatGPT bare 5 dager å nå én million brukere, mens det tok Netflix hele 40 måneder å samle en million brukere (Tech Desk, 2023). Den eksplosive veksten gjorde at ChatGPT kunne skryte på seg over 100 millioner aktive brukere allerede i januar 2023, bare to måneder etter sin lansering (Tzur, 2023). Et år etter, i januar 2024, hadde de over 180,5 millioner aktive brukere (Duarte, 2024). Lanseringen av ChatGPT førte til en dominoeffekt hvor lignende tjenester for produksjon av tekst, bilder, lyd og video ble lansert og forbedret i rask rekkefølge. En ny æra for generative KI-systemer begynte, med direkte tilgang via nettlesere og integrasjon i ulike softwareløsninger (Forbrukerrådet, 2023).

Imidlertid har mange av brukerne bemerket seg at ChatGPT noen ganger kan generere innhold som er uforutsigbart eller upresist, hvilket avdekker programmets begrensninger i å forstå kontekst og utøve dømmekraft – evner som vel og merke står svært sentralt i journalistisk arbeid. Verktøyet, designet for å frembringe en samtaleliknende tekst, mangler ofte den dybdeforståelsen og korrektheten som kreves. Nøyaktig hvilket materiale ChatGPT faktisk er trent på, er komplekst. Fra oppstarten ble det trent på en samling av ca. 11 000 upubliserte bøker på totalt 985 millioner ord, mens det nå har utviklet seg til å inkludere et mye bredere spekter som baseres på data fra hele internett generelt (Radford et. al., 2018, s. 4).

Den hurtige spredningen og den bredt anlagte bruken av generative KI-systemer tilbyr et banebrytende potensiale, men har også utløst en global diskusjon om teknologiens muligheter og risikoer. Debatten har svingt fra diskusjoner om hvordan GKI kan styre effektiviteten og kreativiteten i arbeidet, til bekymringer for dens potensiale til å forfalske informasjon, påvirke individer og samfunnet generelt, og dens erstatning av jobber (Forbrukerrådet, 2023). Det er derfor nødvendig med en sterk juridisk og regulatorisk ramme for å veilede utviklingen og implementeringen av generativ kunstig intelligens.

2.3 Kunstig intelligens i journalistikken

Lenge har det vært snakk om kunstig intelligens innenfor mediebransjen, særlig for dens evne til å gi målrettede annonser til forbrukere og for å forstå kundeatferd. Nå utvider dens potensiale seg også til det redaksjonelle feltet innen journalistikken. Dette går utover tradisjonell dataanalyse og blir en del av selve produksjonen av nyheter, der KI-verktøy tilbyr muligheter for å effektivisere og forbedre journalistiske prosesser. Utviklingen av teknologien gjør det mulig å utføre bestemte oppgaver mye mer effektivt og kostnadsfritt, enn med mennesker.

2.3.1 Innsamling

KI har lenge vært anerkjent innen mediebransjen for sin kapasitet til målrettet annonsering og kundeatferdsanalyse. Teknologien vil nemlig gi journalister anledning til å fokusere på oppgaver av større verdi, som blant annet undersøkende journalistikk og innhold (Mathiesen, 2023). For eksempel kan implementering av KI-støttende verktøy hjelpe i automatisk generering av grafiske elementer eller i å filtrere og sammenstille store datasett, noe som muliggjør mer presis og rask dataverifisering. Ved hjelp av algoritmer kan journalister raskt sile gjennom og organisere store deler data, fra sosiale medieinnlegg til komplekse databaser. Det gjør det mulig å effektivt håndtere det som tidligere ville være overveldende, og frigjør tid for journalister til å fokusere på å grave dypere inn i historiene de forteller. En slik evolusjon i journalistikkens verktøykasse har ikke bare implikasjoner for effektiviteten av nyhetsproduksjonen, men også for dybden og kvaliteten på det journalistiske arbeidet.

2.3.2 Transkribering

KI-baserte transkriberingsverktøy kan gjøre om timesvis av intervjuer til skriftlig tekst på bare et øyeblikk, en prosess som ellers ville krevd betydelig tid og ressurser. Ved å ta i bruk nøyaktig stemmegjenkjenningsteknologi, bidrar KI til en mer effektiv arbeidsflyt, tillater raskere gjennomgang av kildemateriale og sikrer at journalistene kan bruke mer tid på analytisk og kritisk arbeid (Solberg & Støle, 2023, s. 29). På denne måten kan intervjuer gjennomgås og analyseres raskere, og det er enklere å fange opp relevante sitater uten fare for menneskelig feil. Foreløpig er slike verktøy mye bedre på engelsk enn på norsk, men det vil trolig bli bedre i løpet av kort tid.

2.3.3 Produksjon

Ved å utnytte avansert dataanalyse og redaksjonell støtte fra KI-verktøy, vil journalister kunne fordype seg i komplekse saker og frembringe innhold som ellers kunne blitt oversett.

Samtidig kan de automatiserte verktøyene også bidra til at innhold blir tilpasset til ulike plattformer, og en slik tilpasningsdyktighet og fleksibilitet kreves faktisk nå i den digitale mediealderen. Nå leser man i større grad nyheter på mobilen, og mange særlig yngre brukere ser også nyheter på SoMe-plattformer som Snapchat og Instagram. Mediehusene er nødt til å henge med i tiden for å tiltrekke seg flere brukere, og for å kunne være mer konkurransedyktige mot store plattformer (Hansen et al., 2017).

Disse fenomenene er viktige å anerkjenne, men vi må som tidligere nevnt innse at KI byr på unike muligheter for å forbedre journalistikkens effektivitet. Redaksjoner som implementerer KI-verktøy kan forbedre prosessen for å filtrere og sammensette store datasett, noe som muliggjør raskere og mer nøyaktig dataverifisering (Noain-Sanches, 2022). Teknologier som NLG (Natural Language Generating) og NLP (Natural Language Processing) brukes allerede av flere norske redaksjoner. Blant annet ser vi at både BT og NRK benytter seg av korte oppsummeringer fra KI-tjenester, som de selv kvalitetssikrer før publisering.

Journalistikken står overfor en transformasjon hvor KI-assisterte prosesser kan hjelpe journalister med å samle data mye mer effektivt og gi forslag til kilder og informanter. KI kan benyttes som en sparringspartner og kan gi gode idéer og hjelpe med å komme i gang med ulike kreative prosesser (Solberg & Støle, 2023). I dette landskapet er det avgjørende at vi forstår og anerkjenner teknologiens muligheter, men også dens grenser. Kvalitetsjournalistikk er mer enn å rapportere fakta; det er basert på solide demokratiske verdier og åpenhet om egne posisjoner og verdier (Opdahl et. al., 2023). Opdahl et. al. (2023) anser KI som et verktøy for å forbedre nyhetsproduksjonens kvalitet og pålitelighet. Det krever også evnen til å fortelle historier som resonerer med publikum og tilby dypere innsikt og analyse.

Når KI anvendes i redaksjonelle miljøer, må den derfor brukes med en bevissthet om sitt fulle potensial samt begrensninger. Dette inkluderer å erkjenne dens utilstrekkelighet når det kommer til kritisk tenkning og etisk dømmekraft – ferdigheter som står sentralt i journalistikk (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 135) og som, inntil videre, best utføres av mennesker. Så selv om KI-generert tekst gjør at redaksjoner kan oppnå effektivitet og vil kunne hjelpe

journalister med å overholde frister, bør teknologien supplere, og ikke erstatte, den menneskelige faktoren i nyhetsproduksjonen. Videre vil automatisering og KI føre til spørsmål om integritet og transparens i journalistikken. Selv om teknologi kan forbedre hastigheten og dybden i research-arbeid og lignende, må journalister og redaksjoner være på vakt for KI-generert innholds potensielle skjevheter og sørge for at alle publikasjoner forblir nøyaktige og ansvarlige (Solberg & Støle, 2023, s. 61). Dette krever kontinuerlig overvåkning og kvalitetssikring av automatiserte systemer for å sikre at journalistikkens etiske standarder opprettholdes (Opdahl et. al., 2023).

2.3.4 Personalisering

KI gjør det mulig for redaksjoner å tilpasse nyhetsopplevelsen til hver enkelt leser, noe som skaper en mer engasjerende og relevant brukeropplevelse. Personlig tilpasning gjøres allerede i de fleste norske redaksjoner. De første artiklene i nettavisene er oftest plassert der av redaksjonen basert på generelle nyhetskriterier, men deretter finner man oppslag basert på redaksjonens kunnskap om den enkelte leser (Mathiesen, 2023). Algoritmer analyserer brukerdata som potensielt kan fremme artikler som sannsynligvis vil interessere den enkelte leser (Solberg & Støle, 2023, s. 32). Men i en tid hvor algoritmisk personalisering og KI stadig får større innflytelse i journalistikken, vokser også diskusjonen rundt hvordan disse teknologiene påvirker journalistikkens integritet. Ekkokamre og filterbobler er ofte fremtredende i debatten om spredning av desinformasjon, noe Larsen og Solheim (2020) adresserer med bekymring. De advarer mot at personlige informasjonsbobler kan isolere oss fra mangfoldet av perspektiver og dermed svekke den offentlige samtalen og demokratiet. På den andre siden utfordrer Arguedas et al. (2022) og Haim et al. (2017) idéen om at vi lever i strenge filterbobler og indikerer at en algoritmisk personalisering ikke alltid leder til økt polarisering.

Med disse teknologienes fremvekst følger det selvsagt også et ansvar. Det er vesentlig at bruken av KI innen journalistikken styres av et kritisk øye for nøyaktighet og etikk. Dette er særlig viktig i lys av utfordringene med å opprettholde kvalitet og sannhet, som er sentrale i journalistikk (Norsk presseforbund, 2024). KI-verktøy som ChatGPT, som kan generere informasjon raskt og i stor skala, må veiledes og kvalitetssikres nøye for å sikre at informasjonen som produseres er pålitelig (Solheim, 2023).

For å navigere i denne nye realiteten kreves det imidlertid at journalister ikke bare forstår de teknologiske verktøyene de bruker, men også utfordringene og de etiske vurderingene som følger med dem. Den journalistiske rollen blir dermed mer kompleks, og krever en ny form for teknologiforståelse (Solberg & Støle, 2023, s. 48), i tillegg til de tradisjonelle journalistiske ferdighetene. Samtidig som redaksjoner tilpasser seg teknologiske endringer, må de ikke glemme å forsvare journalistiske standarder og etiske normer. Dette er avgjørende for at mediene skal kunne oppfylle sin rolle i samfunnet. Ved å kombinere teknologisk innovasjon i takt med journalistikkens grunnprinsipper, kan redaksjoner bruke KI til å berike nyhetsproduksjonen, og samtidig sikre at teknologiens makt ikke ødelegger kvaliteten på journalistikken eller dens verdi for demokratiet (Opdahl et. al., 2023).

Samlet sett, i en verden hvor automatisering og KI redefinerer industrien, står journalistikken ved et veiskille. Ved å integrere KI på en gjennomtenkt måte, med en forpliktelse til etiske standarder, kan journalister og redaksjoner sikre at teknologiens kraft brukes til å forbedre, og ikke svekke, kvaliteten på journalistikken og dens verdi for demokratiet. Den menneskelige faktoren er fortsatt svært essensiell for å kvalitetssikre og veilede bruken av KI i skapelsen av troverdig journalistikk (Dierickx & Lindén, 2023).

2.4 Digital etikk og journalistikk

Etikk er den gren av filosofien som setter normer for rett og galt. Immanuel Kant hevdet at vi aldri kan kjenne til alle konsekvensene en handling har, og det kan dermed vise seg at en handling som var godt ment, kan få uheldige konsekvenser (Filosofi, 2024). Med fremveksten av digital teknologi, der datamaskiner og algoritmer i økende grad påvirker vår daglige beslutningstaking, er overveielene om hva som er rett og galt blitt stadig mer kompliserte. Spørsmål som «skal jeg gjøre dette?» eller «er dette riktig?», som tidligere ble vurdert i personlig kontekst, blir nå stilt i møte med teknologiske handlinger og deres konsekvenser, både for oss selv og andre (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 11).

Gjennom samspillet mellom tradisjonell journalistisk praksis og nye digitale verktøy, står mediene overfor en utfordring når det kommer til å bevare publikums tillit. Som understreket av James Moor allerede i 1985, manglet det etiske retningslinjer for datamaskinens bruk, noe som førte til et regelvakuum (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 13). Han påpekte viktigheten av å utvikle etiske retningslinjer som svar på datamaskinens «usynlige» påvirkninger, en

utfordring som bare har vokst i omfang og kompleksitet siden (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 13). Det vil kreve en balanse mellom det å utnytte teknologiens muligheter for innovasjon og effektivitet, og samtidig opprettholde en streng standard for etisk journalistikk. Dette er en utfordring som krever en vedvarende dialog og tilpasning av etiske standarder for å sikre at journalistikken forblir en pålitelig og vital del av samfunnets struktur.

Implementeringen av generativ kunstig intelligens i journalistikken reiser nye etiske spørsmål som må tas i betraktning for å opprettholde journalistikkens integritet og troverdighet.

Pressens Faglige Utvalg understreker viktigheten av nettopp dette, et fundament som nå utfordres av teknologiens fremmarsj (Pressens Faglige Utvalg, 2021). Den etiske bruken av GKI innebærer å håndtere hvordan data samles, lagres, anvendes, analyseres og deles, for å unngå misbruk av informasjon og bevare tilliten til medieinnholdet (Hansen et al., 2017). GKI krever en grundig tilnærming til journalistisk etikk, der bruken må styres av både nyhetsorganisasjoners etiske rammer og en dypere bevissthet om teknologiens implikasjoner. Marconi (2020) påpeker behovet for redaksjoner til å finne en modell for å integrere KI-teknologi på en ansvarlig måte. Dette innebærer en iterativ kultur hvor organisasjoner raskt kan teste nye ideer, motta feedback og forbedre produkter og tjenester for å sikre at journalistikken forblir relevant og etisk forsvarlig (Marconi, 2020, s. 13-14).

Når vi ser på den rivende utviklingen av KI i journalistikken, blir som sagt etiske utfordringer umulige å overse. Grunnleggende etiske spørsmål om teknologiens bruk reiser seg rundt flere kjerneområder, deriblant tillit og ansvarlighet. Med utviklingen og kraften teknologien har, følger det et ansvar for å sikre at teknologien ikke bare brukes i overensstemmelse med juridiske standarder (Schwebs et. al., 2020, s. 37), men også med en moralsk og etisk bevissthet som støtter journalistikkens grunnleggende formål: å opplyse og tjene offentligheten (Bang et al., 2014, s. 134). Viktigheten av etikk i teknologisk bruk blir spesielt kritisk i lys av KIs evne til å utføre oppgaver som tidligere krevde menneskelig dømmekraft og integritet. Dette inkluderer potensielt ødeleggende konsekvenser rundt kildekritikk, brudd på personvern, spredning av fordommer gjennom bias og diskriminering, samt desinformasjon, manipulering og falske nyheter.

2.4.1 Personvern

I fundamentet for det demokratiske samfunnet, er respekten for personvern kritisk, og fungerer som en nøkkelkomponent som understøtter enkeltpersoners rett til privatliv og frie vilje (Forbrukerrådet, 2023, s. 34). I en tid hvor GKI spiller en økende rolle i journalistikken, oppstår det en rekke spørsmål knyttet til personvern og det å bevare og sikre personlige data. Et av de grunnleggende prinsippene i journalistisk etikk er å respektere individers privatliv (Forbrukerrådet, 2023, s. 64), en norm som forsterkes i rettslige rammeverk som EUs personvernforordning (GDPR). Personvern handler nemlig om mer enn retten til å kontrollere egne personopplysninger; det står som en vokter av individets inntrenging og misbruk av personlig informasjon. Innen journalistikken krever det en nøye balansegang – å utøve retten til informasjonsfrihet (Norsk presseforbund, 2024), og samtidig sikre at individets rettigheter ikke krenkes ved offentliggjøringen av sensitiv informasjon.

I lys av generativ KI kan personvern utfordres på nye måter. GKI-systemer, som ChatGPT, kan produsere innhold som involverer eller refererer til personlige data. Dette utgjør en risiko for utilsiktet eksponering av sensitiv informasjon, spesielt når systemene er trent på store datasett som ofte inneholder personlige detaljer (Datatilsynet, 2018). Når GKI-modeller blir trent på materiale hentet fra internett, kan treningsdataene inneholde personopplysninger som ikke er ment for offentlig konsum. Dette er opplysninger som kan være gull verdt for bedrifter som ønsker å målrette markedsføring eller forbedre sine tjenester (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s.122), men de bærer også i seg selv potensialet for grove personvernbrudd. Etter hvert som GKI-er utvikles og distribueres, forsterkes bekymringene for at de rike dataene de er trent på kan utgjøre en risiko for lekkasje av personlige og sensitive data.

2.4.2 Bias og diskriminering

Innenfor journalistikkens voksende bruk av generativ kunstig intelligens, stiger også utfordringene knyttet til bias og diskriminering. Bias i konteksten av KI og journalistikk refererer til en systematisk skjevhet eller urettferdig forutinntatthet i data, algoritmer eller beslutningsprosesser som kan resultere i diskriminerende, uriktige eller urettferdige resultater (Strålberg & Lindahl, 2023). Store språkmodeller (LLM), som ChatGPT, er trent på enorme mengder tekst hentet fra internett (Forbrukerrådet, 2023, s. 25). Mange av tekstene er interaksjoner mellom virkelige mennesker, og det betyr at de har mye data å basere fordommer og spådommer på (Forbrukerrådet, 2023, s. 25). Modeller som ChatGPT er ikke

immun mot de eksisterende fordommene og skjevhetene som ligger i disse dataene. Det betyr at disse modellene, som kan absorbere og gjenspeile skjevheter, har en innebygd risiko for å produsere innhold som kan føre til sosial skade, inkludert stereotypisering og urettferdig diskriminering av ulike sosiale grupper (Solberg & Støle, 2023, s. 13). Algoritmene lærer dermed alle underliggende menneskelige fobier og skjevheter som ligger i dataene, som kan gi et skjevt bilde av virkeligheten (Mathiesen, 2023). Derfor er det viktig å ta hensyn til potensiell bias og diskriminering både i utviklingen og i bruken av GKI (Weidinger et al., 2021).

Bias kan oppstå i flere former og berøre ulike aspekter av samfunnet. Et av de mest fremtredende områdene er demografisk bias, hvor KI-systemer mislykkes i å gjenkjenne eller feilaktig representerer diverse befolkningsgrupper, enten det er basert på alder, kjønn, etnisitet eller geografisk beliggenhet (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 30). Kulturell bias er en annen utfordring, hvor algoritmer kan være skjevt innstilt mot visse kulturelle normer eller verdier og dermed ignorere eller misforstå et mangfold av perspektiver (Haddad, 2019). Dette kan føre til en skjevhet når det kommer til hvordan KI tolker og presenterer andre kulturer. Sosioøkonomisk bias oppstår når KI-verktøy urettferdig diskriminerer de med lavere inntekt eller utdanning (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 30). Det kan føre til økte forskjeller og forsterke eksisterende sosiale skiller. Ideologisk bias er like kritisk, særlig når KI-systemer avspeiler eller styrker bestemte politiske eller ideologiske overbevisninger, noe som kan påvirke informasjonen som spres og formidles til publikum (Gløkken, 2022). Alle disse formene for bias krever en nøye vurdering og aktiv håndtering for å sikre at KI-systemene fungerer rettferdig og representerer samfunnet på en ansvarlig måte.

Journalister, som tradisjonelt har balansert mellom objektiv rapportering og subjektivitet, står nå overfor en kompleks sammensveising av teknologiske fremskritt og etiske krav. Den innflytelsen som GKI har på objektivitet er særlig problematisk når det gjelder bias, gitt journalistikkens grunnleggende prinsipper for nøyaktighet, rettferdighet og objektivitet (Dierickx & Lindén, 2023). Det er viktigere nå enn noen gang for journalister og redaktører å vurdere bias i både treningsdataene og de tilpassede modellene av disse grunnmodellene.

2.4.3 Kildekritikk

Med fremveksten av generativ KI-teknologi, er kildekritikk blitt enda mer komplekst enn tidligere. Kritisk vurdering av kilder er et fundamentalt prinsipp innen journalistikken (Faktisk, u.å.), men når KI inntar rollen som både kilde og distributør av informasjon, oppstår nye etiske dilemmaer. KI-systemer som ChatGPT og andre tekstgenererende teknologier har kapasiteten til å produsere informasjon som ved første øyekast kan virke både overbevisende og velinformert. Problemet er at disse systemene kan reflektere og forsterke skjevheter i treningsdataene sine, noe som kan føre til en ubalansert og feilinformert presentasjon av «fakta» (Mathiesen, 2023). «Kunstig intelligens er ikke bare algoritmer som regner ut ting, men også kunnskap, modeller og mye annet. Det er en fare for at falske påstander passerer alle disse hindrene på veien mot publisering», skriver Asbjørn Leirvåg og Per Christian Magnus fra SUJO i en artikkel for Medier24 (2023). Slik partiskhet i KI-generert innhold kaster lys over nødvendigheten av å styrke kildekritikken for hvordan informasjon blir generert og presentert.

Innenfor journalistikken finner vi etablerte etiske retningslinjer som Vær Varsom-plakaten, som lenge har styrt praksisen for kildekritikk, og som vektlegger integritet og troverdighet (Pressens Faglige Utvalg, 2021). Men med KIs inntreden på feltet, må disse retningslinjene utvides slik at de omfatter digitale verktøy. Dersom en journalist bruker KI til å generere innhold, må vedkommende ikke bare verifisere den informasjonen som systemet genererer, men også forstå og kunne rapportere hvordan KI-modellen har kommet frem til informasjonen. Dette innebærer et ansvar for å granske KI-systemets treningsdata og algoritmer for å avdekke potensielle bias eller uriktigheter (Mathiesen, 2023).

Fra et etisk perspektiv, står journalistikken overfor et paradoks: mens GKI kan forbedre effektiviteten og rekkevidden av nyhetsformidling, kan den også svekke nyhetenes troverdighet hvis ikke tilstrekkelig kildekritikk utøves (Solberg & Støle, 2023, s. 12). Det blir derfor stadig viktigere å integrere etiske overveielser inn i utviklingen og bruken av slike teknologier for å sikre at de ikke bare produserer nøyaktig innhold, men også at de bevarer den offentlige tilliten til journalistikken som en pålitelig informasjonskilde. Journalister må tilpasse sine metoder for å inkludere en grundig evaluering av hvordan og hvorfor en GKI produserer ulike narrativer. Dette blir nok en essensiell del av den moderne journalistens kompetanse. Hensynet til kildekritikk blir ytterligere komplisert når GKI kan produsere

tilsynelatende troverdige, men fullstendig fiktive «kilder». Disse «faktaene» kan potensielt spre desinformasjon, og de kan bli vanskelig å motbevise eller korrigere uten en dypere forståelse av teknologien bak (Dierickx & Lindén, 2023). Derfor må journalister ikke bare ha kompetanse i tradisjonell kildekritikk, men også i en digital verifikasjon og i å forstå maskinlæringsmodellens innvirkning på informasjonens pålitelighet (Longoni et al., 2022).

2.4.4 Manipulering og falske nyheter

I takt med teknologiens fremgang har manipulering gjennom falske nyheter blitt et voksende problem i samfunnet. KI har gitt verktøy som kan produsere syntetisk innhold som er nesten umulig å skille fra ekte materiale. Tekstgenererende KI, som simulerer menneskelige dialoger, har vist seg å ha en bemerkelsesverdig innvirkning på menneskers følelser og overbevisninger (Forbrukerrådet, 2023, s. 23). Dette potensialet for påvirkning øker i takt med at KI-systemene stadig blir mer avanserte og overbevisende i sin formidling, noe som skaper en fare for at publikum kan bli villedet av fabrikkerte fortellinger (Forbrukerrådet, 2023, s. 23).

Fenomenet «fake news» fikk mye oppmerksomhet under det amerikanske presidentvalget i 2016. Under valgkampen ble det brukt som et slags politisk våpen, og siden den gang har falske nyheter utviklet seg til en global trussel, særlig mot vestlige samfunn (Baptista & Gradim, 2021, s. 426). Videre har fenomenet manipulering fått økt oppmerksomhet de siste årene, og skaper alvorlige etiske dilemmaer innen journalistikken. Denne utfordringen er særlig forsterket av generativ KI som kan produsere innhold raskt og i stor skala, noe som potensielt kan påvirke offentlig mening og diskurs betydelig. I slike tilfeller brukes journalistikkens estetikk for å formidle usannheter, fordi innhold konstrueres for å ligne legitime nyhetsartikler og nettsider (Bogen & Vikøren, 2023, s. 9). Manipulering handler om at informasjonen bevisst er skapt eller fordreid for å villedde og oppnå bestemte reaksjoner eller resultater. Dette kan inkludere alt fra politiske kampanjer til sosial påvirkning. GKI kan generere syntetisk materiale som ligner på ekte innhold, inkludert samtaler, lydklipp, bilder og videoer (Forbrukerrådet, 2023, s. 23).

GKI, slik som ChatGPT, kan simulere menneskelige samtaler såpass godt at det kan gi mulighet for falske narrativer som kan forme meninger og overbevise mottakere om innholdets autensitet. En rapport fra Forbrukerrådet (2023, s. 26) sier som følger: «Det finnes

grunnleggende problemer knyttet til å gi ut generative KI-modeller til offentligheten uten å legge begrensninger på evnene den har til å etterlikne menneskelig atferd. Hvis modellen genererer innhold som simulerer menneskelige følelser, kommer dette til å være manipulerende» (Forbrukerrådet, 2023, s. 26). Dette reiser så klart kritiske spørsmål om verifisering og troverdigheten av informasjon. Når disse teknologiene tas i bruk av nyhetsorganisasjoner, oppstår det derfor, kanskje ikke overraskende, et betydelig tillitsproblem. Et offentlig organ som gir feilaktig juridisk råd basert på KI, eller et nyhetsbyrå som benytter seg av en tekstgenerator for å produsere artikler som inneholder feilaktig informasjon, kan skade publikums tillit (Forbrukerrådet, 2023, s. 24). En slik bruk av KI-teknologi i nyhetsproduksjonen må gjennomgå en etisk og juridisk vurdering for å sikre at integriteten til journalistikken ikke svekkes.

Falske nyheter utnytter journalistikkens visuelle og narrative former for å spre feilinformasjon, ofte med mål om politisk innflytelse eller økonomisk vinning (Opdahl et al., 2023). Dette fenomenet, som har blitt enda mer forsterket i sosiale medier, krever at journalister øver konstant på kildekritikk og benytter seg av metodisk faktasjekking (Bogen & Vikøren, 2023, s. 31). Videre stiller integreringen av GKI i journalistikk etiske krav til gjennomsiktighet i hvordan historier produseres og hvordan data, spesielt personlige data, håndteres. Dette er særlig med tanke på hvordan KI kan speile, og dermed potensielt forsterke, eksisterende fordommer og skjevheter i samfunnet (Mathiesen, 2023). Et annet problem er digitale ekkokamre, hvor algoritmisk personalisering av innhold på sosiale medier kan føre til at brukerne hovedsakelig eksponeres for informasjon som bekrefter deres eksisterende oppfatninger, og reduserer dermed deres eksponering for et bredere perspektiv. Dette fenomenet kan forsterke både politisk polarisering og spredning av falske nyheter.

Punkt 3.2 i Vær Varsom-plakaten kommer med følgende oppfordring til journalister for hvordan unngå falske nyheter: «Vær kritisk til valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, informasjon fra kilder som tilbyr eksklusivitet, og informasjon som er gitt fra kilder mot betaling» (Pressens Faglige Utvalg, 2024).

I praksis betyr etisk bruk av generativ kunstig intelligens å være transparent om bruken av teknologien, å sikre nøyaktigheten av generert innhold, og å bekrefte at innsamlet og anvendt

data ikke krenker personvern eller fører til urettferdighet (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 15). Slik teknologi bør ikke erstatte menneskelig dømmekraft, men fungerer som et verktøy for å støtte journalister i deres arbeid. Til slutt, for at generativ KI skal kunne brukes ansvarlig i journalistikk, kreves det kontinuerlig tilsyn og verifisering for å sikre at både dataene og de genererte outputene holder høy etisk standard.

2.5 Retningslinjer og reguleringer

Samtidig som at journalistikken tilpasser seg den økende bruken av generative KI-modeller som ChatGPT, møter den et komplekst nettverk av etiske utfordringer. Disse inkluderer blant annet spørsmål om personvern, diskriminering, sikkerhet og ansvarlighet (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 98). Det er avgjørende at bransjen følger retningslinjer og regelverk som sikrer at KI anvendes på en ansvarlig måte. Forbrukerrådet (2023, s. 23) foreslår at vitenskapelige prinsipper for gjennomsiktighet og kvalitetskontroll, som allerede er veletablerte i legemiddel- og luftfartsindustrien, bør danne grunnlag for standarder i utvikling og bruk av GKI.

I et globalt perspektiv varierer etiske normer og verdier betydelig mellom forskjellige kulturer, og det som er etisk akseptabelt i ett samfunn, kan være kontroversielt i et annet. Ettersom teknologien utvikler seg raskt, står lovgivere og utviklere overfor utfordringen med å sikre at de teknologiske innovasjonene ikke krenker menneskerettigheter eller forbrukerrettigheter (Forbrukerrådet, 2023, s. 42). Medienes rolle i det norske samfunnet og deres redaksjonelle selvstendighet, har tradisjonelt vært beskyttet gjennom lover som Grunnloven, der ytringsfriheten har blitt vernet i §100 siden 1814 (Prop 74, (2018-2019), s. 18). Grunnloven har vektlagt at ytringsfriheten skal sikres uten statlig inngrep, et prinsipp som har blitt styrket og tilpasset over tid (Schwebs, et al., 2020, s. 35). Dette er et prinsipp som er essensielt for journalistikken, der redaksjonell uavhengighet og etiske standarder, som de som finnes i Vær Varsom-plakaten, står sentralt i medienes selvstyring. I tillegg til den nasjonale prioriteten rundt det å sikre ytringsfriheten, har Norge, som en del av det internasjonale samfunnet, også forpliktet seg til å respektere og fremme personvern i overensstemmelse med globale standarder som GDPR (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 67).

Den norske regjeringen har satt som mål å lede an i arbeidet med ansvarlig og pålitelig bruk av KI, og å sørge for at vi viderefører tilliten vi nordmenn har til hverandre og til statlige private virksomheter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019). Dette innebærer å

fremme utvikling og bruk av en KI-teknologi som respekterer etiske prinsipper, personvern og digital sikkerhet. For øyeblikket reguleres dette av produktsikkerhetsdirektivet (GPSD) i Europa, men innen utgangen av 2024 vil den generelle produktsikkerhetsforordningen (GPSR) ta over (Forbrukerrådet, 2023, s. 53). GPSR skal sikre at alle forbrukerprodukter på det europeiske markedet er trygge, og fastsetter spesifikke krav til bedrifter for å sikre dette og for å sørge for at EU-forbrukere er beskyttet mot farlige produkter, både nå og i fremtiden (EU-kommisjonen, 2023).

I november 2023 var ledende journalister og medieaktører fra hele verden samlet i Paris for å utvikle retningslinjer for integrering av KI i journalistikken (Tørdal, 2023). De understreket kollektivt at implementeringen av KI må være i harmoni med journalistikkens grunnleggende verdier, som etterrettelighet, uavhengighet, kildevern og respekt for personvern og opphavsrett (Tørdal, 2023). Mange norske mediehus er også godt i gang med å utforme egne retningslinjer. Et sentralt aspekt ved disse retningslinjene er kravet om at alt innhold som genereres av KI må gjennomgå en grundig kvalitetskontroll av journalister før publisering (Tzur, 2023). Dette er for å sikre at innholdet oppfyller de samme presseetiske normene og verdiene som tradisjonelt journalistisk innhold. Blant disse finner vi BT, NRK og TV2, som hver har utformet retningslinjer som speiler deres redaksjonelle prioriteringer og overveielser. Retningslinjene setter en ramme for diskusjonen om hvordan den teknologiske fremgangen kan balanseres med deres kjerneverdier og journalistiske integritet. Disse retningslinjene utforskes og vurderes i oppgavens diskusjonsdel, som vil bidra til en dypere forståelse av de praktiske og teoretiske aspektene ved implementeringen av KI hos mediehusene.

2.6 Fremtidig utvikling av KI i journalistikken

I fremtiden kan vi forvente at KI vil bli en enda mer integrert del av nyhetsrommet og journalistikken, der den både håndterer rutineoppgaver og bidrar til mer komplekse analytiske prosesser. Nye teknologier vil utvikles, og med dem, nye tilnærminger til innsamling, bearbeiding og presentasjon av nyheter. Dette vil ikke bare åpne opp for nye former for historiefortelling, men også stille krav til hvordan journalister arbeider og interagerer med teknologien. GKI-systemer som ChatGPT, MidJourney, og DALL-E vil potensielt kunne utføre oppgaver som å generere kreativt innhold, oversette tekster, og tilpasse innhold til forskjellige plattformer og publikum (Solheim, 2023). Disse systemene vil sannsynligvis fortsette å bistå i å skape sammendrag og lage «kortversjon» av lengre tekster, som BT og

NRK allerede bruker dem til i dag. Imidlertid vil det være avgjørende at bruken av disse verktøyene skjer med en kritisk og etisk bevissthet, som reflekterer journalistiske standarder og respekterer individets rett til privatliv når det kommer til blant annet nyhetspersonalisering (Dierickx & Lindén, 2023).

En rapport fra McKinsey antyder at opptil halvparten av arbeidsoppgaver kan automatiseres allerede innen 2030 (McKinsey, 2023, s. 10). Allikevel har vi erfart fra tidligere at til tross for at jobber automatiseres og erstattes av maskiner, så dukker det opp nye roller og funksjoner (Solheim, 2023). Arbeidet med å overvåke og validere informasjonen som genereres av KI vil bli enda viktigere enn det er i dag. Dette krever at journalister har kompetansen til å håndtere disse verktøyene, noe som vil kreve en utvidelse og tilpasning i journalistutdanningen.

For å adressere utfordringene KI-implementeringen medbringer, vil det være nødvendig med en symbiotisk tilnærming der teknologi og menneskelige verdier samarbeider. Dierickx og Lindén (2023) peker på at mens maskinlæringsystemer kan dokumenteres og overvåkes, krever det ansvarlig ingeniørarbeid og transparente prosesser. Det er også et behov for et bredt sett av retningslinjer som sikrer at forbrukerrettigheter, personvern og produktsikkerhet respekteres i utviklingen og bruken av KI (Forbrukerrådet, 2023, s. 60).

I konteksten av den bratte fremveksten av KI i journalistikken, kan det være relevant å dra inn både Elon Musks advarsler og Albert Einsteins refleksjoner som to ender av et spektrum av tanker rundt teknologi og etikk. Musk uttrykker en umiddelbar bekymring for potensialet og retningen av KI-utviklingen: «Jeg er veldig nær forskningsfronten av KI og det skremmer vettet av meg. KI er i stand til langt mer enn noen vet, og forbedringsraten er eksponentiell. Vi må finne en måte å sikre at det som utvikles at digital superintelligens er symbiotisk med menneskeheten. Jeg tror det er den største eksponentielle krisen vi står overfor» (Bergsjø & Bergsjø, 2019, s. 127). Ordene tjener som en påminnelse for journalistikken om hvor viktig det er å være forsiktig med teknologien og nødvendigheten for å forberede journalister på tiden som kommer, med konsekvenser som må håndteres med ansvarlighet og moralsk forsvarlighet.

På den andre siden, bringer Einsteins ord frem et mer overgripende perspektiv: «En ting jeg har lært i et langt liv, er at all vår vitenskap målt mot virkeligheten er barnaktig. Men det er det mest dyrebare vi har. Vitenskap er ikke, og vil aldri bli, en lukket bok. Alle viktige

fremskritt bringer nye spørsmål. Men årene med engstelig søken i mørket, og den endelige fremkomsten i lyset, kan bare de som har opplevd det, forstå. Vi må ikke fordømme mennesket fordi dets erobring av naturkreftene blir utnyttet til destruktive formål. Menneskehetens skjebne avhenger av menneskets moralske utvikling» (Philipson, 2024).

Einstein påpeker viktigheten av en kontinuerlig vitenskapelig søken og fremhever at menneskehetens evne til å bruke sine oppdagelser ansvarlig, er avgjørende. I journalistikkens fremtid, hvor KI blir stadig mer integrert i nyhetsrommene, er det viktig å holde seg til denne moralske utviklingen og sørge for at KI-tiltak og -verktøy brukes på måter som gagnar samfunnet og fremmer den offentlige diskurs, uten å gå på bekostning av de etiske prinsippene som holder journalistikken troverdig og pålitelig.

3.0 Metode

Denne delen av masteroppgaven utdyper metodologien som ligger til grunn for utforskningen av de etiske utfordringene ved bruk av kunstig intelligens i journalistikk. Et kritisk aspekt ved denne forskningen er å sikre en ansvarlig og etisk tilnærming til teknologiske innovasjoner som påvirker journalistikkens praksis. For å oppnå dette, er det anvendt en kvalitativ forskningsmetode som bidrar til å oppnå en dyp forståelse av journalistenes og redaktørens perspektiver og erfaringer. Semistrukturerte dybdeintervjuer viste seg å være den mest hensiktsmessige metoden for å samle inn primærdata. Intervjuguiden var designet for å inneholde en rekke åpne spørsmål som oppmuntrer til refleksjon og diskusjon om både praktiske og etiske aspekter ved KI i journalistikken. Respondentenes samtykke og konfidensialitet ble prioritert gjennom hele prosessen. Følgende metodedel vil gi en detaljert beskrivelse av prosessen for valg av respondenter, utforming av intervjuguiden, gjennomføringen av intervjuene, og behandlingen av de innsamlede dataene. Hensikten er å gi et transparent blikk på studiens gjennomføring, for å underbygge påliteligheten av studiens resultater.

3.1 Forskningsdesign

I oppgaven har jeg benyttet meg av en kvalitativ forskningsmetode for å dykke ned i de etiske problemstillingene som oppstår når kunstig intelligens anvendes i journalistikken. Kvalitativ forskning er egnet for å forstå et problem fra informantenes perspektiv ettersom mennesker kan ha egne tolkninger og refleksjoner rundt forskningstemaer (Bell et al., 2022). Valget av en kvalitativ tilnærming gir derfor rom for en grundig og nyansert forståelse av hvordan KI påvirker journalistiske verdier og praksiser. I dette tilfellet utgjør de tre valgte norske mediehusene – Bergens Tidende (BT), Norsk Rikskringkasting (NRK) og TV2 – individuelle tilfeller som til sammen danner et bilde av implementeringen av KI i bransjen. Forskningsarbeidet organiseres derfor rundt en komparativ casestudie, en metode som benyttes når man er ute etter mønstre av likheter og ulikheter (NUPI, u.å.), og er spesielt egnet til å gi dype innsikter i hvordan KI brukes i ulike journalistiske miljøer. Jeg valgte denne tilnærmingen, fordi det tillater meg å direkte sammenligne de tre mediehusene og deres individuelle tilnærminger til KI, og hvordan dette speiler seg i de etiske vurderingene og beslutningene de tar.

3.2 Utvalg og datainnsamling

Primærdataen i denne studien ble innsamlet gjennom semistrukturerte dybdeintervjuer.

Intervjuene ble nøye planlagt for å fremme en åpen dialog der respondenter hadde muligheten til å dele detaljerte erfaringer, perspektiver og refleksjoner angående KI i sitt arbeid.

Opprinnelig hadde jeg planlagt strukturerte intervjuer med faste spørsmål, men intervjuene tok ofte en mer flytende retning enn hva jeg opprinnelig hadde regnet med. Jeg oppdaget at respondentene ofte delte innsikter og erfaringer spontant, og dekket flere av temaene jeg skulle gå inn på – før jeg rakk å stille mine forberedte spørsmål. Dette førte til at jeg modifiserte tilnærmingen og tillot samtalen å utvikle seg naturlig, da jeg hoppet over spørsmål som allerede var blitt besvart tidligere i samtalen. Semistrukturerte dybdeintervjuer defineres som en «planlagt og fleksibel samtale som har som formål å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden med henblikk på fortolkning av meningen med de fenomener som blir beskrevet» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 325). Resultatet ble derfor en tilnærming som var semistrukturert, og som reflekterte en balanse mellom forhåndsbestemte spørsmål og en god samtaleflyt.

Valg av respondenter ble inspirert av mine kolleger ved Senter for undersøkende journalistikk (SUJO), som tipset meg om potensielle kandidater. Mediehusene jeg fokuserte på, BT, TV2 og NRK, ble valgt med utgangspunkt i deres signifikante roller i det norske medielandskapet og deres ulike tilnærminger til journalistikken. De representerer et spekter av journalistiske praksiser fra det regionale til det nasjonale, hvilket jeg syntes var interessant å sammenligne opp mot tanker rundt KI-implementeringen. Jeg intervjuet personer med ulike synspunkter og erfaringer med KI – fra de som så vidt hadde begynt å utforske mulighetene, til de som var langt fremme i å bruke teknologien. Allikevel ønsket jeg at alle respondentene skulle ha jobbet noen år i bransjen slik at de har gjort seg opp en del erfaringer. Utvalget av informanter var med andre ord basert på deres erfaringer og relevans, og sikret at informantene hadde relevant erfaring og kunnskap om de spørsmålene vi ønsket å stille (Bell et al., 2022). Å være en del av SUJO utgjorde en stor del når det gjaldt å få tak i journalister og redaktører som var villige til å dele sine tanker om KI i journalistikken. Da jeg nevnte min tilknytning til SUJO i mailene jeg sendte ut, virket det som at dørene åpnet seg litt lettere. SUJO har et godt rykte i bransjen, og det virker som at det la til en følelse av tillit og alvor rundt mitt prosjekt, og som oppmuntret viktige personer i bransjen til å stille opp på intervjuer. Dette var gull verdt.

Respondentenes anonymitet ble prioritert i denne studien for å tillate en åpen dialog om den pågående integriteten av KI i journalistikken, et felt preget av usikkerhet og som stadig er i utvikling. Anonymisering av forskningsdeltakere er en strategi for å beskytte deltakernes identitet og integritet (Schmid, 2023). Anonymiteten sikret at intervjuobjektene, hvor de fleste er kjente navn innen bransjen, kunne uttrykke seg fritt uten å frykte for eventuelle negative konsekvenser senere. Da jeg begynte å gjennomføre intervjuene, var fremdeles retningslinjene for bruken av KI under utvikling, eller akkurat blitt sendt ut, hos mediehusene. Derfor ville jeg garantere at studien fanget opp ærlige og detaljerte meninger rundt temaet, uten risiko for deltakernes profesjonelle omdømme.

Deltakerne ble forsikret om deres rett til konfidensialitet og ble informert om at intervjuene ville bli anonymisert for å unngå mulige fremtidige negative konsekvenser basert på deres deltakelse. Videre ga skjemaet deltakerne retten til å gjennomgå og justere sitater eller utdrag fra intervjuet før innlevering. Et samtykkeskjema ble utviklet og presentert for hver deltaker før hvert intervju (vedlegg 1). Dette skjemaet omhandlet detaljer rundt mitt prosjekt og dets natur, målene med forskningen, og hvordan dataene ville bli brukt. Et slikt samtykkeskjema er et viktig prinsipp i kvalitative studier der man enten samler inn personidentifiserende detaljer, eller tar lydopptak (Fangen, 2022). Jeg tok lydopptak av alle intervjuene, men disse ble kun gjort for transkripsjon og ville bli slettet etter prosjektets avslutning, for å forsikre om at ingen sensitive data ble bevart eller delt utover forskningens ramme. Det ble også klart kommunisert at deltakelse var helt frivillig og kunne avsluttes når som helst.

Intervjuguiden jeg utformet for studien var skreddersydd for å utforske erfaringer, oppfatninger og etiske overveielser knyttet til bruken av KI i journalistikken (vedlegg 2). Jeg startet med å stille grunnleggende demografiske spørsmål for å etablere en kontekst rundt hver respondent, før jeg gikk over i mer detaljerte sonderinger innenfor respondentenes daglige arbeidsoppgaver og spesifikke bruksområder av KI i deres redaksjonelle praksis. Guiden omfattet spørsmål om respondentenes direkte erfaringer med KI-verktøy, inkludert hvilke verktøy som eventuelt var valgt vekk og hvorfor. Det ble raskt klart at mange av respondentene hadde betydelig kunnskap og meninger om emnet. Vi gikk dypt inn på fordelene og utfordringene de hadde observert, spesielt de etiske dilemmaene som oppstår med KI-teknologi og dens påvirkning på journalistisk objektivitet og nøytralitet. Respondentene ble også oppfordret til å reflektere over hvordan de håndterer personvern når de eventuelt benytter seg av KI-verktøy for datainnsamling og analyse.

For å få et innblikk i redaksjonell kontroll og ansvarlighet, inneholdt intervjuguiden spørsmål relatert til verifisering og informasjon produsert av KI, og hvordan journalistene og deres redaksjoner sørger for pålitelige resultater. Spørsmålene rettet også fokus mot de redaksjonelle retningslinjene og praksisene som er på plass for å adressere problemstillinger rundt KI, og hvordan publikumsengasjement og -tilpasning håndteres gjennom personalisering av innhold via KI. Andre utfordringer ved personalisering, som potensialet for å havne i filterbobler, og de bredere implikasjonene dette har for både individuelle og kollektive forståelser av nyheter og informasjon, ble utforsket. Vi snakket om hvordan KI kan påvirke publikum og hva slags utfordringer og muligheter journalistene ser for fremtiden med den økende bruken av KI i journalistikken.

I tillegg inkluderte guiden spørsmål om respondentene hadde mottatt opplæring og retningslinjer for å håndtere etiske spørsmål knyttet til KI, og hvordan bransjen kan forberede journalister på de etiske aspektene ved teknologien. For å få en mer helhetlig forståelse av respondentenes syn på feltet, spurte jeg om de hadde observert forskjeller i tilnærmingen til KI og etikk mellom ulike redaksjoner, og hva de eventuelt trodde var årsakene til disse forskjellene. Avslutningsvis ble respondentene spurt om de hadde ytterligere innsikt eller råd om ansvarlig bruk av KI i journalistikken, som åpnet for ytterligere refleksjon og personlige perspektiver rundt temaet.

3.3 Gjennomføring

Intervjuene ble initiert gjennom en e-post til de potensielle deltakerne, der jeg ga en innledning til forskningstemaet og forklarte formålet med forskningen. Deretter avtalte vi tid og sted for intervjuene, basert på deltakernes preferanser og tilgjengelighet. Flertallet av intervjuene fant sted i løpet av oktober, og ett ble gjennomført i april – et halvt år etter. Dette tidsaspektet var hovedsakelig grunnet en lang utenlandsreise fra min side, og fordi jeg ønsket å ha intervjuene ansikt til ansikt, heller enn over telefon. Det er fordi at i et fysisk intervju, der rekrutterer møter kandidaten fysisk, har man muligheten til å danne seg et førsteinntrykk, småprate og være oppmerksom på kandidatens kroppsspråk (Shah & Walløe, 2022, s. 10). Ved å gjennomføre intervjuene på denne måten, kunne jeg observere kroppsspråk og andre nonverbale signaler, som ikke alltid ble fanget opp i lydopptakene, og som ga meg ytterligere innsikt i respondentenes holdninger og reaksjoner.

Plasseringene for intervjuene var primært lokalisert i lokalene til BT, NRK og TV2 på Media City i Bergen, bortsett fra ett intervju som ble gjennomført i NRKs lokaler på Marienlyst i Oslo. For at respondentene skulle kunne snakke fritt på de fysiske møtene, satt vi adskilt fra andre kolleger inne på egne møterom. Det sikret også at vi kunne gjennomføre intervjuene uten ytre avbrytelser.

3.4 Etiske overveielser

De etiske overveielsene som ligger til grunn i min studie, innebærer som nevnt blant annet informert samtykke og konfidensialitet i form av verner av personopplysninger. Dette var for å overholde prinsipper som respekt, ansvarlighet og integritet. Fra planleggingsstadiet av forskningen har det vært viktig for meg å respektere respondentenes rett til privatliv. Ifølge regjeringen har det seg slik at forskere og forskningsinstitusjoner har et lovfestet ansvar for å sikre at etisk forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer (Kunnskapsdepartementet, 2022). Før intervjuene startet, ble det derfor hentet inn et informert samtykke fra hver deltaker, der formålet med studien og bruken av innsamlet data tydelig ble kommunisert. Deltakernes rett til å trekke seg til enhver tid, uten konsekvenser, var som sagt en sentral del av samtykkeprosedyren.

Respondentenes anonymitet ble ivaretatt gjennom hele studiet. Medie- og journalistikkbransjen kan ofte være et tett sammensatt fellesskap hvor både rykter og informasjon kan spres raskt. Derfor var det essensielt å sikre at ingen av deltakernes identiteter kunne kobles til deres bidrag i ettertid. Dette var også i tråd med utviklingen av nye retningslinjer innen mediehusene, hvor det er en økende bevissthet rundt konsekvensene av implementeringen av teknologien. Jeg ønsket at respondentene skulle kunne snakke fritt, uten å føle at de måtte holde noe tilbake i frykt for at kolleger eller andre i bransjen skulle finne ut ting de selv ikke ville skulle komme ut. Lydopptakene ble håndtert med forsiktighet, og jeg lovet å slette dem etter endt prosjektperiode, slik at ingen sensitive data kunne komme på avveie.

3.5 Forskningens gyldighet og pålitelighet

For å sikre at forskningen, innen et så aktuelt og dynamisk felt som kunstig intelligens i journalistikken, både holdes gyldig og pålitelig, har det vært nødvendig å kontinuerlig vurdere den teknologiske utviklingen som pågår i journalistikken. Gyldigheten av forskningen ligger i metodens og designets evne til å gjenspeile den faktiske bruken av KI i journalistikken slik det er i dag. Det innebærer å benytte tidligere forskning og relevant teori til å diskutere funn fra ulike sider, samt å kategorisere innholdet for å se mønstre og fellestrekk (Aanesen, 2020). For å få til dette, har jeg kombinert teoretisk innsikt med praktiske data hentet direkte fra eksperter på feltet. Semistrukturerte dybdeintervjuer har gitt dyp innsikt og en forståelse for de underliggende tematikkene som studien tar for seg.

Påliteligheten i forskningen støttes av metodiske fremgangsmåter for hvordan intervjuene skulle gjennomføres, transkriberes og analyseres. Alle intervjuer ble nøye transkribert, først gjennom KI-verktøyet Good Tape, og deretter gjennom en grundig gjennomgang av både tekst og lydopptak for å korrigere eventuelle feil og uklarheter. Studiens gyldighet ble ytterligere forsterket med en regelmessig vurdering opp mot eksisterende teoretiske rammeverk og forskning på feltet. Resultatene av studien ble på den måten plassert i en bred forskningskontekst, hvilket har underbygget troverdigheten av forskningsarbeidet.

3.6 Respondentene

I denne studien har jeg intervjuet syv journalister fra BT, NRK og TV2 for å få et bredt spekter av innsikt i bruken av KI i journalistikken. Alle respondentene er anonymisert for å beskytte deres identitet og opprettholde integriteten i forskningen.

Respondent 1 er en mann (49) og jobber som nyhetsredaktør i BT. Han har lang erfaring som journalist og redaktør i ulike mediehus, og har en bred utdanningsbakgrunn innen politikk og strategisk ledelse. Hans nåværende rolle innebærer å lede nyhetsarbeidet og delta i ledergruppen, med ansvar for publiseringsbeslutninger.

Respondent 2 er en mann (45) som jobber som datajournalist i BT. Han har jobbet der i mange år, og har en akademisk bakgrunn som ikke direkte er relatert til journalistikk, men i bioinformatikk. Hans arbeid fokuserer på datajournalistikk, inkludert analyser, datainnhenting og kvalitetssikring, både i egne prosjekter og i samarbeid med andre.

Respondent 3 er en kvinne (39) som jobber som redaksjonssjef i NRK, med ansvar for TV og radio. Hun har en variert bakgrunn som journalist og kommunikasjonsarbeider i ulike organisasjoner, og har en akademisk bakgrunn innen statsvitenskap og jus. Hun har flere års erfaring i sin nåværende rolle.

Respondent 4 er en mann (40) som jobber som nyhetssjef i NRK. Han har en utdanning i journalistikk og har tidligere erfaring som journalist i en lokalavis, og har siden hatt ulike lederstillinger hos NRK. I sin nåværende rolle har han personalansvar og styrer den journalistiske dekkningen i sitt område.

Respondent 5 er en mann (33) og er leder for innenriksredaksjonen i TV2. Han har jobbet som journalist i flere år og har erfaring fra flere mediehus. Han har også en juridisk utdanning og har tidligere vært redaksjonsleder for en satsing mot unge og nye målgrupper.

Respondent 6 er en mann (38) som er nyhetssjef i TV2. Han har en variert bakgrunn innen journalistikk, med erfaring fra ulike nyhetskanaler. Han har hatt forskjellige roller som journalist, vaktsjef, prosjektleder og utgavesjef, og har nå et strategisk ansvar for journalistikken og personalansvar.

Respondent 7 er en mann (57) og jobber som leder for undersøkende journalistikk i NRK. Han har lang erfaring som journalist og redaktør i alle de store mediekonsernene. I sin nåværende rolle har han ansvar for strategiutvikling, bemanning og støtte i de vanskelige sakene.

4.0 Analyse og funn

I dette kapittelet vil jeg fremlegge og analysere de primære funnene fra de syv dybdeintervjuene jeg har utført med nøkkelpersoner innen norsk journalistikk. Gjennom intervjuene har jeg utforsket bruk av kunstig intelligens i journalistiske prosesser, og hvordan denne teknologien påvirker praksis, etikk og fremtidige utfordringer på feltet. Formålet med analysen er å svare på oppgavens overordnede problemstilling: «Hvilke etiske utfordringer oppstår ved bruken av kunstig intelligens i journalistikken, og hvordan kan disse utfordringene håndteres for å fremme en ansvarlig bruk av teknologien?», samt dens tre undersøkelsesspørsmål: «Hvordan påvirker KI journalistikkens rolle i samfunnet?», «Hvilke etiske dilemmaer reiser bruk av KI i journalistikken?» og «Hvordan kan mediehus sikre etisk bruk av KI i journalistikken?».

Kapittelet starter med en detaljert gjennomgang av de tematiske funnene som fremkom i intervjuanalysen. Hvert tema vil utforske ulike aspekter ved bruken av KI i journalistikken, og hvordan teknologien påvirker alt fra daglig journalistisk praksis til strategiske beslutningsprosesser innad i mediehusene. For å illustrere og underbygge funnene, og bidra til å gi en dypere forståelse av hvordan journalister og redaktører opplever og reflekterer over bruken av KI, vil jeg vise til direkte sitater og eksempler fra intervjuene. Avslutningsvis vil kapittelet oppsummere de viktigste innsiktene om de fremtidige utfordringene og mulighetene, samt fremtidig utvikling og forbedring av retningslinjer for å sikre en etisk og ansvarlig bruk av teknologien.

4.1 Daglig bruk av KI i journalistiske praksiser

KI har funnet sin vei inn i de daglige rutinene til journalister, og transformasjonen er både rask og dyptgående. En innsikt fra de syv dybdeintervjuene jeg har gjennomført med journalister og redaktører fra tre ulike mediehus, gir et bredt grunnlag for å forstå Kis rolle i moderne journalistikk. Disse samtalen avslører hvordan KI-verktøy effektiviserer visse arbeidsprosesser og samtidig utfordrer og redefinerer de tradisjonelle metodene for det journalistiske arbeidet.

Bruken av KI i journalistikken har spredt seg raskt, og teknologiens rolle i nyhetsrommene har vokst fra eksperimentelle, isolerte prosjekter til å bli en mer integrert del av det

journalistiske arbeidet. Dette reiser spørsmål om KI-teknologiens påvirkning på nyhetsinnhenting, bearbeiding av informasjon og presentasjon av nyheter. Ved å automatisere rutinemessige oppgaver, som transkripsjon, førsteutkast til tekster eller oppsummeringer, frigjøres journalistenes tid til mer verdiskapende arbeid. Samtidig som KI bringer effektivitet, dukker det opp nye utfordringer. Spørsmålet om nøyaktighet og bias i algoritmisk innhold, samt implikasjonene av redusert menneskelig inngripen i nyhetsproduksjonen, er blant de kritiske temaene som diskuteres.

4.1.1 Effektivisering gjennom automatisering

Et sentralt tema som trer frem i intervjuene er hvordan KI-verktøy benyttes for å automatisere tidkrevende oppgaver som tidligere lå fullstendig på menneskelige skuldre. Flere av journalistene beskriver blant annet hvordan transkriberingsprogrammer har forandret deres arbeidsflyt drastisk. Denne automatiseringen har ikke bare forbedret effektiviteten for den enkelte journalist, men har også transformert hele redaksjonens arbeidsprosess. Ved å frigjøre journalister fra rutinemessige og repeterende oppgaver, har KI åpnet døren for en ny tid med mer fokus på dybdejournalistikk og kvalitetsinnhold. Med teknologi som behandler data raskere og mer nøyaktig enn det som er fysisk mulig å gjøre manuelt, skapes rom for en innsikt og historiefortelling som tidligere var utilgjengelig. Videre åpner automatiseringen opp for en mer strategisk bruk av menneskelige ressurser innen redaksjonen, der journalister kan bruke sine ferdigheter til å produsere innhold som virkelig resonnerer med publikum.

I de følgende avsnittene vil jeg dykke dypere inn i de spesifikke fordelene som respondentene har identifisert ved bruk av KI i journalistikken. Disse inkluderer blant annet forbedringer i effektivitet og presisjon i alt fra nyhetsinnsamling til produksjon og presentasjon, samt hvordan KI påvirker den journalistiske kvaliteten og de etiske overveielserne knyttet til journalistikken.

«Jeg tror ikke vi tenker over hvilken betydning alle de verktøyene vi har innenfor alt liksom. Alt fra breaking-journalistikken til den undersøkende journalistikken, til presentasjon. Før så satt en jo og lagde kart liksom. Tenk på alle de prosessene journalistene nå liksom, nå kan de skrive inn adressen, så får du opp et kart. Det er der jeg skal ha kartet, det er der jeg skal ha nummeret, og så bare har du det i løpet av sekunder. Det er jo kanskje prosesser som tok minutter og kanskje timer for å fa dette riktig til.» - Respondent 1

Dette belyser måten automatiseringen har forandret arbeidsprosessene. Tidligere kunne oppgaver som å lage disse kartene ta mange timer, noe som nå kan gjennomføres i løpet av noen sekunder. Det frigjør enormt med tid, som journalistene kan bruke på mer komplekse og verdifulle deler av journalistikken.

Videre utdyper respondent 2 hvordan KI også åpner for en tilgjengeliggjøring av et bredt publikum, en evolusjon som virkelig forenkler tidligere komplekse oppgaver:

«Jeg tror KI også kan være med på å tilgjengeliggjøre mange avanserte analyser for et bredere publikum. Det blir også lettere å programmere, for du må ikke kunne så mye for å programmere. Det kan bli lettere å drive analyse, for du vil få med spesialiserte verktøy som kan ta inn et excel-ark og si «hva er de største endringene», og du kan spørre dem ting, som du før måtte gjennom noen kolonner og sortere, sant? «Kan jeg få dette som prosent?» - alle disse tingene vil jo komme. Så det vil tilgjengeliggjøre, og vil gjøre undersøkende journalistikk og hverdagsjournalistikk enklere.» - Respondent 2

Her fremhever respondenten hvordan KI videre bidrar til å forenkle avanserte oppgaver, som dataanalyse. Dette betyr at journalister ikke lenger dyptgående tekniske ferdigheter for å utføre komplekse analyser. Denne endringen kan potensielt utvide omfanget og dybden av journalistiske undersøkelser.

Respondent 3 deler sine erfaringer med hvordan KI har påvirket håndteringen av lyd og bilde i deres daglige arbeid:

«Jeg tror først og fremst at det vil gjøre mye mer av det vi gjør i hverdagen nå mye enklere på særlig lyd- og billedssiden da. At det er veldig mange prosesser og ting som har vært mer jobb for oss som kommer til å gå veldig mye raskere. Teksting, for eksempel, kommer til å gå fortere. Et verktøy som jeg bruker ganske mye er noe som heter Nynorsk-roboten, som du bruker hvis du skriver en sak på bokmål. Da kan du trykke på en knapp, også blir den oversatt til nynorsk med en gang. Og litt sånne ting er på en måte med på å gjøre hverdagen vår mye enklere». – Respondent 3

Det viser hvordan automatisering i journalistikk strekker seg videre utover tekst, og tar i tillegg for seg multimedier som lyd og video. Med KI kan tidskrevende oppgaver, i form av teksting og oversetting, gjøres raskt og effektivt. Verktøy som Nynorsk-roboten reduserer manuelt arbeid betydelig, og lar journalistene fokusere mer på innholdets kvalitet og dybde, heller enn de tekniske aspektene av språktilpasning.

Videre diskuterer den neste respondenten hvordan frigjøringen av kapasiteten i arbeidet gjør det mulig for dem å fokusere mer på analytiske og redaksjonelle oppgaver:

«Ting man måtte gjøre manuelt før, den prosessen går mye raskere med KI, sånn at man kan bruke mer krefter på den journalistiske biten, den redaksjonelle biten, der du analyserer dataene, eller går inn i dataene, tester dataene opp mot ulike hypoteser osv. Så frigjøre journalistisk kapasitet på ting som du ikke trenger å bruke journalistisk kapasitet på, det er vel en av de store fordelene med det.» - Respondent 4

Dette uttrykker en viktig fordel med KI i journalistikken, nemlig at ved å automatisere rutineoppgaver, kan journalister fordele sin tid og ferdigheter mot mer verdiskapende arbeid. Det innebærer jo da blant annet dypere dykk i data, oppfølging av inngående analyser og generelt mer tid til kritisk tenkning og kreativitet, hvilket er essensielt i kvalitetsjournalistikk.

«Akkurat nå så tror jeg at vi kan bli kvitt en del oppgaver som er veldig enkle og som gjør at vi får mer tid til nettopp der mennesker, foreløpig i hvert fall, er helt uovertruffent og setter sammen kontekst og forstår de større sammenhengene som kan bety gravejournalistikk, på en annen måte. Jeg tror det er utrolig mye som vi i dag bruker en del tid på hver eneste dag, hver eneste uke i pressen generelt.» - Respondent 5

Respondent 5 poengterer at KI er effektiv for å håndtere tidkrevende rutineoppgaver i journalistenes daglige arbeid. Ved å delegerer enkle, repeterende oppgaver til maskinene, frigjøres igjen verdifull tid for journalistene. Det gjør det mulig for dem å konsentrere seg mer om gravejournalistikk. Gravejournalistikk krever dybdeanalyser og en grundig forståelse av komplekse sammenhenger. Det tar tid og krever tålmodighet, samt en menneskelig evne til å se mønstre og sammenhenger. Brukt riktig, kan dermed KI være til stor hjelp i slike prosesser. Dette poengterer også neste respondent:

«KI i journalistikken er som et hjelpemiddel til journalistene. Det frigjør tid og ressurser til å jobbe med mer journalistikk. Man kan la journalister være journalister, og ikke arbeidshester.» - Respondent 6

Til slutt deler respondent 7 sine tanker om hvordan programmering og datahåndtering har blitt radikalt forbedret med KI:

«Den gjør for det første programmering mye mer effektivt. Den gjør at vi kan håndtere mye større databaser enn det vi kunne før. Sammenstille mye, mye mer informasjon. Tidligere kunne vi bruke 3-4 uker på å lage et program, og nå bruker vi et kvarter. Så det er enormt tidsbesparende.» - Respondent 7

Dette viser hvordan KI muliggjør håndteringen av data på skalaer og med en hastighet som før var utenkelige. Denne effektiviseringen har en direkte konsekvens for hvordan journalistikk produseres, og hvordan nyheter kan leveres raskere og mer målrettet mot publikum.

Gjennomgående blant respondentene er en fellesnevner at de anser KI som et viktig hjelpemiddel for å automatisere mange av de tidkrevende oppgavene som tidligere ble håndtert manuelt. Fra transkribering og dataanalyse til språkoversettelser og innholdsproduksjon, har KI frigjort verdifull tid for journalister, som nå kan bruke større deler av arbeidsdagen på gravejournalistikk og kvalitetsinnhold. Dette er spesielt verdifullt i nyhetsrom som NRK, BT og TV2, hvor tidspress er en konstant utfordring og der fortellinger må bygges og deles med publikum i et raskt tempo.

KI-verktøyene endrer journalistyrket betydelig, for nå handler det ikke bare om å skrive godt eller finne nyheter å skrive om. Journalister må også være flinke til å bruke nye teknologier som kan hjelpe dem med å jobbe raskere og mer nøyaktig. Det stiller nemlig krav til journalister og redaksjonelle team om å være teknologisk tilpassningsdyktige, og som en respondent påpeker:

«Det er egentlig først de siste årene vi har virkelig begynt å teste KI. Vi startet med transkribering, teksting... Og etterhvert begynte vi å se at det fungerer ganske bra. Også var det jo en game changer da ChatGPT kom da. Og det er da vi virkelig begynte å se hva vi kan

få ut av det journalistisk. En ting er jo den journalistiske prosessen. Det andre er hvordan det kan bidra til å hjelpe arbeidshverdagen til journalistene våre, ikke sant? Kan vi frigjøre noen menneskelige ressurser til å bedrive mer journalistikk som mennesker må gjøre? Nå kan vi heller la KI-boter ta seg av de litt enklere tingene da.» - Respondent 6

Denne journalisten beskriver hvordan integreringen av KI i det daglige arbeidet har begynt å forme journalistikkens praksis, og hvordan disse verktøyene har potensiale til å omfordele tid og ressurser mot mer verdifull journalistisk innsats. Men denne tilpasningen kan også ha en bakside. Som en annen respondent sier:

«Altså i sommer så fulgte jeg med på VG sitt oppsummeringsfelt, og da sank kvaliteten merkbart i sommer. Og det var rett og slett fordi at journalistene, du ser at de blir for vant med verktøyet. Og sånn går det; i starten så passer de sikkert utrolig godt på, leser hele tiden. De dobbeltsjekker. Trippeltsjekker. Men så blir det bare vanlig, fordi ja, du stoler bare på det. Det viser hvor fort vi tilpasser oss, sant? I løpet av noen måneder så går det fra å være det mest sinnssyke vi har sett, og er helt sjokkerte og «er dette mulig?» og «hva skal vi med mennesker lenger?», til at det bare går noen måneder så blir det sånn «ja, dette ordner seg selv». Så glemmer du å passe på det. Så all frykten du hadde i starten er bare magisk vekk, og all skepsisen man hadde til det har bare forsvunnet. Også blir det bare en daglig greie.»

- Respondent 2

Denne tilpasningen innebærer ikke bare en teknologisk omstilling, men også en kulturell endring i nyhetsrommet. Journalister og redaksjoner er faktisk nødt til å omfavne en kontinuerlig læringsprosess for å holde tritt med den raske utviklingen av KI-teknologier og de mulighetene de åpner opp for, noe en respondent begrunner gjennom:

«Det er meningsløst å ikke forsøke å ta disse mulighetene i bruk. Resten av verden kommer til å gjøre det, så det må vi være med om. Vi må gjøre det på to felt: Det ene er at vi må bli dyktigere til å avdekke det – vi må dekke en KI bedre. Det er en viktig oppgave akkurat nå, fordi at publikum også blir opptatt av hvilke fordeler og ulemper dette har. Og vi må selv sitte i førersetet på å forsøke å lage nye KI-teknologier.» - Respondent 7

Dette sitatet understreker nødvendigheten av å omfavne KI i journalistikken. Han påpeker at da resten av verden bruker disse teknologiene, kan ikke journalistikken være noe dårligere,

men tvert imot heller lede an i bruken og utviklingen av teknologien for å forme dens innvirkning og påvirkning på feltet.

Respondentene erkjenner at mens KI-teknologien effektiviserer og forenkler mange aspekter av journalistikken, så er fremdeles den menneskelige faktoren avgjørende for å sikre kvalitet og etikk i arbeidet. Automatisering tillater journalister å vie mer tid til analytisk tenkning, kreative prosesser, og den viktige oppgaven med å skape sammenhengende og engasjerende historier. Ved å ta i bruk KI som et hjelpemiddel, kan journalister altså utvide sin rolle, samtidig som de opprettholder journalistikkens grunnleggende verdier om nøyaktighet, troverdighet og etisk ansvarlighet.

4.1.2 Forbedring av nyhetsdekning og rapportering

Flere redaksjoner får bedre arbeidsflyt ved bruk KI, fordi det tilbys verktøy som effektiviserer oppgaver og hjelper journalistene med å identifisere trender og relevant innhold raskt og presist. Dette bidrar til å vesentlig forbedre journalisters evne til å rask og presist identifisere trender og relevant innhold. Gjennom intervjuene kommer det frem hvordan bruken av KI har transformert måten journalistene arbeider med data og håndterer og analyserer store datamengder. Ikke bare forenkler KI innsamling av data, men det hjelper også med å avdekke nye vinklinger på historier. I tillegg styrker KI journalistenes kapasitet til å levere nyheter som er aktuelle og mer undersøkende mye fortere, når de har muligheten til å gjenkjenne og reagere på mønstre og trender nesten i sanntid. For eksempel understreker en av respondentene viktigheten av denne transformasjonen i nyhetshåndteringen, som understreker betydningen av KI i det redaksjonelle arbeidet:

«KI har virkelig åpnet dører for hvordan vi håndterer informasjonsflommen. Det at vi nå kan programmere systemene til å gjenkjenne mønstre og trender nesten i sanntid betyr at vi kan være først ute med de viktige nyhetene.» - Respondent 4

Respondenten peker på en betydelig endring i journalistikken drevet av KI, nemlig evnen til å håndtere og analysere den overveldende mengden informasjon som strømmer inn til redaksjonene hver dag. Ved å bruke KI til å programmere systemer som identifiserer mønstre og trender nesten umiddelbart, endres måten nyheter samles inn, analyseres og formidles på. Dette sikrer redaksjoners evne til å administrere store mengder informasjon og sørger for at de

raskt kan rapportere om siste nytt. De kan med andre ord produsere innhold som er både relevant og av stor betydning for publikum, som igjen vil bidra til å opprettholde troverdigheten og tilliten til mediehusene.

En annen respondent belyser hvordan dette har styrket deres kapasitet til å dekke viktige saker:

«Vi kan nå dekke saker med en dybde og hastighet som var umulig før. Ved å bruke KI til å analysere og oppsummere data, kan vi frigjøre tid til dyptgående journalistikk.»

- Respondent 6

Sitatet fra respondent 6 fremhever hvordan KI endrer dekningen av nyheter ved å øke både hastigheten og dybden i journalistikken. Ved å bruke KI for å analysere og oppsummere store datamengder, frigjøres nå tid som tidligere ble brukt på manuell datahåndtering. Det gjør at prosessene for datainnhenting kan kjøres i bakgrunnen, mens journalistene kan vie mer oppmerksomhet til kritisk tenkning og kvalitativt innhold.

Andre praktiske eksempler på hvordan KI-verktøy kan gjøre hverdagsoppgaver enklere og mer effektive, og som gir journalistene muligheten til å fokusere mindre på det tekniske, er et eksperiment utført hos TV2:

«Vi har akkurat nå avsluttet et prosjekt der vi har valgt ut et knippe journalister som har fått prøve en hel del ulike... jeg kaller det for AI-funksjoner. For eksempel at du kan få tittelforslag basert på den artikkelen du har skrevet. Vi har testet SEO-tittel, SEO-beskrivelse, SoMe-tittel og SoMe-beskrivelse, vanlige tittelforslag og oppsummeringsfunksjon. Det vi gjør nå er at vi flytter det inn i CMS-et vårt (publiseringsverktøyet deres). Sånn at i publiseringsverktøyet så har du funksjonene innebygd, så bokstavelig talt trykker du på en liten tryllestav og så kommer det opp noen forslag basert på hva du ønsker.» - Respondent 5

Dette tiltaket viser hvordan teknologi kan forenkle og effektivisere redaksjonelle prosesser. Ved å integrere KI-funksjoner i publiseringsverktøyene, tilbys journalistene muligheten til raskt å generere kreative og teknisk tilpassede titler og sammendrag. Dette forbedrer arbeidsflyten og hjelper å sikre relevans i publiseringen. Implementeringen av automatiserte

verktøy viser hvor viktig det er å tilpasse seg teknologiske fremskritt i dagens samfunn, hvor tidspress og krav til raske publiseringer stadig øker.

Intervjuene vitner om en revolusjonerende endring der KI gir redaksjoner muligheten til å jobbe smartere, raskere og mer målrettet. Ved å kombinere menneskelig innsikt med KIs hastighet, utformes et helt nytt medielandskap der kvalitet og aktualitet har stort potensiale til å gå hånd i hånd. Dette markerer et viktig skritt mot en fremtidig teknologisk verden der teknologi og journalistisk kreativitet samarbeider for å levere engasjerende og relevant innhold. Likevel er det viktig å være bevisst på de etiske betraktningene dette medfører.

4.2 Etiske utfordringer

I møtet mellom journalistikkens tradisjoner og den fremvoksende teknologien av KI, støter vi på etiske dilemmaer som er fundamentale for yrkets fremtid. Spørsmål om troverdighet og redaksjonell kontroll, nøyaktighetsutfordringer og bias, muligheten for manipulasjon av bilder og informasjon, samt betydningen av kildevern og sikkerhet, blir nå satt i nytt lys gjennom KI-teknologien. Disse etiske spørsmålene understreker behovet for journalister og mediehus til å tenke nøye igjennom hvordan de kan holde seg til sine grunnleggende verdier i dette medielandskapet som er i så stor endring. Ettersom avhengigheten av teknologiske hjelpemidler øker, blir det viktig å tilpasse de etiske retningslinjene innad i mediehusene. I de neste fire delkapitlene skal vi se på hvordan det etiske landskapet i en digital tidsalder tilnærmes for å bevare journalistikkens kjerneverdier i møte med disse utfordringene.

«Det er en etisk fare ved bruk av KI – at man går for langt, man blir for vant til det, blir for nummen i forhold til forskjellen på det å jobbe med ting journalistisk, og at det er et hode som tenker, og ikke en robot.» - Respondent 4

4.2.1 Troverdighet og redaksjonell kontroll

Troverdighet er selve grunnsteinen i journalistikken, og er helt essensielt for å skille nyheter fra narrativ. KI utfordrer denne troverdigheten på flere nivåer – fra manipulering av informasjon til spørsmål om redaksjonell kontroll og ansvarlighet. Det fører til en balansegang mellom å knytte KI for det gode, og å beskytte oss mot de potensielt skadelige sidene ved teknologien. Hvis ikke KI håndteres forsiktig, kan journalistikkens troverdighet

svekkes, spesielt hvis teknologien får for stor kontroll over innholdsproduksjonen uten tilstrekkelig menneskelig tilsyn. Selv om KI kan forbedre effektiviteten og rekkevidden av blant annet nyhetsproduksjon, kommer det tydelig frem fra respondentene at menneskelig dømmekraft og redaksjonelle vurderinger fremdeles forblir kritiske i å bevare journalistikkens autensitet og kvalitet.

«Det er den overbyggingen med troverdigheten og tilliten til journalistikken da. Hvis vi skal bevare det, så tror jeg ikke vi kan la KI styre både produksjon og publisering av innhold – det må være den menneskelige faktoren. Det må være tydelig i den redaksjonelle vurderingen på hva som publiseres og når. Det tenker jeg er ganske avgjørende.» - Respondent 1

Sitatet peker på en viktig utfordring ved bruk av KI i journalistikken. Fordi selv om teknologi kan forbedre hvordan nyheter samles og behandles, understrekes viktigheten av å beholde menneskelig kontroll over publiseringsprosessen. Det er essensielt å bevare journalistikkens troverdighet og tillit, og det krever at mennesker fortsatt tar de viktige beslutningene om hva som publiseres og når. Å balansere bruk av nye teknologiske verktøy med ansvarlig redaksjonelt arbeid, er derfor nøkkelen til å opprettholde både integritet og kvalitet i journalistikken.

Dette synspunktet støttes videre av respondent 7, som fortsetter advarselen mot de potensielle farene ved at KI blir misbrukt til å skape falske eller villedende innhold, noe som kan skade publikums tillit til mediene:

«Jeg må bare nevne den aller største (etiske utfordringen), nemlig at KI er et problem for journalistikkens troverdighet, i den forstand at det er en så tilgjengelig teknologi for alle som har lyst til å forfalske virkeligheten. Og den er skikkelig god på det. Og den blir enda bedre på det. Og det gjør at det er vanskelig for deg som leser å vite hva du gjør, og som publikum å vite hva du konsumerer – og om det er sant eller ikke. Og vi kommer jo også til å gjøre feil på dette feltet. Vi kommer til å publisere ting som har bias, eller som vi ikke har vært i felten og sjekket godt nok etter at vi pløyde det gjennom KI osv. Dette er et problem for vår troverdighet. Og... troverdighet er i og for seg journalistikkens eneste salgsvare.»
- Respondent 7

Respondenten belyser en annen viktig etisk utfordring i bruken av KI i journalistikken, nemlig risikoen for produksjon og spredning av falske nyheter. KI er ekstremt god på å generere forfalskede virkeligheter på svært overbevisende måter, noe som kan utfordre lesernes evne til å skille mellom ekte og falsk informasjon. Dette problemet truer den grunnleggende tilliten som publikum har til mediene, og det understreker viktigheten av å innføre strengere kontroller og grundigere faktasjekker før publisering.

4.2.2 utfordringer med bias

Bias i KI-systemer representerer en av de mest betydelige og kritiske etiske utfordringene i journalistikken i dag. Dette problemet er særlig viktig fordi det direkte påvirker hvilken informasjon som blir publisert og hvordan publikum oppfatter denne informasjonen. Når bias infiltrerer de algoritmene som brukes til å samle, sortere og presentere nyheter, kan det føre til at informasjonen som når publikum er forvrent eller ubalansert. utfordringen med bias understreker behovet for å opprettholde journalistiske standarder, der journalister og teknologer må samarbeide nært for å sikre at teknologiske framskritt ikke undergraver journalistikkens troverdighet og objektivitet. Skjevhetene som kan oppstå gjennom KI krever en kontinuerlig og kritisk evaluering for å sikre at verktøyene ikke forsterker eksisterende fordommer.

Fra intervjuene ble det tydelig at det er en bred erkjennelse av at bias i KI kan svekke journalistisk integritet:

«Også er det liksom den store AI-debatten om bias da. AI er jo ikke ferdig skrudd, ikke sant? Og det er jo en sånn vektning som vi ikke har oversikt over. Så det er jo veldig viktig at når man bruker det (ChatGPT) som et research-verktøy, så stiller det et veldig stort ansvar overfor journalisten da.» - Respondent 6

Uttalelsen underbygger behovet for journalister til å være ekstra våkne og på vakt når de bruker KI-verktøy som ChatGPT. Det understreker et sentralt poeng: selv om KI kan automatisere visse prosesser, må journalistene forbli ansvarlige for den endelige redaksjonelle beslutningen. Journalister står altså overfor utfordringen å sikre at deres avhengighet av KI-verktøy ikke ødelegger kvaliteten og nøyaktigheten av det journalistiske innholdet. De må være proaktive i å utfordre og verifisere KI-generert innhold for å sikre at det faktisk holder

seg innenfor de etiske rammene for god journalistikk. Når journalister tar i bruk KI-verktøy som store språkmodeller i deres arbeid, er det viktig å ha effektive metoder for kvalitetskontroll og bevissthet rundt de dataene som disse verktøyene er trent på.

En annen respondent illustrerer hvordan innebygd bias i treningsdataene til KI-verktøy kan føre til skjevheter som er innbakt i de historiske dataene de baseres på, men som ikke nødvendigvis er ønskelige eller bevisste.

«Dersom man bruker det (KI) ekstensivt og uten gode feltkontroller, så har du jo bias. Det gir deg jo det den er trent på – i hvert fall akkurat nå. For akkurat nå er det Large Language Models, og de gir deg det de er trent på. Sånn at det er definitivt en fare, fordi at det gir journalistikken en bias som vi ikke er på jakt etter, og som ingen vil ha, men som er der fordi den ligger i historien.» - Respondent 7

Dette problemet viser nødvendigheten av å utvikle robuste kontrollmekanismer som sikrer at bruken av KI ikke forsterker eller reproducerer uønskede fordommer. Derfor understreker utfordringen med bias viktigheten av en kontinuerlig opplæring og oppdatering av kunnskap om nye teknologiske utviklinger. Det er svært viktig at journalistene forstår de potensielle biasene og begrensningene ved KI-systemer for at de skal kunne anvende dem på en ansvarlig måte. Gjøres det riktig, kan journalister sikre at teknologien brukes som et hjelpemiddel for å fremme kvalitetsjournalistikk. I denne sammenhengen er det viktig at mediene tar ledelsen i å forstå og styre hvordan KI-verktøy implementeres i journalistiske prosesser, for at de kan unngå uønskede konsekvenser som kan påvirke kvaliteten i arbeidet.

4.2.3 Manipulasjon av bilder og informasjon

Risikoen for manipulasjon av bilder og informasjon, er særlig relevant i en tid hvor bildemanipuleringsteknologi blir stadig mer tilgjengelig og avansert. Denne teknologiske utviklingen kommer i en tid hvor forbrukere konsumerer innhold raskere enn noen gang, ofte uten en kritisk vurdering av kildens legitimitet. Samtidig har KIs evne til å manipulere bilder og videoer blitt så avansert at selv eksperter kan ha vanskeligheter med å skille ekte fra falsk.

«Du kan stå i fare for å spenne føtter under ditt eget yrke, med tanke på nettopp et pressefoto. Det er lett å manipulere bilder, og det er veldig fristende å gjøre, for du får så mye ut av

ingenting. Så der kan vi sparke føttene under oss. Det handler om hva du deler med disse modellene; Hvis du jobber med en gravesak, og mater inn det du graver om et menneske, så vet du ikke alltid hvor det blir av.» - Respondent 2

Respondenten belyser et kritisk aspekt ved denne utviklingen, nemlig farene ved hvor fristende det kan være for journalister å manipulere bilder, fordi det har en evne til å forbedre eller endre et visuelt narrativ. Det fører til betydelige etiske dilemmaer, da en slik manipulasjon kan føre til en endring i hvordan publikum oppfatter sannheten bak nyhetene. Journalister står derfor overfor en risiko for å skade både sin egen troverdighet og den generelle tilliten til journalistikken. Dette er særlig problematisk i dekningen av sensitive saker, hvor bildemanipulering kan føre til misforståelser eller feilinformasjon.

Når bilder som er ment å dokumentere virkeligheten blir endret, risikerer man at essensielle fakta blir misforstått eller ignorert. Dette kan ha store konsekvenser, både for de personene og hendelsene som blir omtalt, og for samfunnet generelt.

«Det der å kontrollere at et bilde er reelt, det vil jo bli en kjempeutfordring. Og da merker en jo alt med falske nyheter, ikke sant? At det vil bli veldig mye enklere for andre aktører å lage ting som ikke stemmer, og få det til å se veldig, veldig reelt ut. Og at det kommer til å stille enda større krav til oss om å være veldig etterrettelige. Fordi hvis vi blir tatt på faktafeil, så vil jo heller ikke folk ha tillit til at vi er et troverdig alternativ. Så jeg tror det jo alltid er viktig, men jeg tipper at det blir enda viktigere i en nyhetsverden der du kan stole på mindre og mindre». – Respondent 3

Denne respondenten understreker den kritiske utfordringen med verifiseringen av bilder og at det stadig blir vanskeligere i takt med teknologiens vekst. Det setter igjen press på journalisters evne til å opprettholde sin troverdighet, fordi falske etter endrede bilder raskt kan svekke offentlighetens tillit til medier. For å bevare sin rolle som troverdige kilder til informasjon er det altså viktig at redaksjonene forbedrer sine rutiner for verifisering av bilder og gir journalister nødvendig opplæring og verktøy for å takle disse teknologiske utfordringene.

4.2.4 Kildevern og sikkerhet

Kildevern er en annen kritisk etisk utfordring som ofte blir truet i digitale miljøer. Bruken av KI krever nøye overveielser om personvern og sikkerhet, spesielt når det gjelder håndteringen av upublisert eller sensitivt materiale. I en tid der teknologien omtrent utvikler seg raskere enn etableringen av regulatoriske rammer, må journalister og redaksjoner være spesielt oppmerksomme på hvordan de bruker disse verktøyene til å samle og beskytte informasjon. Det krever en balansert tilnærming for å sikre at journalistisk integritet og beskyttelse av kilden ikke undergraves i bruken av ny teknologi. Nøye vurdering av hvilke verktøy som tas i bruk og hvordan, er essensielt for å opprettholde tilliten som er nødvendig i journalistikken.

«Jeg tenker at det i nyhetsjournalistikken er det mange (etiske utfordringer). Det er så veldig mye heining og «kom igjen, begynn å bruk det (KI)», men jeg tenker at det er utrolig viktig å holde igjen. Det er jo kildevernet, helt åpenbart, sant, at du ikke kan dele upublisert materiale i en søkemotor som brukes av andre og tenke at kildevernet er bevart». - Respondent 4

Her påpeker respondenten en fundamental bekymring i bruken av KI innenfor journalistikken, spesielt når det kommer til håndtering av sensitiv informasjon. Kildevernet risikerer å bli svekket dersom upublisert materiale plutselig blir tilgjengeliggjort via teknologiske plattformer som ikke er sikret. Journalistene står altså overfor en ny virkelighet hvor kildevernet og beskyttelsen av upublisert materiale blir stadig mer kompleks nå som alt kan deles, analyseres og potensielt misbrukes. Kildevern gjelder ikke minst for å beskytte kilder der risikoen for utilsiktet eksponering eller misbruk av informasjon kan ha alvorlige følger for individets sikkerhet og privatliv:

«Nå tar jeg et veldig tenkt eksempel her, for å være sikker på at jeg ikke rører ved noe virkelig. Men en veldig sånn typisk situasjon, er en avhopper fra en motorsysselgjeng, som vil møte oss og fortelle hva den motorsysselgjengen har drevet med. Han kommer til å bli drept hvis de skjønner at det er han som er avhopperen og forteller oss om dette. Og vi er... omgitt av KI, både på vei til, og fra han. Selv om vi legger mobilen hjemme, hvilket vi alltid gjør, så er det veikameraer osv. KI er god til å hacke, og folk kan hacke gjennom KI. Det omgir oss. Så man må rett og slett være ekstremt mye mer på vakt da. Det er jo et etisk problem hvis noen dør fordi de har snakket med oss.» - Respondent 7

Respondent 7 tar opp et alvorlig, fiktivt, scenario som kaster lys over de potensielle farene som kan oppstå i en verden der KI er tett integrert i våre daglige omgivelser. Eksempelet med avhopperen fra motorsykkelgjengen understreker den økte risikoen som medfølger avanserte overvåkningsteknologier drevet av KI. Selv når forholdsregler tas, som det å la mobilen være igjen hjemme, er det en rekke andre måter informasjon kan legges på, inkludert gjennom veikameraet og andre sensorer som i dag er en del av den offentlige infrastrukturen. Denne situasjonen reiser viktige etiske spørsmål om journalistenes ansvar for å beskytte sine kilder. Det illustrerer hvordan teknologisk framgang også medfører nye utfordringer i kildevern, og fremhever behovet for journalister og organisasjoner til å være ekstra varsomme for å beskytte de som de samarbeider med fra mulige trusler, herunder de som kan oppstå gjennom misbruk av KI.

Dette peker på behovet for økt bevissthet og kanskje nye tilnærminger for å balansere teknologisk innovasjon med etisk ansvar. Journalister må nå navigere i et landskap hvor digitale verktøy tilbyr både støtte og betydelige risikoer. Det er avgjørende at bransjen forplikter seg til en streng overvåkning og justering av bruken for å sikre at de ikke svekker de etiske verdiene. Ved å fremme en kultur av etisk bevissthet og kontinuerlig opplæring om de nye risikoene som følger med teknologiske innovasjoner, kan journalistikken fortsette å tjene det offentlige med integritet og pålitelighet. Dette er fundamentalt for å opprettholde tilliten hos publikum.

4.3 KIs påvirkning på journalistisk objektivitet og nøytralitet

Ettersom generativ KI blir en stadig viktigere del av journalistikken, dukker det opp viktige spørsmål om hvorvidt denne teknologien kan være objektiv og nøytral. KI bringer med seg nye muligheter til å effektivisere og automatisere produksjon av innhold, men det utfordrer også tradisjonelle oppfatninger om forskjellen på menneskelig skjønn og maskiners «nøytralitet». I tillegg kan innebygd bias i algoritmene påvirke måten informasjonen presenteres på. Med den økende bruken av KI i journalistikken, må man derfor nøye vurdere hvordan algoritmene kan forme eller vinkle informasjon. Respondent 2 illustrerer tydelig bekymringene knyttet til objektivitet og nøytralitet i KI-drevet journalistikk:

«Det er jo en fare for at man oppfatter KI som ganske mye mer nøytralt enn den egentlig er. Det vil jeg tro.» - Respondent 2

Utsagnet peker på en kritisk utfordring, for selv om KI-teknologi kan virke objektiv, er den underlagt de forutsetningene og dataene den er programmert med. Det kan skape en slags illusjon av nøytralitet der skjevheter faktisk allerede er innebygd. Mens teknologien kan behandle og generere informasjon raskt, kan den ikke uavhengig identifisere eller rette opp de underliggende skjevhetene i dataene den bruker. Dette gjør KI til et kraftfullt verktøy som dessverre både kan forsterke og videreføre eksisterende fordommer i samfunnet, med mindre det foretas bevisste tiltak for å identifisere og korrigere disse. Parallelt med bekymringene om KIs objektivitet, uttrykker en annen respondent skepsis til selve konseptet om objektivitet i journalistikken i utgangspunktet:

«Jeg er litt sånn at jeg vet ikke helt om jeg tror på journalistisk objektivitet i utgangspunktet. Jeg tror det er viktigst å være bevisst på at en aldri helt kan være objektiv. Det er mye viktigere å vite hvor en står selv og diskutere ting for å passe på at en ikke får slagsider. Integritet er jo kjempeviktig, men hvis du tror du er objektiv, så tenker jeg at du fort faller utpå ved å ikke være det.» - Respondent 3

Dette synspunktet peker på at objektivitet ofte er mer et ideal enn en realitet i journalistikken, og fremhever viktigheten av at journalister erkjenner sine egne forutinntattheter og meninger. Det er avgjørende at journalister er oppmerksomme på og aktivt jobber med sine egne synspunkter for å unngå å fargelegge rapporteringen. Denne bevisstheten blir enda viktigere med innføringen av KI i forskningsfasen. Når KI brukes for å hjelpe til med research og innholdsproduksjon, kan det være lett å stole for mye på teknologiens tilsynelatende objektivitet. Respondenten påpeker at journalister må utfordre og diskutere funnene for å unngå en ensidig eller skjev rapportering. Det er kritisk for å opprettholde troverdigheten, og for å sikre at publikum mottar velbalanserte og gjennomtenkte nyheter.

«... La oss si det var ekstremt høyrevridd da. Vi tenker jo at Google er et nøytralt søk, og det er det jo ikke helt heller, men det er kanskje større risiko med ChatGPT. Det fikk meg til å reflektere litt rundt farene ved det, fordi det er veldig behagelig å forklare en «venn» problemet ditt, også bare får du svarene servert... Men hvem vet hvordan de tingene kan lede oss litt i en skjult retning? Det vet man ikke.» - Respondent 5

Hver implementasjon av KI bærer med seg en risiko for å innføre eller forsterke eksisterende bias, noe som kan skade både objektiviteten og nøytraliteten som journalistikken streber etter å opprettholde. Respondent 5 understreker farene ved å stole blindt på KI-verktøy som ChatGPT, spesielt når det gjelder deres evne til å påvirke brukernes perspektiver uten at de selv er klar over det. Når folk anser teknologiske hjelpemidler som nøytrale eller objektive, som mange sannsynligvis gjør med Google-søk, kan de lett overse den iboende skjevheten som kan være programmert inn i disse systemene. Videre, ved å søke svar fra en tilsynelatende objektiv kilde, kan brukerne bli mindre kritiske og mer villige til å akseptere informasjonen som sann. Det er jo særlig problematisk dersom KI-verktøy brukes til å undersøke eller presentere nyheter, da det kan påvirke folks oppfatninger og meninger.

Det er viktig at journalistene forblir kritiske til KI-verktøyenes output og aktivt fortsetter å holde nøye tilsyn under redigerings- og publiseringsprosessen, for å sikre at det journalistiske innholdet opprettholder en høy standard for nøytralitet og objektivitet. Dette innebærer å opprettholde en kritisk tilnærming til informasjonen KI gir, samt å kontinuerlig evaluere og justere algoritmene for å sikre at de holdes så nøytrale som mulig.

4.4 KI-personalisering

Videre, i takt med at KI blir mer og mer integrert i nyhetsformidling, stilles det viktige spørsmål rundt hvordan personlig tilpasning av innhold påvirker publikums oppfatning og mottakelse av informasjon. Personalisering gjennom KI kan radikalt endre hvordan nyheter blir konsumert, noe som utgjør både muligheter og utfordringer for tradisjonell journalistikk. Ved å bruke KI til å skreddersy nyheter basert på individuelle preferanser, interesser og tidligere lesevaner, kan mediehusene tilby en mer engasjerende og relevant opplevelse for leserne. Dette kan øke brukertilfredsheten og lojaliteten, samt gjøre det enklere for leserne å finne innhold som de selv finner verdifull.

Imidlertid så fører denne personaliseringen også med seg en rekke etiske utfordringer. Det oppstår spørsmål om filterbobler og ekkokamre, hvor leserne kun eksponeres for synspunkter som bekrefter deres eksisterende overbevisninger. Personalisering kan også føre til at mindre populære, men viktige nyhetssaker blir oversett, da algoritmer prioriterer innhold som antas å være mer engasjerende for den enkelte leser.

Et sentralt tema i diskusjonen om KI i journalistikken er hvordan teknologien påvirker troverdigheten til det produserte innholdet. Respondent 3 belyser denne utfordringen:

«Hva gjør det med troverdigheten? Akkurat nå så tipper jeg at det ville gjort at det kanskje ble mindre troverdig. Men kanskje det er så vanlig å automatisere gjennom KI om fem-ti år, at det faktisk gir høyere troverdighet?» - Respondent 3

Sitatet peker på en interessant utvikling i hvordan publikum ser på KI-produsert innhold. I dag kan bruk av KI i journalistikk oppfattes som mindre troverdig på grunn av skepsis til automatiserte prosesser. Men etter hvert som teknologien utvikler seg og blir mer vanlig, kan det tenkes at KI-generert innhold faktisk øker i troverdighet. Folks tillit til KI-teknologi kan potensielt altså vokse med tiden, men da er det viktig at den viser seg å være pålitelig og nøyaktig.

Videre diskuterer en annen respondent hvordan NRK tilnærmer seg utfordringene ved personalisering, og understreker nødvendigheten av å balansere personlig tilpasset innhold med behovet for å informere publikum om viktige nyheter:

«Vi har snakket mye om personalisering lenge, og det er noe NRK jobber med på en måte med bruk av innlogging og sånt. Jeg vil jo tro at det kan påvirke hvilke nyheter du får. Hvis du melder deg på nyhetsbrev eller bruker tjenester... Det kan jo skape et styrt utvalg av nyheter til brukere hvis du bruker tjenester som gir deg nyheter som skal være der og der. Mye av jobben til medier er at vi forteller folk at «dette er viktig, dette må du få med deg, dette burde vi lese mer om, dette er det viktigste som skjer i verden nå». Hvis det kommer en KI-maske utenpå det, som på en måte filtrerer det vekk, så kan det selvfølgelig påvirke hva utvalg av redaktørstyrt journalistikk, folk får tilgang på.» - Respondent 4

Altså peker det på risikoen for at KI kan føre til at visse nyheter filtreres ut basert på brukernes tidligere atferd, hvilket kan begrense deres eksponering for et bredere spekter av informasjon. Ved å skreddersy nyhetsutvalget basert på brukernes preferanser og tidligere lesevaner, kan teknologien skape et ekkokammer hvor brukerne kun eksponeres for et begrenset utvalg av nyheter. Det kan igjen svekke journalistikkens rolle som samfunnets vaktbikkje, som skal fremheve viktige hendelser og temaer uavhengig av individuelle preferanser.

En annen utfordring som kommer med KI-personalisering, er hvordan det kan påvirke demokratiske prosesser og samfunnsengasjement. Respondent 7 sier som følgende:

«Det finnes jo to varianter her. Den ene kommer til å forsterke nyhetskonsument i en tid hvor flere og flere blir nyhetsvegrere, i og for seg. Sånn at det vil jo i så fall føre til økt allmenndannelse, økt samfunnsengasjement, en god demokratisk prosess, rett og slett. Den andre siden av det er jo at, fint, da har vi jo skikkelig sementert ekkokammer. Du slipper å høre noe som helst, og noe annet enn det du er helt sikker på at du er enig i. Og i tillegg, når du lar KI gjøre det, så vet du heller ikke hvordan den gjorde det. Når du lar en algoritme gjøre det, så vet vi hvordan den algoritmen ser ut, fordi det er vi som har laget den. Men når du lar KI gjøre det, så vet du ikke hvorfor KI gjør som den gjorde. KI kan oppdage ting med deg som du selv ikke vet. Ting som preferanser du har, som du egentlig selv ikke har innrømmet over deg selv, eller ikke har lagt merke til, ikke sant? Men som vil merkes når man sammenstiller nok informasjon om deg, som jo KI er ekspert på.» - Respondent 7

Dette illustrerer de to mulige utfallene av KI-personalisering i nyhetsformidling. På den ene siden kan KI bidra til å øke samfunnsengasjementet ved å tilby nyheter som er spesielt tilpasset individuelle interesser, noe som kan hjelpe til med å motvirke nyhetsangst og fremme en mer informert og engasjert befolkning. Det vil kunne styrke den demokratiske prosessen ved å sikre at flere mennesker er informert om viktige samfunnsspørsmål. På en andre siden er det en risiko for at KI-personalisering som sagt kan forsterke ekkokamre. Dette kan begrense muligheten for å bli eksponert for nye ideer og perspektiver, som jo er essensielt for en god offentlig diskurs. I tillegg peker respondenten på en bekymring rundt transparens og forståelse av KI-systemer, fordi mens tradisjonelle algoritmer kan være forståelige og kontrollerbare, kan KI-systemer operere på måter som er vanskelige å gjennomskue, til og med for dem som har laget dem. Dette kan føre til at KI oppdager og forsterker ubevisste preferanser brukerne har, noe som igjen kan påvirke nyhetskonsument på uforutsigbare måter.

4.4.1 Ekkokammer og filterbobler

Basert på KI-personalisering, vil studien nå fokusere på å utforske konsekvensene av ekkokamre og filterbobler skapt gjennom personalisering i nyhetsformidlingen. Som vi har vært inne på, er disse fenomenene med på å forsterke utfordringene diskutert over, ved å begrense publikums eksponering for et bredt spekter av perspektiver og kritisk informasjon.

Filterbobler og ekkokamre er nemlig begreper som henviser til mennesker som omgir seg med likesinnede på nettet, og som ikke får utfordret meningene sine med motstridende synspunkter eller informasjon (Kalsnes, 2022). I nyhetssammenheng kan dette føre til en splittelse i offentlig diskurs, og faktisk svekke demokratiet ved å isolere publikum fra ulike synspunkter og kritisk tenkning. Respondent 7 uttrykker en bekymring som peker på den potensielle negative effekten av ekkokamre og filterbobler:

«Men det litt større spørsmålet er om ikke ulempen ved å forsterke ekkokammer er større enn fordelene ved å øke konsumet av informasjon. Og jeg er sånn skrudd sammen at jo, det er jeg redd for. Det tror jeg er et problem.» - Respondent 7

Dette kan nemlig dramatisk begrense publikums forståelse av bredere samfunnsmessige hendelser og problemstillinger. Selv om ekkokamre og filterbobler kan øke mengden av nyheter som konsumeres ved å gjøre informasjonen mer relevant og engasjerende for den enkelte leser, er faren at det kan begrense perspektiver og innsikt. En slik utvikling kan føre til en splittet offentlighet, der forskjellige grupper kun forsterker sine egne synspunkter uten å bli utfordret av motsatte meninger. Respondent 7 sin bekymring understreker behovet for å vurdere de etiske og sosiale konsekvensene av KI-teknologi i journalistikk, og oppfordrer til en balansert tilnærming som kan bidra til å motvirke de negative effektene, og samtidig beholder de fordelene som finnes ved økt informasjonstilgang.

Respondent 2 går også inn på viktigheten av å unngå filterbobler og det å sikre at publikum får tilgang til en bred og variert nyhetsdekning:

«De må få sett hva som faktisk foregår i verden, og ikke bare bli matet med det de engasjerer seg i. For da vil jo BT for noen bare være Brann, de vil ikke få med seg noe annet av verden. Og i betente konflikter som Israel-Palestina, så er det hvert fall et minefelt. Jeg har en svigermor som er veldig glad i Israel, og leser gjerne høyt fra Dagen. Og hvis hun hadde kommet i en sånn personalisert verden, så ville hun ikke vite noe om Gaza. Hvert fall ikke noe som ikke Israel har sagt, fra den siden. Så det er da dypt problematisk og noe som må behandles med ytterste forsiktighet. Men gjort rett? Absolutt muligheter.» - Respondent 2

Her understrekes farene ved å kun få opp innhold man selv finner interessant, fordi det kan føre til en snever forståelse av verden. Ved å bare motta nyheter som bekrefter egne interesser

og meninger, risikerer vi å miste et balansert perspektiv. Dette kan være spesielt problematisk i komplekse og sensitive situasjoner som Israel-Palestina-konflikten. Eksempelet med respondentens svigermor illustrerer hvordan personaliserte nyhetsstrømmer kan skape en begrenset og ensidig oppfatning av virkeligheten. For å unngå dette, må medier være forsiktige og sikre at personalisering ikke fører til ensformighet, men heller brukes til å berike publikums samfunnsforståelse ved å inkludere flere perspektiver. Fordi med riktig tilnærming kan faktisk personalisering øke bevisstheten og forståelsen for ulike sider av en sak.

Videre belyser respondent 1 dette og forteller om hvordan BTs personalisering skiller seg ut fra typisk personalisering gjennom sosiale medier:

«Vi utforsker jo personalisering, men kanskje ikke med bruk av AI-teknologi enda. Så er det jo forskjell på oss og TikTok da, fordi vi liksom... Det du liker å se på TikTok, det er det du får. Men dessverre, eller hvis jeg skal si det sånn, hvis du skal lese BT så får du jo faktisk noe du kanskje ikke vil like da, eller er interessert i.» - Respondent 1

Respondenten peker på en viktig forskjell mellom tradisjonelle medier og sosiale medieplattformer som TikTok. Mens algoritmer på sosiale medier ofte gir brukerne innhold basert på deres eksisterende preferanser og interesser, har tradisjonelle medier som BT et ansvar for å presentere et bredt spekter av nyheter og informasjon, inkludert saker som leserne kanskje ikke umiddelbart finner interessante eller behagelige. Dette understreker en sentral utfordring i personaliseringen av nyheter, nemlig å balansere mellom å tiltrekke og engasjere leserne ved å tilby relevant innhold, samtidig som man sikrer at publikum eksponeres for ulike perspektiver og et mangfold av informasjon. Hvis personalisering blir for ensidig, risikerer man å skape ekkokamre der viktige, men kanskje ubehagelige, nyheter ikke når fram til publikum.

Det er nemlig nødvendig å balansere personalisering med en bred informasjonsformidling. Noen redaksjoner har allerede begynt å eksperimentere med personalisering for å tilpasse innholdet til brukernes preferanser, samtidig som de prøver å opprettholde en balansert og helhetlig nyhetsdekning. Dette går både respondent 4 og 5 går inn på:

«Et eksempel på det, og som er veldig relevant for oss som jobber med lokale nyheter til NRK-publikummet, er at NRK har designet en sånn egen nyhetsboks på NRK.no, der hvis du

logger inn, så får du personalisert innhold; du velger for eksempel at du vil ha nyheter fra Oslo/Viken, eller Trøndelag, eller Vestland. Så tar du selv og velger at du vil ha nyheter fra det området. Men det du får, det er desket, og med en måte dandert på en bevisst tanke». -

Respondent 4

Denne tilnærmingen gir brukerne muligheten til å velge nyheter fra spesielle regioner. Selv om brukerne selv velger hvilke nyheter de vil motta, er det en bevisst redaksjonell vurdering bak presentasjonen av innholdet. Det vil sikre at brukerne får relevante nyheter, samtidig som redaksjonen opprettholder kontroll over hvilke saker som blir prioritert og hvordan de fremstilles.

«Men jeg merker det jo veldig sånn bare på privaten selv, hvordan folk jeg kjenner som vet at jeg jobber i TV2 stiller meg i veldig økende grad spørsmål som «hvorfor har ikke dere den saken?», «hvorfor dekker ikke dere det?», fordi det har de fått opp i sin feed et eller annet sted fordi de har klikket på det før. Og så skjønner man kanskje ikke alltid at det kanskje er en tre dager gammel sak, men som du får opp i feeden fordi det er nå en algoritme som har regnet ut at nå er du i modus, fordi det er basert på tidligere bruk og sånn. Det vet jo folk veldig lite om. Også kan det godt være at være at vi hadde en sak om det, men de har bare ikke fått den med seg fordi de var på Facebook i stedet for. Så summen av alle de tingene der tror jeg blir at mediene får mindre tillit.» - Respondent 5

Respondent 5 forteller om hvordan bekjente ofte spør om hvorfor TV2 ikke dekker bestemte saker som de har sett i sine personlige feeds. Dette fenomenet skyldes at algoritmer på sosiale medier prioriterer innhold basert på brukerens tidligere interaksjoner, noe som kan føre til at eldre nyhetssaker dukker opp igjen i feeden. Folk er ofte ikke klar over hvordan disse algoritmene fungerer, og det igjen kan føre til misforståelser om hva mediene faktisk dekker. En sak kan ha blitt dekket av TV2, men hvis folk ikke har sett den på deres foretrukne plattform, så kan det skape et inntrykk av manglende dekning og kanskje redusere tilliten til mediene. Dette viser hvordan personalisering kan ha uheldige konsekvenser for publikums tillit til journalistikken, ved at de tror de ikke får en fullstendig og oppdatert nyhetsdekning.

Disse to eksemplene viser to sider av samme sak. På den ene siden så kan personalisering gjøre nyhetskonsumet mer relevant for den enkelte bruker, noe som igjen kan øke engasjementet. På den andre siden kan det føre til feil oppfatninger og redusert tillit dersom

publikum ikke forstår hvordan innholdet blir filtrert og presentert for dem. Dette understreker hvor viktig det er at mediehusene er transparente, slik at publikum forstår grunnlaget for informasjonen de mottar. Samlet sett så viser diskusjonen at mens personalisering kan gi betydelige fordeler i form av økt engasjement og relevans, må mediene være oppmerksomme for farene ved ekkokamre og filterbobler som kan begrense publikums forståelse og bidra til polarisering.

4.5 Fremtidige utfordringer og muligheter

Med en rask teknologisk utvikling og stadig nye oppdagelser, står mediehus og journalister overfor en haug av innovasjoner som kan transformere hele industrien. Disse endringene fører med seg både betydelige muligheter og komplekse utfordringer som krever nøye overveielser og strategisk bruk. Teknologien utvikler seg i et rasende tempo, og det kan være vanskelig å forutsi hva fremtiden vil bringe. Dette sitatet fra en av respondentene illustrerer nettopp dette:

«Jeg var vel ikke den eneste som trodde jeg hadde oversikt over hva som finnes på KI-fronten. Og så kommer ChatGPT, og så kommer ChatGPT-4, og så bare smadrer den fullstendig alle forestillinger og ideer du har om hva KI, eller den teknologien, er for noe. Og det er jo bare et halvt år siden. Da GPT-4 kom, så trodde jeg at jeg skjønnte teknologien bak, også har de bare mangedobla detaljene, og så blir det mye smartere. Alle sa liksom at «nei, men dette går ikke», du har liksom møtt et tak på GPT-3 også kommer GPT-4 og sier, «hei!». Så blir det sånn, OK, hvor er grensene? Og det vet du jo ikke. Aner ikke faktisk.» - Respondent 2

Utdraget belyser den konstante utviklingen og de uventede gjennombruddene innen KI-teknologi, slik som ChatGPT-4, som fundamentalt har endret vår forståelse av teknologiens potensiale. Respondenten uttrykker en slags følelse av usikkerhet om både fremtidige grenser og muligheter. Denne raskt skiftende og uforutsigbare evolusjonen av teknologi, betyr at journalistikken må være forberedt på å tilpasse seg nye verktøy og metoder, og samtidig opprettholde et kritisk blikk på hvordan disse teknologiene påvirker innhold og prosesser.

Det fører til en diskusjon om teknologiens doble effekt. På den ene siden tilbyr KI fantastiske muligheter for å forbedre journalistikken gjennom bedre dataanalyse, automatisering av rutineoppgaver og forbedret innholdsproduksjon. Mens på den andre siden så introduserer den en grad av usikkerhet, både i form av etiske utfordringer og hvordan teknologien vil utvikle

seg videre. Derfor er journalister og mediehus nødt til å balansere mellom det å utnytte de teknologiske fordelene og å håndtere de potensielle risikoene som medfølger en stadig mer KI-drevet verden. Nedover her utforskes de utfordringene og mulighetene som respondentene anser fremtiden bringer med seg for journalistikken. I tillegg skal jeg se på hvordan KI kan brukes strategisk for å forbedre den journalistiske praksisen, samt de etiske og praktiske hensynene som må tas for å sikre at teknologien brukes på en måte som opprettholder integriteten og troverdigheten.

4.5.1 Fremtidige utfordringer

Fremtidige utfordringer med KI i journalistikken strekker seg fra etisk bruk av teknologi, til implikasjonene av automatisert innhold på publikums tillit. Industrien står overfor en rekke utfordringer som krever nøye overveielser og strategisk tilnærming. En av de mest fremtredende bekymringene er behovet for å opprettholde en kritisk avstand til den teknologiske utviklingen, selv når den ser ut til å tilby betydelige fordeler:

«Vi må ikke bli carried away, og heller alltid ha den litt sånn kjølige distansen når vi ser hva som dukker opp her. Altså, jeg aner ikke hva som faktisk er mulig å trylle med dette, men det er jo ekstremt kraftfullt, og jeg tror det kommer til å få en enorm påvirkning på bransjen.» -

Respondent 1

Her understrekes viktigheten av en forsiktig og etisk tilnærming til KI, fordi at selv om teknologien har potensiale til å revolusjonere bransjen, så er det essensielt at journalister og mediehus ikke blir revet med av de umiddelbare fordelene uten å vurdere de langsiktige konsekvensene. KI har evnen til å automatisere mange prosesser, men det kan også føre til en slags dehumaisering av journalistikken hvis menneskene settes til side. Respondentens advarsel om å beholde en kjølig distanse er en påminnelse om at teknologiens utvikling må balanseres med en bevissthet om etiske utfordringer, kvalitetssikring og opprettholdelsen av journalistiske prinsipper.

Utenom de potensielle fordelene, medfører også KI en risiko for overflod av innhold av lav kvalitet som kan oversvømme markedet. Dette kan føre til at journalistisk kvalitet vannes ut, og det kan gjøre det vanskelig for publikum å skille mellom hva som er ekte og hva som er generert av KI. Denne bekymringen uttrykkes blant annet slik:

«Det er en fare for at noen medieiere blir veldig engasjerte med tanke på gratis innhold. Og der må man passe seg. Ikke bare overlesse markedet med KI/robotjournalistikk. Både fordi det produserer utrolig mye, men også for at folk vil begynne å bli usikre på hva som er virkelig og sant. Når er det et menneske bak? Når er det ikke? Jeg tror det er rom for robotjournalistikk og hvor KI absolutt vil hjelpe på at den journalistikken blir mer lesbar. Men det må jo merkes utrolig tydelig. Og så må du ikke dra det inn i den vanlige journalistikken din, fordi med en gang du begynner å viske ut de grensene blir det vanskelig fordi før eller siden kommer det jo folk som... Altså det er lettjente penger å kunne sette opp en stor modell som bare massegenererer nyheter. Og hvis de holder en OK kvalitet, så går det jo greit. Men du må kunne skille deg ut fra dem.» - Respondent 2

Respondenten understreker faren for at medieiere kan bli fristet til å utnytte KI for å produsere store mengder gratis innhold. Det vil kunne føre til en overflod av KI-generert journalistikk av varierende kvalitet, som potensielt kan forvirre publikum. Når markedet blir oversvømt av robotjournalistikk, blir det vanskeligere for leserne å skille mellom hva det er som er skrevet av mennesker og hva som er generert av maskiner. Derfor er det viktig at KI-generert innhold merkes tydelig, slik at det ikke forveksles med tradisjonell journalistikk. Respondenten påvirker også at det er viktig for journalister og redaksjoner å skille seg ut ved å opprettholde høye standarder for menneskeskapt innhold, som kan tilby dybde og innsikt som KI-generert materiale ikke nødvendigvis klarer å levere.

Et annet viktig punkt er bevaringen av publikums bevissthet om bruken og konsekvensene av KI i nyhetsformidling. Det er essensielt av både medier og deres publikum forblir informert og kritisk tenkende om teknologiens rolle og begrensninger. Respondent 4 reflekterer over dette aspektet:

«Den bevisstheten, hvis den blir svekket over tid, enten det er fordi det (KI) blir så normalt, eller fordi det blir vanskeligere og vanskeligere å skille mellom det, så tror jeg, og håper jeg, at på en måte mediene og journalister er de som alltid vil være bevisste. Da vil i så fall den største utfordringen være om folk mister bevisstheten rundt KI – altså publikum. Også tror jeg på en måte at mediene kan være en slags siste skanse veldig lenge, men det vil ikke nytte hvis ikke folks bevissthet rundt det hele er til stede. Hvis det liksom blir normalt at alle vet at 50 prosent av det du ser på sosiale medier ikke er ekte bilder, hvordan skal vi da sikre at folk

tror på det vi sier? Så jeg er egentlig ikke sånn veldig bekymret for at det er mediene som på en måte faller først i skyttergravene, men at hvis publikum på en måte ikke har bevissthet rundt KI, så er det på en måte medienes største utfordring.» - Respondent 4

Det er med andre ord svært viktig med en bevissthet hos både medier og publikum når det kommer til bruken av KI i journalistikken. Hvis bevisstheten om KI svekkes over tid, enten fordi teknologien blir for normalisert eller fordi det blir enda vanskeligere å skille mellom ekte og KI-generert innhold, kan det få alvorlige konsekvenser. Den største utfordringen kan imidlertid være å opprettholde publikums bevissthet og kritiske tenkning rundt KI. Fordi hvis publikum blir likegyldige, eller aksepterer at en stor del av informasjonen de konsumerer, er KI-generert, risikerer vi en framtid hvor skillet mellom ekte og falsk informasjon viskes ut.

Opprettholdelsen av publikums tillit er en av de største utfordringene med den teknologiske utviklingen i det journalistiske landskapet. Teknologisk innovasjon, spesielt KI, utfordrer tradisjonelle normer og stiller spørsmål ved integriteten til det publiserte innholdet:

«I bransjen så er det liksom det at vi må bevare tilliten som blir løftet frem som det viktigste. Men bare det at vi snakker så mye om det sier jo i seg selv, at alle vet at ved at vi bruker KI så kommer det en del utfordringer knyttet til nettopp tillit. Da er egentlig alle enige om det. Så kan du liksom si, kommer vi til å beholde jobbene våre? Kommer vi til å være relevant i en fremtid der kanskje 90% av det som finnes på internett er KI-generert? Hvordan skal vi, i «lille», selv om vi er store på en måte, men lille TV2, nå ut i den informasjonsstrømmen? Det tror jeg er den største utfordringen, for jeg tror det kommer til å komme veldig mye mer informasjon i det som allerede er et informasjonskaos, og der det kommer til å bli så utrolig lett å hente og ut og formidle informasjon. Når folk snakker om hvordan man kan lage enkle boter som blir 100 ganger mer avanserte enn det vi har i dag så er det vanskelig å ikke bli redd av det. For det er så vanvittig troverdig og.» - Respondent 5

Uttalelsen peker nok en gang på et dilemma hvor fremskritt innen KI kan både forbedre og komplisere nyhetsformidlingen. Respondent 5 påpeker at selv om bevaring av tillit er kritisk, er det kjent at bruken av KI i seg selv medfører utfordringer relatert til denne tilliten. Det reiser videre spørsmål om journalistikkens fremtidige relevans i en verden der mesteparten av innholdet på internett kan være KI-generert uansett. Denne bekymringen forverres av tanken på at «enkel» teknologi kan produsere avansert innhold som er vanskelig å skille fra en

menneskeskapt journalistikk. For en aktør som TV2, som opererer i en allerede overfylt nyhetsstrøm, blir det essensielt å finne måter å stå ut og opprettholde publikums tillit.

En annen utfordring som hyppig blir diskutert blant journalister er evnen til å holde tritt med den teknologiske utviklingen:

«Altså hvis jeg skal snakke sånn rent personlig da. Det jeg kjenner jeg er mest bekymret for, er at jeg ikke... At vi som journalister ikke greier å henge med nok i utviklingen, ikke sant? At vi ikke helt skjønner KIs funksjon. At vi ikke greier å henge med på hva som er utfordringene. At vi ikke skjønner hva som er utfordringene. Det er kanskje det jeg er mest bekymret for. At vi ikke greier å plukke opp det vi må være varsomme på. For at nå er det sånn kjempeutvikling i den teknologien, og jeg kjenner at jeg som er opptatt av det, greier ikke liksom fange opp alle nyansene i utviklingen hele veien. Så det er kanskje den største utfordringen, tror jeg, at vi liksom... at det kanskje ikke er nok kompetanse rundt hva man faktisk må være var på da.» - Respondent 6

Denne bekymringen belyser et annet viktig poeng, nemlig at mens teknologien utvikler seg i et rivende tempo, må journalister og mediehus også utvikle sin teknologiske forståelse for å kunne anvende og kritisere disse verktøyene så effektivt som mulig. Manglende teknologisk kompetanse kan føre til at journalister blir overveldet av de raske endringene og dermed ikke klarer å utnytte de potensielle fordelene eller identifisere og håndtere risikoene ved KI. Den kanskje mest alvorlige utfordringen, er risikoen for falsk informasjon, hvor journalister må være i stand til å skille mellom pålitelig og upålitelig innhold i denne komplekse informasjonsstrømmen.

I en tid hvor KI kan generere imponerende overbevisende, med potensielt feil innhold, så stilles det store krav til journalistikkens evne til å opprettholde troverdighet:

«Det største problemet tror jeg er fake-problemet. At det er både privatpersoner, selskaper som ønsker å disse konkurrenter, stater som ønsker å disse andre stater, forstyrre andre stater. Det er et så stort marked for fake informasjon. Og KI er så god på det, at det må treffe troverdigheten vår på et eller annet tidspunkt. Og det er en kjempeutfordring. En annen utfordring er at vi ikke vet hva utfordringene er, eller blir. Det vet man jo i og for seg aldri med fremtiden, men her er det på en måte gitt at vi ikke kommer til å vite det, fordi vi har

ingen mulighet til å forstå hva den gjør. Så der hvor vi programmerer med algoritmer kunne vi si at «vi lager den for å nå de unge bedre», eller «for å treffe utdannede menn under 30 som kanskje bare er opptatt av Hitler», så kunne vi på forhånd sette oss ned og si «okei, hva som kan skje når vi gjør det; vi kan se noen pros her, og så ser vi noen cons her, og så gjør vi noe for å ta med de consene så mye som mulig». Mens her, med KI, kan vi ikke det, for vi vet ikke hva den gjør for å treffe dem. Vi har ingen aning. Det finnes jo ikke mulighet til å sette inn tiltak på en måte. I hvert fall ikke på riktig sted.» - Respondent 7

Respondenten går inn på den enorme utfordringen falsk informasjon representerer i en tid hvor KI kan generere overbevisende, men falskt innhold. I tillegg påpekes hvordan både enkeltpersoner, selskaper og stater kan bruke KI til å spre desinformasjon for å skade andre. Journalistikkens troverdighet svekkes, ettersom at publikum kan bli usikre på hva som er ekte og hva som er falskt. I tillegg forverres utfordringen av at vi ofte ikke kan forutsi hvilke problemer som vil oppstå med bruken av KI. Tradisjonelle algoritmer kan programmeres med visse mål, og vi kan forutse potensielle konsekvenser, men med KI er det ofte umulig å forstå hvorfor den tar visse beslutninger eller hvilke konsekvenser disse beslutningene vil ha.

Disse uttalelsene er bare noen av mange som belyser kompleksiteten og dybden av de utfordringene som står foran journalistikken i tiden som kommer. Utviklingen krever et fundament av kritisk tenkning og etisk overveielse for å møte de mange utfordringene effektivt. Samtidig er det klart at mens KI introduserer betydelige utfordringer, tilbyr den også transformativ muligheter som kan realiseres hvis de håndteres riktig, uten å svekke journalistikkens grunnleggende oppdrag.

4.5.2 Fremtidige muligheter

I overgangen fra utfordringer til muligheter illustrerer teknologien tydelig hvordan KI har potensial til å revolusjonere journalistikken. Selv om det er sentrale utfordringer som må håndteres, åpner KI også for spennende nye veier som kan forbedre og effektivisere hvordan nyheter produseres og presenteres. Blant annet finnes det store muligheter ved å skape mer målrettet og engasjerende innhold:

«Mulighetene er kjempestore. Jeg tror vi kan gå mer journalistikk, bedre journalistikk, og journalistikk som bedre treffer publikum. Vi forstår mer og mer av brukerne våre, og det er et

gode mener jeg, for da kan vi lage mer relevant journalistikk. Det å tilpasse produkter liksom på mikronivå da, det vil gi kjempestore muligheter for å bli enda mer presis. Så det tenker jeg er positivt for å lage journalistikk som er bedre, og hvis vi også får hjelp til å gjøre den journalistiske arbeidsprosessen mer effektiv og grundig, ja da er det et verktøy som definitivt vil være til stor hjelp.» - Respondent 1

Her illustreres de betydelige mulighetene som KI bringer inn i journalistikken. Ved å bruke KI til å analysere og forstå brukernes behov og preferanser på et mikronivå, kan mediehusene skape mer relevant og målrettet innhold. Tilpasningen kan føre til en mer personlig opplevelse for publikum, noe som igjen vil kunne øke engasjementet og tilfredsheten. Videre, ved å integrere KI i den journalistiske arbeidsprosessen, kan journalister jobbe mer effektivt og grundig. KI kan hjelpe med alt fra å samle og analysere data, til å automatisere rutineoppgaver sånn at journalistene kan fokusere på de mer kreative og komplekse delene av sin jobb.

Denne ideen om nøyaktig og relevant journalistikk understøttes også av respondent 2, som ser på KI-verktøy som en revolusjon i hvordan journalistisk innhold kan skapes og tilpasses:

«Å, det er mange spennende muligheter her. Vi har smakt litt på det med ChatGPT og litt med CoPilot – og spesielt CoPilot tror jeg er et frampek på hva vi kan vente oss. Hvor du får spesialiserte verktøy mot forskjellige typer språk. Jeg tenker sånn analyseverktøy, nettopp hvor du kan spørre et regneark om forskjellige ting. Hvor du i praksis bare bygger et samtaleverktøy på toppen av noe hvor du må trykke på mange knapper og brytere og vite mange ting, sånne typer verktøy. Det gjelder Spreadsheets, det gjelder OpenStreetMap, men skal du hente ut noe derfra så er det et mareritt – men igjen, her kan du bruke ChatGPT til å skrive instruksjoner for deg. Vi har hatt eksempler hvor vi for eksempel har brukt Whisper til å ta en nyhetssending fra Pakistan, bruker Google Translate for dialogen, legger det inn igjen som subtitles på, og får oversatt tekstene til nyhetsinnslag, og basert på det finner vi en nyhetssak vi kan bruke for å lage nyheter. Du senker rett og slett terskelen for språk.» -

Respondent 2

Respondenten beskriver hvordan GKI-verkøty som ChatGPT og CoPilot allerede viser potensiale for å revolusjonere arbeidsprosessene i journalistikken. Disse verktøyene kan analysere data raskere og mer nøyaktig, og reduserer behovet for omfattende tekniske ferdigheter. For eksempel kan man nå enkelt hente ut informasjon fra komplekse datasett som

regneark og karttjenester ved hjelp av naturlig språkbehandling. Eksempelet med oversettelse og transkribering av nyhetssendinger viser hvordan KI kan hjelpe til med å overkomme språkbarrierer, hvilket åpner for med omfattende internasjonal dekning.

Videre påpeker respondent 3 viktigheten av åpenhet og transparens rundt bruken av KI overfor publikum:

«På sikt så tror jeg vi kan bruke mye mer tid på den faktiske journalistikken. Så hvis vi gjør det på en ordentlig måte, så tror jeg det på sikt kan hjelpe oss å heve tilliten ut til publikum. Men at det blir en tilvenningsperiode, det er det jo ingen tvil om. Også tror jeg vi må være fryktelig nøye med å fortelle hvordan vi bruker disse verktøyene. Opplyse om hvordan vi har brukt, hva vi har brukt. Prøve å være transparente overfor publikum, særlig på tingene som går på nyheter.» - Respondent 3

Det å være åpen om hvordan disse teknologiene implementeres, er essensielt for å opprettholde publikums tillit. Dette blir spesielt viktig i en tid der teknologien utvikles såpass raskt som det den gjør i dag. Ved å sikre at publikum forstår og er informert om prosessene bak innholdet de konsumerer, kan mediehusene bedre navigere i den digitale tiden, og faktisk også styrke det fundamentale forholdet mellom nyhetsmediene og deres publikum.

«Frigjøre mer ressurser til faktisk journalistisk håndverk ved bruk av KI. Enkle prosesser og redusere arbeidsmengden på ting.» - Respondent 4

Ved å fokusere på å forbedre den journalistiske prosessen, som nevnt av respondent 4, kan KI frigjøre verdifulle ressurser. En automatisering i nyhetsrommet kan redusere tidsbruken på manuelle og tidkrevende oppgaver, slik at journalistene kan konsentrere seg mer om komplekse og innholdsrike aspekter av journalistikken, som også understrekes av respondent 6:

«Jeg tror det viktigste egentlig er det at man får frigjort journalistene til å gjøre mer journalistikk, som bare mennesker kan gjøre. Altså ta unna litt sånn... Ja, kall det enkle oppgaver, som vi er nødt til i dag å bruke mennesker til, og som tar lang tid, og som folk egentlig synes er kjedelig, men som må gjøres. Da er det mye bedre at den delen ordnes av en

KI, og så kan det godkjennes på slutten. Også tror jeg at det er masse å hente av tips og triks, i researcharbeid rett og slett.» - Respondent 6

Dette kan igjen føre til dypere og mer inngående reportasjer, der journalistenes ekspertise kan utnyttes til det fulle for å utforske og formidle viktige historier. Den tradisjonelle journalistikken vil styrkes ved å eliminere repetitive oppgaver, ved å overlate de mindre kreative og mer forutsigbare oppgavene til maskiner. Når journalistene får mulighet til å dykke dypere inn i komplekse temaer og utvikle nye vinklinger, så kan de fokusere mer på den undersøkende journalistikken:

«Det er jo et hav av muligheter. Det er robotisering av journalistikk, robotisering av kontakt med publikum. I det hele tatt. Det kommer til å komme nye produkter, hvor publikum er mer deltakende. Vi kommer til å treffe publikum bedre, gjennom personaliseringen. Vi kommer til å effektivisere voldsom produksjon. Det at vi sitter og klipper videoer nå, for eksempel, er jeg helt sikker på at er helt borte om veldig kort tid. Og så kommer vi til å gå igjennom ting etterpå, og rette på ting og alt det der, men jeg tror ikke vi kommer til å lage timeline selv. Jeg tror oversettelse, språkforståelse. Masse som kommer til å være mye bedre, og mye enklere. Mye mer effektivt. Trengte mye færre hender. Også er det jo, innenfor den undersøkende journalistikken, at vi kan håndtere mye større informasjonsmengder, automatisere overvåkningsmodeller.» - Respondent 7

Fellesnevneren hos respondentene er at riktig bruk av teknologien vil kunne gi journalistene mer tid til å faktisk være journalister. De gir et klart bilde av hvordan KI kan revolusjonere journalistikken ved å frigjøre tid og ressurser til det journalistiske arbeidet, som at KI kan overta enkle prosesser og redusere arbeidsmengden på oppgaver som ofte er tidkrevende og kjedelige, men nødvendige. KI kan hjelpe til med å gjøre researcharbeidet mer effektivt ved å gi tips og triks, som kan være svært nyttig for journalister som trenger å håndtere store mengder informasjon raskt. I tillegg vil KI kunne effektivisere produksjonen ved å automatisere videoredigering, oversettelser og språkforståelse. Innen undersøkende journalistikk vil KI kunne håndtere mye større informasjonsmengder og automatisere overvåkningsmodeller, som igjen gir journalistene mer tid til å fokusere på analyse og rapportering.

Denne formen for teknologibruk kan revolusjonere hvordan nyhetsstoff blir til, og potensielt øke kvaliteten på det journalistiske arbeidet betraktelig. Med disse mulighetene, er det avgjørende for bransjen å navigere det nye teknologiske landskapet med både optimisme og forsiktighet. Fordi gjøres det riktig, så representerer faktisk KI et verktøy som kan styrke journalistikken ved å la journalistene gjøre det de er best på – å fortelle historier, analysere komplekse temaer og informere publikum på en nøyaktig og engasjerende måte.

4.6 Retningslinjer for KI-bruk i norske mediehus

Navigeringen gjennom en stadig mer KI-integrert journalistikk, krever ikke bare en anerkjennelse av de eksisterende utfordringene, men også en klar plan for hvordan journalister kan anvende teknologien ansvarlig og effektiv. I denne sammenhengen har BT, NRK og TV2 utviklet spesifikke individuelle retningslinjer, som fungerer som grunnleggende protokoller for ansvarlig integrasjon av KI i journalistikken. Disse retningslinjene viser til viktige tiltak for å adressere de etiske dilemmaene som har blitt utforsket gjennom denne studien. Hvert mediehus har satt klare grenser og gitt veiledning om hvordan KI kan brukes i samsvar med journalistiske standarder og etiske retningslinjer.

De tre mediehusene følger relativt lignende retningslinjer, men deres tilnærminger til teknologien varierer allikevel i noen grad. BT og NRK har for eksempel tatt i bruk KI for å generere oppsummeringer i sine artikler, en praksis som TV2 foreløpig ikke har adoptert. De KI-genererte oppsummeringene skal dog gjennomgå nøye og bli kritisk vurdert av menneskelige journalister før publisering, ifølge retningslinjene til både NRK og BT.

BT har implementert retningslinjer som understreker behovet for kildekritikk og forsiktighet når det gjelder bruk av KI-generert innhold. De krever at all informasjon som kommer fra KI-teknologier, som ChatGPT, må verifiseres gjennom uavhengige og troverdige kilder før den blir brukt i journalistisk publisering, og de spesifiserer også behovet for å merke eventuelt KI-generert innhold. De fremhever også viktigheten av kontinuerlig læring og kunnskapsdeling for å forstå og navigere i dette KI-landskapet, noe de også mener er avgjørende for å holde tritt med teknologiens raske utvikling og sikre at innholdet forblir troverdig.

NRK setter fokus på kildebeskyttelse og transparens i bruken av KI. De har klare regler for hvordan sensitiv informasjon skal håndteres når den behandles av KI-verktøy. For eksempel

er det også her spesifisert at ChatGPT ikke skal brukes til å prosessere upublisert materiale som kan inkludere sensitiv eller konfidensiell informasjon. NRK insisterer også på at ethvert KI-generert innhold som bilder eller videoer må være tydelig merket og godkjent før publisering, for å sikre at publikum er klar over innholdets opprinnelse. De er svært oppmerksomme på behovet for transparens om hvordan KI benyttes i det journalistiske arbeidet, og peker på viktigheten av å oppdatere sine retningslinjer fortløpende.

TV2 legger vekt på en kritisk og forsiktig tilnærming til KI-teknologi, med tydelige retningslinjer som understreker nødvendigheten av å verne om journalistikkens troverdighet og beskytte personvernet. De fraråder for eksempel bruk av KI til å generere bilder eller videoer, unntatt når det omtales journalistisk, for å unngå å forveksle KI-generert innhold med faktiske bilder. Denne forsiktigheten gjenspeiles i hvor nøye de er på å merke KI-generert materiale, og deres kontinuerlige oppdateringer i retningslinjene. De er også veldig nøye på at alle beslutninger rundt KI-generert innhold er nøye vurdert i samsvar med journalistiske etikkregler.

Disse etablerte retningslinjene fikk jeg tildelt av respondentene etter gjennomførte intervjuer. Retningslinjene fungerer som fundamentale veiledere for å sikre en etisk og ansvarlig bruk av KI innen journalistikken. Det er verdt å merke seg at retningslinjene fra BT og TV2 ble mottatt høsten i fjor, mens NRKs retningslinjer ble delt med meg april dette året.

5.0 Diskusjon

Bruken av kunstig intelligens i journalistikken representerer et avgjørende skifte i mediernes utvikling. Denne teknologien introduserer en periode hvor medielandskapet møter komplekse etiske utfordringer, i takt med at det transformeres gjennom innovasjon. Gjennom oppgaven har det blitt tydelig at mens KI åpner for betydelige muligheter for å berike det journalistiske arbeidet, medfører det også alvorlige etiske dilemmaer som må adresseres for å bevare journalistikkens troverdighet og integritet. Dette kapittelet vil dykke dypere inn i disse problemstillingene ved å koble teoretisk forståelse med konkrete eksempler fra analysen.

Ved å ta utgangspunkt i de identifiserte funnene, vil kapittelet utforske strategier og løsninger for å håndtere de utfordringene som følger med implementering av KI i nyhetsrom. Disse løsningene inkluderer forbedring av personvernpraksiser, tiltak for å motvirke bias og diskriminering, samt forslag til hvordan man kan styrke retningslinjer og reguleringer for å takle problemer som falske nyheter og manipulering av offentlig diskurs. En detaljert vurdering av disse løsningene vil tilby praktiske veier fremover for hvordan mediehusene kan integrere KI på en etisk ansvarlig måte. Målet er å gi klare svar på forskningsspørsmålene som har vært ledetråden gjennom studien, og dermed bidra til en mer ansvarlig bruk av teknologien i journalistikken.

5.1 Funn

I analysen kom det frem flere sentrale temaer knyttet til bruken av KI i journalistikken, som representerer et betydelig skifte i hvordan nyheter produseres, behandles og konsumeres på. Gjennom dybdeintervjuene kombinert med teoretiske perspektiver, fremkommer det en kompleks sammensetning av de fordelene og utfordringene som KI kan medføre.

Det mest gjennomgående funnet er hvordan KI effektiviserer journalistiske prosesser. Automatisering av tidkrevende oppgaver som transkribering, dataanalyse og produksjon av nyhetsutkast frigjør tid for journalistene til å fokusere på mer dyptgående og analytisk arbeid. For eksempel beskrev respondent 3 hvordan verktøy som Nynorsk-roboten de har utviklet internt hos NRK og transkriberingsprogrammer drastisk har endret arbeidsflyten, slik at journalistene kan konsentrere seg om å faktisk produsere kvalitetsinnhold. I tillegg til dette peker andre respondenter på hvordan automatiseringen av oppgaver kan gi rom for mer

kreativitet og undersøkende journalistikk. Her fremkommer det altså at KI ikke bare handler om effektivisering, men også om å skape nye muligheter for journalistisk dybde og bredde.

Samtidig reiser bruken av KI også alvorlige etiske utfordringer. En av bekymringene som går igjen hos respondentene, er risikoen for bias i de algoritmene som KI er blitt trent på. Respondent 7 påpekte hvordan innebygd bias i treningsdataene kan føre til skjevheter som påvirker journalistikkens nøyaktighet og rettferdighet. Dette går også overens med teorien om hvordan bias referer til en systematisk skjevhet eller urettferdig forutinntatthet i data, algoritmer eller preslutningsprosesser og dermed føre til diskriminerende, uriktige eller urettferdige resultater (Strålberg & Lindahl, 2023, s. 3), som ble gjennomgått i oppgavens andre del. Respondentene diskuterer også behovet for transparens i algoritmenes beslutningsprosesser, slik at journalister kan forstå og rette opp i potensielle skjevheter.

Manipulering av bilder og informasjon er en annen kritisk utfordring som teknologien fører med seg. Respondent 2 fremhevet farene ved bildemanipulering, spesielt hvordan det kan undergrave troverdigheten til journalistikken hvis det ikke håndteres riktig.

Under digital etikk, som gjennomgått tidligere i oppgaven, understrekes behovet for strenge etiske retningslinjer for å sikre at teknologi brukes ansvarlig. Mediemanipulasjon, som deepfakes og AI-genererte bilder, kan skape falske narrativer og svekke tilliten til medier (Forbrukerrådet, 2023, s. 27). Derfor er det avgjørende at redaksjoner utvikler og implementerer verifikasjonsprosesser for å indentifisere, og så klart forhindre, bruken av manipulerte bilder og videoer i innholdet de publiserer.

Personvern og kildevern er også sentrale etiske spørsmål når det kommer til KI i journalistikken. Flere respondenter diskuterte behovet for klare retningslinjer for å beskytte sensitiv informasjon og for å sikre at kildevernet opprettholdes i en digital kontekst. I tråd med delkapittelet om digital etikk og GDPR, ser vi hvilke strenge krav om hvordan personopplysninger skal behandles og beskyttes, men med KI er det viktig at journalister er desto påpasselige med å ikke dele sensitive opplysninger med KI-verktøyene. De kan potensielt samle og analysere store mengder med data raskt, og det er derfor nødvendig å være svært oppmerksom på hvordan disse dataene håndteres. Mediehusene må være proaktive i å beskytte kilder og personvern ved å implementere strengere sikkerhetsprotokoller og sørge for at alle KI-verktøyene som eventuelt brukes, oppfyller standardene for datasikkerhet.

En annen viktig innsikt er hvordan KI påvirker journalistikkens objektivitet og nøytralitet. Respondent 2 uttrykte bekymring for at KI kan oppfattes som mer nøytral enn den egentlig er, noe som kan gi en falsk følelse av objektivitet. Han påpekte at selv om selve teknologien i seg selv kan virke upartisk, så er den fortsatt avhengig av de dataene den er trent på, som jo ofte bærer med seg innebygde skjevheter. Respondent 3 var også skeptisk til konseptet om full objektivitet i journalistikken i utgangspunktet, og understreket viktigheten av at journalister er bevisste på sine egne skjevheter. Hun mente at det er umulig å oppnå fullstendig objektivitet, fordi journalister alltid vil bli påvirket av sine egne perspektiver og erfaringer.

Positivt sett kan KI-personalisering av nyheter forbedre brukeropplevelsen ved å tilby innhold som er mer relevant for individuelle interesser. På den andre siden reiser det også bekymringer om filterbobler og ekkokamre, der brukerne kun eksponeres for synspunkter som bekrefter deres eksisterende overbevisninger. Respondent 7 diskuterte risikoen for at personalisering kan forsterke ekkokamre og begrense publikums eksponering for et bredt spekter av nyheter. Ser vi tilbake på del 2 og teoretiske perspektiver, adresserte Larsen og Solheim (2020) at disse personlige informasjonsboblene potensielt kan isolere oss fra mangfoldet av perspektiver og faktisk svekke den offentlige samtalen og demokratiet.

På tross av disse utfordringene, viser analysen at det finnes muligheter for å integrere KI på en ansvarlig måte i journalistikken. Respondentene understreket viktigheten av en kontinuerlig opplæring og kunnskapsheving for å sikre at journalister forstår både teknologiens potensiale og begrensninger. For eksempel foreslo respondent 6 regelmessige opplæringsprogrammer for å holde journalistene oppdatert om nyutviklinger innen KI. Videre ble behovet for åpenhet og dialog, både internt i redaksjonene og eksternt med publikum, fremhevet som avgjørende for å opprettholde tilliten. Respondent 5 påpekte hvor viktig det er å være åpen om de utfordringene og begrensningene som teknologien medfører, fordi at det vil kunne bidra til en dypere forståelse av KIs muligheter og fallgruver.

Samlet sett, viser nøkkelfunnene at KI-teknologi har et stort potensial til å forbedre journalistikken, men det krever en bevisst og ansvarlig tilnærming for å håndtere de etiske utfordringene. Mediehus må utvikle klare retningslinjer og sikre kontinuerlig opplæring og en grunnleggende bevissthet blant sine ansatte for å klare å vite hvordan man skal navigere seg fram i dagens teknologiske arbeidshverdag. Derfor er mediehusene i dag nødt til å investere i

både teknologi og mennesker, og bygge en kultur som verdsetter både innovasjon og etisk ansvarlighet.

5.2 Mulige løsninger på utfordringer

Denne delen utforsker konkrete tiltak som burde implementeres for å sikre en ansvarlig og etisk bruk av KI hos mediehusene. En viktig utfordring er personvern, hvor redaksjoner må bygge en kultur preget av etikk, tillit og åpenhet rundt behandlingen av personopplysninger. Det inkluderer en overholdelse av personvernlover og GDPR og strenge datasikkerhetsprotokoller. En åpenhet om KI-systemenes funksjoner og begrensninger er viktig for å opprettholde en offentlig tillit. For å motvirke bias og diskriminering er det viktig å bruke varierte og balanserte treningsdata, og å kontinuerlig evaluere disse KI-systemene for å sikre mest mulig nøyaktighet. Redaksjonelle team må utvikle, eller kontinuerlig forbedre, retningslinjer for bruken av KI-generert innhold, samt å nøye gå igjennom alt før publisering. En opplæring av publikum om teknologiens bruk og begrensninger vil også være essensielt.

Bekjempelsen av manipulering og falske nyheter krever strenge etiske retningslinjer som legger vekt på integritet og troverdighet. Det er viktig at teknologiske verktøy ikke bare bidrar til å forbedre effektiviteten, men at den i tillegg opprettholder journalistikkens rolle i å informere offentligheten ansvarlig og pålitelig. Utvikling av metoder for å klare å skille mellom ekte og generert innhold er stadig viktigere for å bevare offentlighetens tillit. Kontinuerlig dialog mellom teknologiutviklere, journalister og myndighetene er viktig for å balansere innovasjon med ansvarlighet. Regelmessige oppdateringer av rammeverk og en økt opplæring om KI i journaliststudier og innad i mediehusene generelt er essensielt. Ved å holde retningslinjene og regelverket oppdatert, kan mediehusene benytte seg av den teknologiske utviklingen på en måte som styrker journalistikkens verdier. Gjennomgangen nedenfor vil inkludere gjennomgåtte teoretiske perspektiv fra del 2 om digital etikk, og presentere løsninger på etiske utfordringer basert på respondentenes svar fra intervjuene i analysedelen.

5.2.1 Personvern

En ansvarlig bruk av KI i journalistikken krever at det må finnes en kultur for etikk, tillit og åpenhet rundt behandling av personopplysninger. Redaksjonelle team må vise aktsomhet og sikre at bruken av KI overholder etisk journalistikk. Dermed blir det avgjørende for mediehus

og journalister å ikke bare overholde eksisterende personvernlover som GDPR, men også å navigere i den etiske gråsonen som GKI-teknologi kan medføre. For å støtte denne forpliktelsen kan det være behov for klarere retningslinjer og standarder for KI i journalistikken, som adresserer personvernspørsmål på en måte som reflekterer både journalistikkens forpliktelser og publikums forventninger. Implementering av strenge datasikkerhetsprotokoller, samt åpenhet omkring KI-systemers funksjoner og begrensninger, vil være sentralt i å bygge og vedlikeholde offentlig tillit. Denne bevisstheten omkring personvern må reflekteres i hvordan journalistikk utføres i det digitale rommet, hvor innsamling av data og produksjon av innhold ofte er tett sammenvevd med KI-verktøyene som brukes.

5.2.2 Bias og diskriminering

For å motvirke bias og diskriminering, er det viktig å benytte metoder som sikrer at treningsdataene er så varierte og balanserte som mulig. Dette kan inkludere å samle data fra et bredt spekter av kilder for å fange opp mangfoldet i informasjonen. Verifisering og kvalitetssikring av dataene er viktig for å unngå skjevheter som kan oppstå fra ensidige eller ufullstendige datakilder. Algoritmer bør være designet for å identifisere og korrigere for bias, men da kreves det en kontinuerlig vurdering av systemene. Det sikrer at de opprettholder journalistiske standarder for nøyaktighet og rettferdighet. En del av denne prosessen innebærer en regelmessig testing og oppdatering av algoritmene for å tilpasse seg nye data og for å redusere risikoen for systematiske feil. Videre bør det være et sterkt fokus på opplæring av journalister i å gjenkjenne og håndtere bias, både i dataene og algoritmene de benytter seg av.

5.2.3 Kildekritikk

Redaksjonelle team blir nødt til å utvikle nye retningslinjer og arbeidsflyter som spesifikt tar for seg de etiske implikasjonene av å bruke KI-generert innhold. Dette kan inkludere å ha protokoller på plass for å validere KI-tekst før publisering, samt å lære opp publikum om bruken av disse teknologiene og deres begrensninger. Samtidig bør journalister og redaksjoner samarbeide med utviklere og eksperter på KI for å forbedre systemenes åpenhet og tydelighet. Gjennom et samarbeid kan man utvikle KI-systemer som ikke bare er effektive, men som også etterlever de etiske standardene journalistikken setter – et verktøy som styrker

kildekritikken heller enn å undergrave den. Ved aktivt å adressere disse utfordringene, kan journalistikken styre seg gjennom en ny tidsalder der teknologi og etikk er tett sammenflettet i en kompleks samhandling av informasjonsdeling og søken etter sannhet.

5.2.4 Manipulering og falske nyheter

Det er viktig å innføre og følge strenge etiske retningslinjer som motvirker manipulering og falske nyheter, med fokus på integritet og troverdighet, slik som Vær Varsom-plakaten understreker. Teknologiske verktøy bør ikke bare forbedre effektiviteten, men også sikre at journalistikken beholder sin rolle i å informere offentligheten på en ansvarlig og riktig måte. Journalistikken trenger robuste metoder for å skille mellom ekte og falskt innhold for å beskytte offentlighetens tillit. Det vil innebære en innføring av klare etiske rammer og retningslinjer for bruk av KI, som både opprettholder og forsterker ansvarlighet i møte med teknologien.

5.2.5 Forbedring av retningslinjer og reguleringer

For å sikre en etisk bruk av KI i journalistikken, er det som sagt avgjørende med retningslinjer og regelverk som balanserer innovasjon med ansvarlighet. Ved å styrke de allerede eksisterende retningslinjene, og sørge for at de er i harmoni med både nasjonale og internasjonale lover, kan vi sikre at KI brukes på en måte som respekterer personvern, redaksjonell integritet og journalistikkens grunnleggende verdier. Retningslinjene må sikre at teknologien anvendes i tråd med journalistiske idealer om nøyaktighet og etisk ansvarlighet, og det kreves en vedvarende innsats for å møte utfordringene i en teknologisk verden som stadig er i endring. For å sikre dette, er det flere trinn som bør vurderes.

For det første bør det etableres kontinuerlige oppdateringer av juridiske rammeverk for å reflektere det skiftende medielandskapet. Når produktsikkerhetsforordningen (GPSR) kommer på plass på slutten av året, vil det komme en ny grunnlinje for forbrukersikkerhet i EU, men slike lover må også kunne tilpasse seg nye KI-relaterte risikoer som måtte oppstå. For det andre burde myndighetene styrke kapasiteten til å overvåke og håndheve lover, som GDPR, for å sikre at KI respekterer personvern. Det kan gjøres ved å opprette egne team eller avdelinger som fokuserer utelukkende på KI-relaterte saker og bidrar til at mediehus holdes ansvarlige. For det tredje er det avgjørende at utviklingen av retningslinjer står i tråd med

Norges forpliktelser til ytringsfrihet og redaksjonell uavhengighet. Det kan innebære å formalisere prosesser der KI-generert innhold gjennomgår nøye vurdering før det blir publisert, og der bruken av KI-teknologi alltid skal være transparent og ansvarlig. For det fjerde kan det også være nyttig å integrere mer og bedre opplæring og utdanning om KI i journaliststudier for å forberede fremtidens journalister på de etiske og praktiske utfordringene som følger med bruk av KI. For det femte er det viktig at utviklingen av retningslinjer og regelverk foregår med en kontinuerlig dialog mellom teknologiutviklere, journalister og lovgivere. For å oppnå dette, må prosessen være inkluderende, tverrfaglig, og basert på en forståelse av KI-teknologiens påvirkning på samfunnet. Til slutt er det essensielt at beslutningstakere ikke bare vektlegger teknologisk potensial, men også de etiske, juridiske og sosiale dimensjonene rundt bruken av KI.

Ved å holde disse retningslinjene og regelverkene oppdatert, bidrar man til et journalistikk- og mediemiljø hvor kunstig intelligens kan brukes til å forsterke, heller enn å svekke, journalistikkens grunnleggende verdier og funksjoner.

5.2.6 Etisk bevissthet og sikkerhetsnett

Intervju 4 og 5 tar opp behovet for etisk bevissthet når man integrerer KI i journalistiske prosesser. Det er viktig å opprettholde en kritisk avstand og sikkerhetsnett for å unngå å bli for avhengig av teknologien:

«Jeg tror det er viktig å bruke journalistiske krefter på å sette søkelys på å få folk til å forstå viktigheten på forskjell mellom verifiserte og ekte ting, og det som er generert. Og selvfølgelig snakkes det om at man kan effektivisere prosesser og frigjøre journalistiske ressurser. Så en etisk problemstilling er jo at man blir for ivrig på det og mister gangsynet og går for langt i å effektivisere. Så at man alltid behandler KI med en avstand eller bevissthet på at «nå bruker vi det, og da må vi alltid ha et sikkerhetsnett på det». Det tror jeg er det viktigste.»

- Respondent 4

En viktig del av å opprettholde etisk bevissthet og et sikkerhetsnett i bruken av KI i journalistikk, er å kontinuerlig overvåke og evaluere hvordan teknologien har en innvirkning på de redaksjonelle prosessene. Med retningslinjer for hvordan og når KI skal benyttes, vil man kunne sikre at en menneskelig vurdering alltid spiller en rolle i verifiseringen av

informasjon. Å ha faste prosedyrer for evaluering og godkjenning av KI-generert innhold kan bidra til å forhindre en slags avhengighet av teknologien, og sikre at de journalistiske standardene opprettholdes. Videre, som respondent 4 påpeker, er det essensielt å holde en kritisk avstand til verktøyene, ved en regelmessig opplæring og ved å skape en bevissthet blant journalistene. Det kan inkludere etiske workshops, diskusjoner i redaksjonene om KI-relaterte problemstillinger, og utvikling av en kultur som verdsetter en forsiktig tilnærming av teknologien.

5.2.7 Kildevern

Et annet sentralt aspekt ved bruken av KI i journalistikken, er beskyttelsen av kilder og sensitiv informasjon.

«Altså vi er jo veldig opptatt av at vi ikke skal gi ut upublisert materiale til for eksempel chatbots, altså ChatGPT og sånn. Så det har vi veldig tydelige retningslinjer på her. Så det er liksom klassisk kildevern da; at hvis vi skal bruke AI, så skal det være basert på nummer 1: noe et menneske allerede har gjort, og nummer 2: det skal være publisert, eller publiserbar informasjon.» - Respondent 6

Kildevern er essensielt for å opprettholde tilliten mellom journalister og deres informanter. Bruken av GKI-teknologi, som chatbots og andre automatiserte verktøy, medfører risikoen for at sensitiv informasjon kan lekke eller bli misbrukt. Derfor er det avgjørende at mediehusene etablerer klare og strenge retningslinjer for hvordan teknologien skal benyttes i forbindelse med kildemateriale. Retningslinjene bør sikre at kun allerede publisert eller publiserbar informasjon brukes i KI-systemene, og at upublisert materiale, særlig med henvisning til kilder, holdes konfidensielt. Det bør også være en løpende vurdering av sikkerhetstiltakene for å sikre at de er tilstrekkelige i møte med nye teknologiske trusler.

5.2.8 Filterbobler

En annen utfordring med bruken av KI er faren for filterbobler, hvor algoritmene kan bidra til at leserne kun eksponeres for innhold som bekrefter deres eksisterende synspunkter.

«De som jobber med algoritmer mener kanskje at det er en smule oppskrytt, hele filterbobleproblematikken, og at folk klarer å ta til seg ting utenfor. Men jeg tror vi må være ekstremt bevisst på det. Det er jo vårt oppdrag å gi nyheter av et bredt spekter til leserne, og da kan vi ikke rote oss inn i at leserne havner i en egen liten boble» - Respondent 2

For å motvirke filterbobler må mediehusene aktivt jobbe med å sikre at algoritmene gir en variert og balansert nyhetsdekning. Redaksjonene kan da blant annet kontinuerlig evaluere og justere algoritmene for å unngå at de kun fremmer innhold basert på lesernes tidligere preferanser. I tillegg bør de også være bevisste på å inkludere et bredt spekter av kilder og ulike synspunkter i sine saker, for å gi leserne et mer nyansert bilde av virkeligheten. Det er viktig med åpenhet om hvordan algoritmene faktisk fungerer, slik at leserne kan være oppmerksomme på potensielle skjevheter og ta informerte valg om hvordan de selv ønsker å konsumere nyheter. På denne måten kan mediehusene bidra til å opprettholde den offentlige debatten og motvirke de negative effektene ved filterbobler.

5.3 Strategier for effektiv og etisk KI-implementering

For å ta tak i problemstillingen om etiske utfordringer knyttet til bruk av KI i journalistikken og svare på den så godt som mulig, er det avgjørende å utforske hvordan disse utfordringene kan håndteres for å fremme en ansvarlig bruk av teknologien. Dette inkluderer en nøye vurdering av de eksisterende strategiene og retningslinjene som de tre mediehusene (BT, NRK og TV2) har utviklet, samt innspill fra journalister på feltet som belyser deres behov for videre tiltak. Videre er det viktig å indentifisere og implementere praktiske løsninger som kan hjelpe mediehusene til å tilpasse seg de raskt skiftende teknologiske utviklingene på en måte som opprettholder de journalistiske verdiene.

I denne delen skal jeg se nærmere på flere strategier som kan bidra til en mer etisk og effektiv implementering av KI i journalistikken. Kontinuerlig kunnskapsheving er en sentral komponent, der en regelmessig og strukturert opplæring av journalister kan sikre en bedre forståelse av KI-teknologiens muligheter og begrensninger. Åpenhet og en god dialog om bruken av KI, både internt i redaksjonene og eksternt med publikum, er nødvendig for å både bygge og vedlikeholde tillit. En etablering og oppdatering av etiske retningslinjer som kan tilpasses de teknologiske fremskrittene er også viktig. Til slutt må de teoretiske

retningslinjene gjøres om til konkrete handlinger i den daglige journalistikken, gjennom bruk av sjekklister og prosedyrer, samt regelmessige etiske gjennomganger.

5.3.1 Kontinuerlig kunnskapsheving

En grunnleggende utfordring som følge av bruken av KI i journalistikken, er journalistenes varierende kunnskapsnivå om teknologien. Uten en solid forståelse av KIs funksjonaliteter og begrensninger, øker risikoen for feilbruk, som kan føre til etiske dilemmaer og misforståelser. Dette kan svekke journalistikkens integritet og føre til spredning av feilinformasjon, samt skape et omdømmeproblem for mediehuset. Respondent 6 påpeker:

«Det er egentlig løpende kompetanseheving som trengs... Store utfordringer er at vi ikke greier å henge med på utviklingen, og hvis vi ikke greier det, eller ikke skjønner hva KI er, så er det også mye større fallgruver å gå i. Så det er egentlig det jeg tror er viktig for journalistikken som helhet da; at bransjen må samlet sett få økt kompetanse på hva det kan brukes til og hvordan det absolutt ikke skal brukes da.» - Respondent 6

For å takle denne utfordringen er det viktig med regelmessig og strukturert opplæring. Mediehusene bør implementere omfattende opplæringsprogrammer som inkluderer workshops og seminarer, dedikert til nyutviklinger innen KI. Disse programmene bør sikte på å holde journalistene oppdatert både om de siste teknologiske fremskrittene, og beste praksiser for etisk bruk. Det er essensielt, som respondent 2 understreker, at:

«Det må undervises. Det må skapes en forståelse av det (ChatGPT). Det må lages retningslinjer, som de fleste redaksjonene allerede har gjort. Jeg tror at man ikke må glemme at det er en kunstig intelligens, for da blir det et vanlig verktøy. Alle begynner å bruke det og det er kjempegøy. Og da blir det så utrolig dagligdags, at man må liksom, med jevne mellomrom, minnes på at vi vet at dette verktøyet er kjempegøy, men tenk nå på disse tingene... Så det må, som all etikk i redaksjonene, så må det diskuteres, det må tas opp på morgenmøter, det må diskuteres journalister seg imellom, eller så kommer vi til å gå på noen smeller – det er jeg overbevist om.» - Respondent 2

Det er nok også en fordel å jobbe for en bransjestandard for KI-opplæring. Dette vil ikke bare heve den generelle kompetansen i bransjen, men også bidra til å etablere retningslinjer og metoder for bruk av KI i journalistisk arbeid på et mer generelt plan.

5.3.2 Åpenhet og dialog

Å opprettholde en åpenhet og god dialog innen journalistikkens bruk av KI er ikke bare fordelaktig, men faktisk en nødvendighet for å vedlikeholde publikums tillit og forståelse. Uten en klar kommunikasjonslinje og transparens kan det lett oppstå misforståelser om teknologiens rolle og hva den er kapabel til, noe som igjen kan føre til et gap mellom publikums forventninger og den journalistiske praksisen.

For å unngå slike kløfter er det avgjørende med åpne kanaler der erfaringer – både positive og negative – deles både internt i redaksjonene og eksterne med publikum. En etablering av regelmessige forum for diskusjon blant journalistene kan være en måte å fremme denne delingen på. Her kan det tas opp alt om praktiske utfordringer med KI-baserte verktøy, etiske dilemmaer, samt suksesshistorier fra journalistikken, i en konstruktiv og lærerik atmosfære. I tillegg kan «slik jobber vi» artikler hjelpe med å belyse og forklare redaksjonelle beslutninger og bruk av teknologi i nyhetsproduksjonen, noe som kan øke publikums innsikt og forståelse av de valgene som tas bak kulissene. Disse artiklene viser at mediehusene er villige til å være åpne om de begrensningene og fallgruvene som teknologien potensielt kan innebære.

Respondent 5 gir et konkret eksempel på hvorfor denne åpenheten er viktig:

«Jeg tenker det er viktig å diskutere det (KI) og løfte frem, og liksom være litt sånn raus på å dele det som er vanskelig, altså både internt i bedriften du jobber i, men også at vi prøver å delta litt på sånne fora som jeg tror det er viktig at bransjeavisene skriver om KI, og at vi er litt sånn åpne og villige til å fortelle om ting som også ikke fungerer. Det er jo et område som går så sinnssykt fort, men jeg mener at vi har i hvert fall truffet relativt bra på det at vi hadde noen sånne helt grunnleggende kjøreregler fra start». - Respondent 5

Ved å «være raus på å dele det som er vanskelig», fremmer vi en kultur av ærlighet og læringsvillighet. Dette perspektivet oppfordrer til å kommunisere åpent om de situasjonene hvor teknologien ikke lever opp til forventningene. Å dele disse erfaringene bidrar til en dypere forståelse av KIs muligheter og begrensninger både internt i redaksjonene og i det

bredere publikum. Denne åpenheten er viktig både for å bygge tillit hos publikum, og som en del av en del av en større innsats for å etablere en etisk ramme rundt KI i journalistikken. Det gir journalister en plattform for å reflektere over egen praksis og oppmuntrer til et felles ansvar for de verktøyene som blir stadig mer sentrale i deres arbeid.

5.3.3 Etiske retningslinjer

Å sikre at journalistikkens bruk av KI skjer innenfor rammer som både respekterer etiske prinsipper og holder tritt med teknologisk innovasjon, er en dynamisk og vedvarende prosess som krever en løpende dialog mellom teknologiske eksperter, journalister og mediesamfunnet generelt. Disse retningslinjene tjener som grunnlag for å bevare journalistisk integritet og fremme ansvarlig teknologibruk. Gjennomgående i intervjuene ble det kontinuerlig understreket hvor viktig det er å utvikle en kultur for en regelmessig forbedring av disse retningslinjene som allerede var etablert, for å sikre at de er oppdaterte og i samsvar med teknologiske innovasjoner og samfunnsmessige forventninger.

For å oppnå dette så må det etableres robuste systemer for overvåkning av KI-baserte prosesser. Det innebærer å ha dedikerte team eller etiske komiteer som jevnlig kan evaluere hvordan KI brukes i redaksjonene, og som kan sørge for at praksisene er i tråd med de etiske standardene. Videre kan det være lurt med klare prosedyrer for hvordan etiske spørsmål skal håndteres hvis de først oppstår. Dette kan inkludere etablering av muligheter for å rapportere inn for ansatte som ønsker å heve bekymringer om KI-bruk, samt mekanismer for å adressere og løse disse bekymringene på en effektiv måte.

Som tidligere nevnt, og som et gjennomgående tema i intervjuene, er det avgjørende med åpenhet rundt disse retningslinjene. Mediehusene bør kommunisere tydelig til både ansatte og publikum hvilke etiske retningslinjer som styrer deres bruk av KI, hvor de blant annet publiserer retningslinjene på nettsidene sine med regelmessige oppdateringer eller forbedringer. Åpen kommunikasjon bidrar til å bygge tillit, og viser at mediehusene tar sitt etiske ansvar alvorlig. Til syvende og sist handler det om å skape en kultur innad i redaksjonene som prioriterer etikk i alle ledd av journalistikken, og det krever en helhetlig tilnærming der etiske hensyn integreres i alle aspekter ved journalistisk praksis – fra datainnsamling og analyse til produksjon av innhold og publisering.

5.3.4 Integrering i praksis

For å sikre at de teoretiske retningslinjene og strategiene faktisk blir fulgt opp i den daglige journalistikken, er det altså avgjørende å gjøre om abstrakte prinsipper til konkrete handlinger. I denne prosessen er det vesentlig å flette inn både retningslinjer og praksis på en måte som går utover ren policyimplementering og reflekterer en dypere forankring i redaksjonell kultur.

Oppsummert er altså en viktig del av dette arbeidet å etablere rom for regelmessig dialog og refleksjon. Ved å innarbeide diskusjoner om KI i redaksjonens daglige rutiner, kan journalister konstant vurdere og forbedre sine arbeidsmetoder. Dette kan bidra til å skape et miljø der etisk bruk av KI blir sett på som en naturlig forlengelse av journalistisk integritet og profesjonalitet. Det handler om å gjøre etisk refleksjon til en integrert del av den journalistiske hverdagen. Videre er det som sagt nødvendig med regelmessige oppdateringer av retningslinjer. Dette må skje dynamisk støttet av tilbakemeldinger fra journalister og innsikt fra juridiske og etiske diskurser. Det vil sikre at retningslinjene er levende dokumenter som tilpasser seg kontinuerlige endringer i det teknologiske landskapet. Deretter vil journalistenes kommunikasjon med publikum kunne styrkes ved at mediehusene er transparente om hvordan KI brukes i nyhetsproduksjonen. Det kan være alt fra forklarende artikler til en åpen dialog på sosiale medier, noe som kan øke publikums innsikt i journalistikkens prosesser og beslutninger, samt øke tillit.

Et praktisk skritt for å sikre at teoretiske retningslinjer etterfølges, er å innføre konkrete sjekklister og prosedyrer. Dette kan gi journalister klare retningslinjer for hvordan KI bør brukes i det daglige arbeidet. I tillegg vil regelmessige etiske gjennomganger og oppdateringer av disse sjekklisene igjen, hjelpe til med å opprettholde høye standarder og sikre at praksis stemmer overens med retningslinjene. Ved å kombinere tiltakene om en integrert opplæring, åpen kommunikasjon, og en vedvarende vurdering av både retningslinjer og den faktiske bruken av KI i journalistisk arbeid, med en felles bransjestandard for KI-opplæring, kan mediehusene bli bedre rustet til å møte fremtidige etiske spørsmål som kan oppstå med nye teknologiske fremskritt.

6.0 Konklusjon

Ved å integrere KI i deres daglige rutiner, står journalister overfor en betydelig endring i både sine roller og de ferdighetene de trenger. I tillegg til å kunne skrive og gjøre research, må journalister nå også forstå og håndtere slike tekniske verktøy. Det betyr at de må overvåke og justere KI-systemene for å sikre at resultatene fortsetter å være av høy kvalitet og at de er etisk forsvarlige. Integriteten av KI krever også en kontinuerlig opplæring for journalister, og fører til endringer i hvordan redaksjoner organiseres. Disse endringene i arbeidsmetodene fører til spørsmål om hvordan journalistikken vil se ut i fremtiden, og hvordan den kan beholde sin kritiske og uavhengige rolle i samfunnet når nyheter i økende grad blir produsert av KI.

I denne oppgaven har jeg utforsket de mange aspektene ved bruken av kunstig intelligens i journalistikken, med et spesielt fokus på de etiske utfordringene som denne teknologien fører med seg. Gjennom analyser av teoretiske perspektiver og empiri, har jeg forsøkt å avdekke hvordan KI kan både berike og utfordre det journalistiske landskapet. Denne konklusjonen oppsummerer nøkkelfunnene fra diskusjonen, og presenterer overordnede strategier for en etisk og ansvarlig bruk av teknologien i journalistikken.

En av de mest fremtredende innsiktene er at KI har potensialet til å effektivisere mange journalistiske prosesser, som kan frigjøre ressurser og gi journalister mer tid til undersøkende journalistikk. Eksempelvis viste funnene fra analysen av KI kan automatisere mange rutineoppgaver, og at det gir journalistene mer tid til å fokusere på viktige saker som krever menneskelig innsikt og vurdering. Dette perspektivet ble særlig understreket av respondentene som verdsatte muligheten for å kunne konsentrere seg om mer komplekse og kreative oppgaver.

Samtidig avdekket analysen flere etiske utfordringer forbundet med bruken av KI i journalistikken. En av de kritiske bekymringene er personvern. Bruken av KI involverer ofte en innsamling og analyse av store mengder data, hvilket kan innebære risikoer for brudd på personvern og uautorisert bruk av personopplysninger. Respondentene fremhevet viktigheten av å etablere og følge strenge personvernprotokoller og sørge for at bruken av KI alltid er i tråd med gjeldende lover, som GDPR. En annen viktig utfordring er risikoen for bias og diskriminering. Fordi at KI-systemene er avhengige av enorme mengder treningsdata, kan

resultatene av skjeve eller ubalanserte data forsterke disse meningene. Derfor er det viktig å motvirke dette, ved å ta i bruk teknologien med et kritisk blikk og hele tiden sørge for å samle data fra et bredt spekter av kilder. Journalister må også kontinuerlig evaluere verktøyene som benyttes som å sikre at de opprettholder høye journalistiske standarder for nøyaktighet og rettferdighet.

Kildekritikk er også et gjennomgående tema i intervjuene. KI-systemer har nemlig en tendens til å reprodusere eksisterende data og tekster uten å skille mellom verifisert informasjon og potensielle feil eller forfalskninger. Respondentene påpekte behovet for klare retningslinjer for å validere tekst skrevet ved hjelp av KI, før publisering. Dette innebærer ikke bare en teknisk gjennomgang, men også en vurdering av tekstens kontekst og pålitelighet i forhold til andre kilder. Videre understreket flere av respondentene at det kan være vanskelig å oppdage subtil bias, og at det derfor er ekstra viktig med en kritisk holdning til informasjon generert av KI.

Bekjempelsen av manipulering og falske nyheter er nok en utfordring som kan bidra til å svekke offentlighetens tillit. KI-verktøy kan, hvis de misbrukes, forsterke problemet med desinformasjon ved å produsere falske nyheter som ser tilsynelatende autentiske ut. Mediehusene må utvikle metoder for å skille mellom ekte og falskt innhold, for å beskytte offentlighetens tillit. Det vil innebære avanserte verifikasjonsteknikker og en kontinuerlig overvåkning av informasjonen som utgis. Flere respondenter understreket behovet for en kultur som verdsetter nøyaktighet og ansvarlighet, og som aktivt motarbeider spredningen av desinformasjon.

For å bekjempe disse utfordringene på en effektiv måte, er det viktig å utvikle og implementere klare strategier. Kontinuerlig kunnskapsheving er avgjørende, og mediehusene bør sette i gang omfattende opplæringsprogrammer, kursing og workshops, der de går igjennom nyutviklinger innen KI. Disse programmene bør sikte på å holde journalistene oppdatert, både om de siste teknologiske fremskrittene og beste praksiser for etisk bruk av teknologien. En felles bransjestandard for KI-opplæring vil kunne bidra til å etablere retningslinjer og metoder for bruken av KI i journalistisk arbeid på et mer generelt plan, og ikke bare internt i mediehusene.

Åpenhet og dialog er også en sentral faktor for å bygge tillit og forståelse mellom journalistene og publikum, særlig når KI blir en del av journalistikken. Respondentene understreket flere ganger viktigheten av å dele erfaringer, både positive og negative, for å fremme en kultur av læring og transparens. Uten klar kommunikasjon kan det lett oppstå misforståelser om teknologiens rolle og kapasitet, noe som kan skape et gap mellom publikums forventninger og journalistisk praksis. Det er viktig med en åpenhet om begrensningene og potensielle fallgruver ved KI. Respondentene illustrerer dette poenget ved å understreke nødvendigheten av å dele utfordringer og erfaringer med KI. På den måten kan redaksjonene sammen reflektere over beste praksis og opprettholde en ansvarlig bruk av KI i journalistikken.

Avslutningsvis er det klart at KI har potensialet til å forandre journalistikken fundamentalt. Den teknologiske utviklingen gir muligheter for en mye mer effektiv hverdag for journalister, men medfølger også et helt sett med komplekse etiske utfordringer. Ved å implementere klare og tydelige retningslinjer, investere i kontinuerlig opplæring, og opprettholde en åpen dialog, vil mediehusene kunne dra nytte av teknologien på en måte som styrker journalistikkens integritet og dens samfunnsrolle.

6.1 Begrensninger ved studien

En av de største begrensningene ved studien er tidsrammen. På grunn av en lengre utenlandsreise ble det et betydelig opphold mellom intervjuene, hvor seks av intervjuene ble gjennomført i oktober, mens det siste først ble gjennomført i april. Denne tidsforskyvningen kan ha påvirket sammenhengen og kontinuiteten i datainnsamlingen, og dermed også analysen. Endringer i medielandskapet og utviklingen innen KI-teknologi i løpet av denne perioden kan ha påvirket respondentene forskjellig, noe som igjen sannsynligvis har ført til variasjoner i deres perspektiver og erfaringer.

En annen begrensning er utvalget av respondenter. Seks av de syv intervjuede er menn, noe som kan ha ført til en skjevfordeling av perspektiver. Det ville nok vært fordelaktig å inkludere flere kvinnelige respondenter for å få en mer balansert representasjon av synspunkter og erfaringer. Videre kunne studien hatt nytte av å inkludere flere respondenter totalt sett, for å få et bredere spekter av innsikter. Et større og mer variert utvalg kunne ha styrket funnenes gyldighet og gitt en enda mer nyansert forståelse av de etiske utfordringene

og mulighetene knyttet til bruken av KI i journalistikken. Disse begrensningene peker på behovet for videre forskning med en mer balansert og omfattende tilnærming for å utforske dette viktige temaet.

6.2 Videre forskning

Videre forskning basert på funnene fra denne undersøkelsen, burde utvide både omfang og metode. En bredere og mer mangfoldig respondentgruppe kan gi en dypere forståelse av de ulike perspektivene på KI i journalistikken. Inkluderingen av flere kvinnelige respondenter, samt representanter fra ulike typer medier og geografiske områder, vil kunne sikre en enda mer helhetlig tilnærming. Det kan bidra til å avdekke eventuelle kjønnsavhengige forskjeller i oppfatninger og erfaringer med KI.

I tillegg vil det være verdifullt å gjennomføre en longitudinell studie, som over tid følger utviklingen av KI-bruk i journalistikken. Dette vil kunne gi innsikt i hvordan teknologien og de etiske utfordringene utvikler seg, samt hvordan redaksjonelle praksiser og retningslinjer justeres i tråd med teknologiske fremskritt. Det er også viktig å undersøke hvordan KI-verktøy påvirker journalistenes arbeidsflyt og kvaliteten på deres arbeid over tid. Videre forskning bør også undersøke hvordan publikum oppfatter bruken av KI i nyhetsproduksjon, og hvordan det kan påvirke deres tillit til mediene. Samlet sett vil denne videre forskningen bidra til en dypere forståelse av hvordan KI kan integreres på en etisk og effektiv måte i journalistikken, samtidig som de bidrar til å forme fremtidige retningslinjer og praksiser som fremmer både innovasjon og etisk ansvarlighet.

7. Referanseliste

- Aanesen, K. H. (2020, 5. november). Analyse og drøfting av kvalitative data. *NDLA*.
<https://ndla.no/nb/subject:1:fb6ad516-0108-4059-acc3-3c5f13f49368/topic:1:860e0dc0-7691-4b90-ba3b-8a00c39c9448/topic:1:6422199b-cd4c-4728-8560-e357482c14d2/resource:24320210-122e-4b70-8248-f6f8bc7f6058>
- Apte, P. P. & Spanos, C. J. (2022, 13. juli). Adding More Data Isn't the Only Way to Improve AI. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org/2022/07/adding-more-data-isnt-the-only-way-to-improve-ai>
- Arguedas, A. R., Robertson, C. T., Fletcher, R. & Nielsen, R. K. (2022, 19. januar). Echo chambers, filter bubbles, and polarisation: a literature review. *Reuters Institute*.
DOI: 10.60625/risj-etxj-7k60
- Bang, T., Solvoll, M. K., Barland, J., Krumsvik, A. H. & Roppen, J. (2014). *Medieøkonomi: konflikt og samspill*. Cappelen Damm.
- Baptista, J. P. & Gradim, A. (2021, 12. April). "Brave New World" of Fake News: How It Works. *Javnost – The Public*, 28(4): 426-443.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13183222.2021.1861409>
- Bell, E., Bryman, A. & Harley, B. (2022). *Business Research Methods* (6. utg.). Oxford University Press.
- Bergens Tidende. (u.å.). *Visjoner og verdier*. Hentet 5. november, 2023.
<https://kundeportal.bt.no/om-bt/visjon-og-verdier/>
- Bergsjø, L. O. & Bergsjø, H. (2019). *Digital etikk. Big data, algoritmer og kunstig intelligens*. Universitetsforlaget.
- Bjørkeng, P. K. (2019). *Kunstig intelligens: Den usynlige revolusjonen* (2. utg.). Vega forlag.
- Bogen, S. E. & Vikøren, A. (2023). *Falske nyheters påvirkning på journalistikkens*

legitimitet: Innvirkningen på journalistikkens makt, praksis og tillit
[Bacheloroppgave]. Universitetet i Stavanger.

Brurås, S. (2014). *Etikk for journalister* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Caswell, D. (2023, 18. september). *AI and News: What's next?* Generative AI in the Newsroom. <https://generative-ai-newsroom.com/ai-and-news-whats-next-154fbeb6a646>

Dahle, C. J. (2022). *Kvalitet i en ny teknologisk tidsalder: Hvordan opplever den enkelte journalist dagens journalistarbeid?* [Bacheloroppgave]. Universitetet i Stavanger. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/3005127/no.uis%3ainspera%3a109900146%3a47411959.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Datatilsynet (2018). *Kunstig intelligens og personvern*. <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/rapporter-og-utredninger/kunstig-intelligens/>

Deuze, M. (2005). What is Journalism? Professional Identity and Ideology of Journalists Reconsidered. DOI: [10.1177/1464884905056815](https://doi.org/10.1177/1464884905056815)

Deuze, M. & Beckett, C. (2022). Imagination, Algorithms and News: Developing AI Literacy for Journalism. *Digital Journalism*. Volume 10, Issue 10. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2022.2119152>

Dierickx, L. & Lindén, C. G. (2023). A synergetic approach to building ethical AI for journalism. *Universitetet i Bergen*.

Duarte, F. (2024, 27. mars). Number of ChatGPT users. *Exploding Topics*. <https://explodingtopics.com/blog/chatgpt-users>

Eide, M. (2008). *Medievitenskap* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Elastic (u.å.). *What is Large Language Model?* Hentet: 27. mars, 2024.

<https://www.elastic.co/what-is/large-language-models>

EU-kommisjonen (2023, 12. juni). *General Product Safety Regulation*. European Commission. https://commission.europa.eu/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/product-safety/general-product-safety-regulation_en

Faktisk (u.å.). *Slik jobber vi*. Hentet 11. desember, 2023.

<https://www.faktisk.no/slik-jobber-vi>

Fangen, K. (6. september, 2022). *Kvalitativ metode*. *Forskningsetikk*.

<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/kvalitativ-metode/>

Filosofi (u.å.). Immanuel Kant. Hentet 16. April 2024.

<https://filosofi.no/immanuel-kant/>

Forbrukerrådet. (2023). *Ghost in the Machine: Forbrukerutfordringer ved generativ kunstig intelligens*. <https://storage02.forbrukerradet.no/media/2023/08/fr-generative-ai-rapport-web-no-mindre.pdf>

Fordal, J. A. (2022, 17. oktober). *NRK si historie*. NRK.

<https://www.nrk.no/organisasjon/nrk-si-historie-1.6589747>

Gjerdet, N. R. (2018, 19. oktober). *Kunstig intelligens*. *Den norske tannlegeforeningens tidende*. <https://www.tannlegetidende.no/asset/2018/P18-10-829.pdf>

Glømmen, J. E. (2022, 26. januar). *Nyttårsavsløring: Forskere og journalister er også mennesker*. *Kapital*.

https://www.kapital.no/reportasjer/livsstil/2022/01/26/7800774/om-objektivitet-i-forskning-og-formidling?zephir_sso_ott=cV0cLu

Gudbrandsen, F. (u.å.). *Bergens Tidende*. Schibsted for business. Hentet 2. februar, 2024.

<https://schibstedforbusiness.com/no/merkevarer/bergens-tidene/>

Haddad, A. (2019). Cultural Bias. *Science Direct*.

<https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/cultural-bias>

Haim, M., Graefe, A. & Brosius, H. B. (2017, 6. juli). Burt of the Filter Bubble? Effects of personalization on the diversity of Google News. *Digital Journalism*, 6(3): 330-343.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2017.1338145>

Hansen, M., Roca-Sales, M., Keegan, J. & King, G. (2017). Artificial Intelligence: Practice and Implications for Journalism. *Tow Center for Digital Journalism*. DOI:

[10.13140/RG.2.2.17735.39849](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.17735.39849)

Kalsnes, B. (2. mars, 2022). Eksisterer ekkokammer og filterbobler?

Kommunikasjonsforeningen.

<https://www.kommunikasjon.no/fagstoff/fagartikler/2022/eksisterer-filterbobler-og-ekkokammer>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019). Nasjonal strategi for kunstig intelligens.

Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-kunstig-intelligens/id2685594/?ch=3>

Kultur- og likestillingsdepartementet (2023, 20. september). *NRK-relaterte saker/regelverk*.
Regjeringen.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kkd/medier/nrk_plakat.pdf

Kunnskapsdepartementet (2022). Etikk i forskningen. *Regjeringen*.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/etikk-i-forskningen/id2000710/>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Gyldendal akademisk.

Larsen, H. & Solheim, P. A. (2020). Den digitale offentligheten i kultur- og bibliotekpolitikken. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, 1(2), 18-33.

<https://tidsskrift.dk/njlis/article/view/121791>

Leirvåg, A. & Magnus, P. C. (2023, 25. mai). Kunstig intelligens kan gi kunstig tillit.

Medier24. <https://m24.no/asbjorn-leirvag-debatt-kunstig-intelligens/kunstig-intelligens-kan-gi-kunstig-tillit/616026>

Longoni, C., Frandkin, A., Cian, L. & Pennycook, G. (2022). News from Generative Artificial Intelligence is Believed Less. Conference on Fairness, Accountability and Transparency. FAccT'22. DOI: [10.1145/3531146.3533077](https://doi.org/10.1145/3531146.3533077)

Lopez, M. G., Porlezza, C., Cooper, G., Makri, S., MacFarlane, A. & Missaoui, S. (2022). A Question of Design: Strategies for Embedding AI-Driven Tools into Journalistic Work Routines. *Digital Journalism*. Volume 11, Issue 3.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2022.2043759>

Marconi, F. (2020). *Newsmakers – Artificial Intelligence and the Future of Journalism*. SD Books.

Mathiesen, E. R. (2023). *Gunstig intelligens og gode «tips»: Bruk av kunstig intelligens i norske redaksjoner*. TekLab.

McKinsey & Company, (2023, 6. juli). Det økonomiske potensialet til GenAI i Norge: Det neste fremskrittet innen produktivitet. McKinsey & Company.

https://www.mckinsey.com/no/~/_/media/mckinsey/locations/europe%20and%20middle%20east/norway/newsroom/genai%20kan%20bidra%20til%20at%20halvparten%20av%20alle%20arbeidsoppgaver/genai-in-norway-appendix-final.pdf

Melby, G. (2018, 15. mai). Mediene som den fjerde statsmakt. *NDLA*.

<https://ndla.no/nb/subject:1:058bdbdb-aa5a-4a29-88fb-45e664999417/topic:1:0c9ce0dc-3863-4e03-a2df-a1480a4e929c/topic:1:ef0fa226-c29a-418b-91ad-21de2c54cc5b/resource:1:168477>

NUPI (u.å.). Komparativ metode. *Norsk utenrikspolitisk institutt*. Hentet 3. april, 2024.

<https://www.nupi.no/vaar-forskning/temaer/teori-og-metode/komparativ-metode>

Noain-Sánchez, A. (2022, 8. juni). Addressing the Impact of Artificial Intelligence on Journalism: the perception of experts, journalists and academics. *Communication & Society*, 35(3), 105-121. <https://doi.org/10.15581/003.35.3.105-121>

Norsk presseforbund (2024, 1. januar). *Vær Varsom-plakaten*. PFU.

<https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Nyre, L. (2009). *Den femte statsmakt* (utg. 3). Norsk medietidsskrift.

<https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN0805-9535-2009-03-01>

Opdahl, A. L., Tessem, B., Dang-Nguyen, D. T., Motta, E., Setty, V., Throndsen, E., Tverberg, A. & Trattner, C. (2023). Trustworthy journalism through AI. *Elsevier B.V.*

<https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/3075309/1-s2.0-S0169023X23000423-main.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Orgeret, K. S. (2020, 17. desember). Journalistikk. *SNL*.

<https://snl.no/journalistikk>

Philipson, A. (regissør) (2024). *Einstein and the bomb* [Film] (1:10:05-1:11:30). Netflix.

<https://www.netflix.com/browse?jbv=81474469>

Presses Faglige Utvalg (2024). *Vær Varsom-plakaten*. *Pressesforbundet*.

<https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Prop. 74 L. (2018-2019). *Endringer i arbeidsmiljøloven (varsling)*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-74-l-20182019/id2639812/?ch=5>

Radford, A., Narasimhan, K., Salimans, T. & Sutskever, I. (2018, 11. juni). Improving Language Understanding by Generative Pre-Training. *OpenAI*.

<https://openai.com/index/language-unsupervised/>

Schmid, E. (2023, 9. september). Anonymisering av kvalitative data: Utfordringer og

- eksempler fra skole- og utdanningsforskningen. *Idunn*.
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/npt.107.3.6>
- Scwebs, T., Ytre-Arne, B. & Østbye, H. (2020). *Media i samfunnet*. Det Norske Samlaget.
- Shah, K. & Walløe, I. J. (2022). *Å skape nærhet på avstand: en kvalitativ studie av det digitale jobbintervjuet fra rekrutterers perspektiv*. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2788599/shahwall%C3%B8e2021.pdf?sequence=1>
- Solberg, J. & Støle, F. (2023). *Generativ kunstig intelligens i journalistikk* [Masteroppgave]. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/3079893/no.nmbu%3awiseflow%3a6839529%3a54591785.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Solheim, E. (2023, 11. mai). *Monster-suksess med historier fra virkeligheten* [Foredrag]. Nordiske mediedager.
- Strålberg, E. & Lindahl, H. S. (2023). Ordliste for kunstig intelligens. *Teknologirådet*.
<https://teknologiradet.no/ordliste-for-kunstig-intelligens/>
- SUJO (2023). SUJO. *Senter for undersøkende journalistikk*. Hentet 4. desember, 2023..
<https://sujo.w.uib.no/>
- Taylor, J. & Hern, A. (2023, 2. mai). ‘Godfather of AI’ Geoffrey Hinton quits Google and warns over dangers of misinformation. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/technology/2023/may/02/geoffrey-hinton-godfather-of-ai-quits-google-warns-dangers-of-machine-learning>
- Tech desk (2023, 13. februar). ChatGPT hit 1 million users in 5 days: Here’s how long it took others to reach that milestone. *The Indian Express*.
<https://indianexpress.com/article/technology/artificial-intelligence/chatgpt-hit-1-million-users-5-days-vs-netflix-facebook-instagram-spotify-mark-8394119/>

TV2 (u.å.). *Om TV2*. Hentet 12. februar, 2024.

<https://info.tv2.no/s/om-tv-2>

Tzur, A. (2023, 15. November). 12 ChatGPT-statistikker: brukertall og fakta. *AIavisen*.

<https://aiavisen.no/chatgpt-statistikk/>

Tørdal, R. M. (2023). Bruk av kunstig intelligens i journalistikk. *NDLA*.

<https://ndla.no/nb/subject:1:576cc40f-cc74-4418-9721-9b15ffd29cff/topic:2:9cb15fe1-6e3d-4698-99c1-62165405f278/topic:1:41abfef8-4bc2-468d-a3d6-55c6def45d0d/resource:24560371-eddb-4986-8465-1e2d579439bb>

Tørresen, J. (2014). *Hva er kunstig intelligens?* Universitetsforlaget.

Weidinger, L., Mellor, J., Rauh, M., Griffin., C., Uesato, J., Huang, P. S., Cheng, M., Glaese, M., Balle, B., Kasirzadeh, A., Kenton, Z., Brown, S., Hawkins, W., Stepleton, T., Biles, C., Birhane, A., Haas, J., Rimell, L., Hendricks, L. A., Isaac, W., Legassick, S., Irving, G. & Gabriel, I. (2021). Ethical and social risks of harm from Language Models. *Cornell University*. DOI: [arXiv:2112.04359v1](https://arxiv.org/abs/2112.04359v1)

8. Vedlegg

Vedlegg 1 – Samtykkeskjema for forskningsintervju

Prosjekt: Masteroppgave om etiske utfordringer knyttet til bruken av kunstig intelligens i journalistikken.

Forsker: Alva Moe Nervik

Institusjon: Universitetet i Bergen

Intervjuobjekts navn:

Intervjuobjekts kontaktinformasjon:

- **Epost:**
- **Telefon:**

Introduksjon

Dette skjemaet inneholder viktig informasjon om formålet med intervjuet og rettighetene til respondenten. Les nøye gjennom før du gir ditt samtykke til å delta i intervjuet.

Bakgrunn og formål

Jeg, Alva Moe Nervik, er en masterstudent ved UiB, og jeg utfører et forskningsprosjekt som understreker etiske utfordringer knyttet til bruken av kunstig intelligens i journalistikken.

Formålet med dette intervjuet er å få innsikt i dine meninger og erfaringer i forhold til dette emnet.

Samtykke til intervju

Jeg ber om ditt samtykke til å delta i et forskningsintervju om dette emnet. Din deltakelse er frivillig, og du kan når som helst trekke deg uten å oppgi grunn. Ditt navn vil ikke bli knyttet til dine svar i publikasjonene som følger av dette forskningsprosjektet, med mindre du ønsker det annerledes.

Anonymitet og konfidensialitet

Din identitet vil bli behandlet konfidensielt. All informasjon som samles inn i løpet av intervjuet, vil kun bli brukt til forskningsformål. Dine svar vil ikke bli delt med noen utenfor mitt forskningsprosjekt, med mindre du uttrykkelig samtykker til det.

Sitatsjekk

Du har rett til å gjennomgå sitater eller utdrag fra intervjuet før de inkluderes i forskningsrapporten. Dette gir deg muligheten til å bekrefte at dine meninger og utsagn er riktig gjengitt. Hvis du ønsker å gjennomgå sitater, vennligst send meg en epost, så avtaler vi en tid for gjennomgang.

Opptak og sletting

Intervjuet vil bli tatt opp kun for transkriberingens del. Opptakene vil bli slettet umiddelbart etter at oppgaven er levert. Ingen kopier av opptakene vil bli delt med andre.

Kontaktopplysninger

Hvis du har spørsmål eller bekymringer angående dette intervjuet eller samtykkeskjemaet, vennligst kontakt meg på følgende måte:

- Epost: alvamn@gmail.com
- Telefon: 400 75 314

Jeg takker for din deltakelse og verdifulle bidrag til mitt forskningsprosjekt.

Dato og sted

Signatur

Innledende spørsmål:

1. Hvor gammel er du?
2. Kan du fortelle litt om din bakgrunn?

Generelle spørsmål:

3. Hvor lenge har du jobbet som journalist?
4. Hva innebærer jobben din som journalist i dag?
5. Hva er din erfaring med bruk av kunstig intelligens i journalistikken?
 - a. Hvilke verktøy bruker du?
 - b. Hvilke verktøy brukes i redaksjonen?
 - c. Hvilke verktøy er valgt vekk?
 - d. Fortell hvorfor disse valgene er tatt.
6. Hvordan tror du kunstig intelligens har påvirket journalistikkens praksis og resultatene?
7. Hva ser du som de viktigste fordelene ved bruk av KI i journalistikken?

Etiske utfordringer:

8. Har du identifisert etiske utfordringer i forbindelse med bruk av KI i journalistikk?
 - a. I så fall hvilke?
9. Hvordan mener du bruken av KI påvirker journalistisk objektivitet og nøytralitet?
10. Hvordan håndterer du spørsmål om personvern når du bruker KI-verktøy for datainnsamling og analyse?

Ansvarlighet og redaksjonell kontroll:

11. Sikrer du at KI-verktøyene du bruker, gir korrekte og pålitelige resultater?
 - a. Hvordan?
12. Hvordan opprettholder du redaksjonell kontroll når du bruker automatiserte skriveverktøy?
13. Hvilke retningslinjer eller praksiser har redaksjonen din på plass for å håndtere KI-relaterte etiske spørsmål?

Publikumsengasjement og tilpasning:

14. Hvordan tror du at KI-personalisering av nyheter påvirker måten publikum mottar og oppfatter informasjon på?
15. Ser du på utfordringer i forhold til filterbobler når KI brukes til å tilpasse nyheter til individuelle interesser?

Fremtidige utfordringer og muligheter:

16. Hva tror du er de viktigste utfordringene knyttet til bruk av KI i journalistikk i fremtiden?
17. Hvilke muligheter ser du for å forbedre journalistikk gjennom KI?

Etiske retningslinjer og opplæring:

18. Har du mottatt opplæring eller retningslinjer for å håndtere etiske spørsmål knyttet til KI i journalistikk?
 - a. Hvilken?
 - b. Har redaksjonen fått opplæring?
 - i. Hvilken?
19. Hvordan kan bransjen forbedre journalister på de etiske aspektene ved KI?

Erfaringer fra ulike redaksjoner (hvis relevant):

20. Har du lagt merke til forskjeller i tilnærmingen til KI og etikk mellom ulike redaksjoner?
 - a. Hvilke?
21. Hva tror du er årsakene til disse forskjellene?

Avsluttende spørsmål:

22. Har du noen ytterligere tanker eller råd om hvordan man kan bruke KI ansvarlig i journalistikk?